

Univerzita Karlova
Filozofická fakulta
Ústav informačních studií a knihovnictví
Informační věda

Disertační práce

Helena Bouzková

Problematika celoživotního vzdělávání v kontextu profese knihovníka a
informačního pracovníka ve zdravotnictví.

Analýza potřeb a návrh konceptu

The issue of lifelong learning in the context of the profession of librarian and
information professional in health care.

Needs analysis and a proposal of the concept

2018

Jméno školitele: Doc. RNDr. Jiří Souček, CSc.

Prohlašuji, že jsem disertační práci napsala samostatně s využitím pouze uvedených a řádně citovaných pramenů a literatury a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne .....

.....

podpis

Identifikační záznam:

BOUZKOVÁ, Helena. *Problematika celoživotního vzdělávání v kontextu profese knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví: Analýza potřeb a návrh konceptu*. Praha, 2018. 125 s. Disertační práce. Univerzita Karlova, Filozofická fakulta, Ústav informačních studií a knihovnictví. Vedoucí disertační práce Doc. RNDr. Jiří Souček, CSc.

Klíčová slova

Lékařský knihovník, informační pracovník, lékařská knihovna, informační instituce, celoživotní vzdělávání, profesní vzdělávání, zdravotnictví, kompetence, veřejné knihovnicko – informační služby ve zdravotnictví, lékařská informatika, Národní lékařská knihovna, Národní soustava povolání, Národní soustava kvalifikací, koncepční materiály

Abstrakt

Práce se zaměřuje na profesi knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví v kontextu problematiky celoživotního vzdělávání. Cílovou skupinou jsou pracovníci informačních institucí v síti veřejných informačních služeb ve zdravotnictví v České republice. Obsahová analýza českých a zahraničních materiálů a sociologický kvantitativní výzkum formou dotazníkového šetření ve zdravotnických informačních institucích ČR jsou metodami pro zpracování analýzy potřeb knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví v ČR. Výstupem je návrh konceptu celoživotního profesního vzdělávacího programu s názvem Kompetence lékařského (zdravotnického) knihovníka pro výkon knihovnicko-informační činnosti. Celoživotní vzdělávání lékařských knihovníků v návaznosti na Koncept celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR je procesem, který umožní dosažení potřebné kvalifikace (odborné znalosti a dovednosti, obecné dovednosti a měkké kompetence) pro vykonávání této odpovědné a náročné profese.

Keywords

Medical librarian, Information professional, Medical Library, Information institutions, Lifelong learning, Professional training, Health Care, Competence, Public Library Information Services in Health Care, Medical Informatics, National Medical Library, National System of Occupations, National Qualifications Framework, conceptual materials

Abstract

The thesis focuses on the profession of librarian and information professional in health care in the context of lifelong learning. The target group are professionals of information institutions in the network of public health information services in the Czech Republic. Content analysis of Czech and foreign materials and sociological quantitative research carried out by questionnaires in the Czech Republic's health information institutions are methods for analysing the needs of the librarian and information specialist in the health care sector in the Czech Republic. The output is a proposal of the concept of a lifelong professional education program called Competencies of the medical librarian for the performance of library and information activities. The lifelong education of medical librarians in connection with the concept of lifelong education of librarians in the Czech Republic is a process that will enable to gain necessary qualifications (professional knowledge and skills, general skills and soft skills) to perform this responsible and demanding profession.

Obsah

Seznam použitých zkratk	7
Předmluva	9
Úvod	11
1 Medicína, lékařství, zdravotnictví	12
1.1 Zdraví	12
1.2 Medicína, lékařství	12
1.3 Zdravotnictví	13
2 Veřejné informační služby ve zdravotnictví	15
2.1 Knihovna jako služba veřejná	15
2.2 Zdravotnické (lékařské) knihovny – vymezení specializace	16
2.3 Spolupráce zdravotnických (lékařských) knihoven	17
2.4 Konzultační skupina pro rozvoj regionálních center zdravotnických knihoven v ČR při NLK (Reglek)	20
3 Národní lékařská knihovna	22
3.1 Historie	22
3.2 Činnost Národní lékařské knihovny	23
3.2.1 Knihovnicko-informační činnost	24
3.2.2 Technická infrastruktura	26
3.2.3 Národní a mezinárodní spolupráce	27
4 Knihovník a informační pracovník ve zdravotnictví (KIPZ)	28
4.1 Zdravotnické informace v kontextu informační vědy	28
4.2 Specializace zdravotnického (lékařského) knihovníka a informačního pracovníka	29
5 Obsahová analýza českých a zahraničních materiálů zabývajících se problematikou celoživotního vzdělávání KIPZ	32
5.1 KIPZ v ČR a CŽV	32
5.2 Strategické dokumenty a aktivity týkající se CŽV v ČR	35
5.3 Profesní organizace a jejich aktivity týkající se CŽV v ČR	40
5.3.1 Svaz knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví (SKIP)	40
5.3.2 Česká informační společnost (ČIS)	42
5.3.3 Reglek	43
5.3.4 Sdružení knihoven (SDRUK)	43
5.3.5 Česká společnost zdravotnické informatiky a vědeckých informací při České lékařské společnosti J. E. Purkyně (ČSZIVI ČLS JEP)	43

5.4	Problematika CŽV v zahraniční literatuře	44
5.4.1	MLA (Medical Library Association)	44
5.4.2	EAHIL (European Association for Health Information and Libraries)	47
5.4.3	Irsko, Velká Británie, USA, Austrálie a Kanada – profesní asociace a kompetence	49
6	Analýza potřeb KIPZ v ČR v kontextu celoživotního vzdělávání.....	51
6.1	Metoda dotazníku.....	51
6.2	Definice hlavního problému.....	51
6.3	Konstrukce dotazníku.....	53
6.4	Výsledky dotazníkového průzkumu	57
6.5	Interpretace výsledků průzkumu.....	85
7	Návrh konceptu.....	88
7.1	Východiska	88
7.1.1	Požadavek oborové kvalifikace pracovníků na všech knihovnických odborných pozicích je zakotven v Konceptu celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR. Možnosti ke splnění tohoto požadavku jsou následující:	88
7.1.2	Národní soustava povolání zahrnuje Centrální databázi kompetencí, která zahrnuje kompetenční model, který umožňuje strukturovaně popsat a zařadit soubor požadovaných kompetencí pro výkon jednotek práce.	89
7.1.3	Nařízení vlády č. 222/2010 Sb. O katalogu prací ve veřejných službách a správě -Katalog prací (systém odměňování) stanoví povinnost stupně vzdělání, ale nestanovuje povinně konkrétní odbornost.	89
7.1.4	Výsledky analýzy potřeb KIPZ v ČR v kontextu celoživotního vzdělávání – dotazníkový průzkum – viz kapitola 6.4.....	89
7.1.5	Problematika CŽV v zahraniční literatuře -	90
7.2	Vzorový vzdělávací program pro CŽV vzdělávání KIPZ.....	91
7.3	Shrnutí.....	93
8	Závěr	94
	Seznam použité literatury.....	97
	Seznam příloh.....	102
	Seznam grafů.....	103
	Seznam tabulek	105

Seznam použitých zkratk

ALIA - Australian Library and Information Association
BMČ - Bibliographia Medica Čechoslovaca
CDK - Centrální databáze kompetencí
CHLA - Canadian Health Libraries Association
CILI - Chartered Institution of Library and Information Professionals
CŽV - celoživotní vzdělávání
ČIS - Česká informační společnost
ČR - Česká republika
ČsDS - Československá dokumentační společnost
ČSZIVI ČLS JEP - Česká společnost zdravotnické informatiky České lékařské společnosti J. E. Purkyně
DC WHO - Dokumentační centrum World Health Organization
EAHIL - European Association for Health Information and Libraries
EBM - Evidence Based Medicine
EIZ - elektronické informační zdroje
HSLG - Health Science Libraries Group
ICT - informační a komunikační technologie
IKEM - Institut klinické a experimentální medicíny
KIPZ - knihovník a informační pracovník ve zdravotnictví
IPVZ - Institut postgraduálního vzdělávání ve zdravotnictví
LK - lékařská knihovna
LIS - library and information science
MEDVIK - Medicínská virtuální knihovna
MeSH - Medical Subject Headings
MK ČR - Ministerstvo kultury České republiky
MLA - Medical Library Association
MŠMT - Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy České republiky
MZ ČR - Ministerstvo zdravotnictví České republiky
MZK - Moravská zemská knihovna
NCONZO - Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů
NK ČR - Národní knihovna České republiky
NLK - Národní lékařská knihovna
NLM - National Library of Medicine
NSK - Národní soustava kvalifikací
NSP - Národní soustava povolání
OSVIZ - Odvětvový systém vědeckých informací ve zdravotnictví
PDP - Personal Development Plan
REGLEK - Regionální lékařské knihovny
SDRUK - Sdružení knihoven
SKIP - Svaz knihovníků a informačních pracovníků
SSLRPZ ČLS JEP - Společnost sociálního lékařství a řízení péče o zdraví České lékařské

společnosti J. E. Purkyně

SÚZDKS - Státní ústav pro zdravotnickou dokumentační a knihovnickou službu

SZO - Světová zdravotnická organizace

ÚHKT - Ústav hematologie a krevní transfuze

USA - Spojené státy americké

ÚISK FF UK - Ústav vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy

ÚVLI - Ústav vědeckých lékařských informací

VISZ - Veřejné informační služby ve zdravotnictví

VTEI - vědecké, technické a ekonomické informace

ZK - zdravotnická knihovna

Předmluva

Volbu tématu disertační práce ovlivnilo moje působení v lékařských (zdravotnických) knihovnách, nejprve v akademickém prostředí a posledních dvacet let ve specializované lékařské knihovně s národní působností. Působení informačních technologií změnilo přístup k informačním zdrojům a k poskytování knihovnických a informačních služeb. Celoživotní vzdělávání knihovníků se odehrává po celou dobu mého působení v oboru. Kompetence knihovníka ve zdravotnictví vyžadují odborné vzdělání v oboru knihovnictví a vědeckých informací, ale i seznámení se se základy medicíny. Dlouholetým působením v oblasti lékařského knihovnictví jsem se začala více zajímat, zejména vlivem setkávání se zdravotníkem – odborným uživatelem, o mezioborové vzdělávání. Předkládaná práce je zaměřena na problematiku celoživotního vzdělávání v kontextu profese knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví. Cílem práce je na základě analýzy vybrané domácí a zahraniční literatury a analýzou potřeb celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků dotazníkového šetření navrhnout koncept celoživotního profesního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví.

Teoretická východiska s cennými podněty pro přípravu práce byly zahraniční publikace zabývající se informační vědou od D. Bowdena a L. Robinson¹, dále monografie zabývající se problematikou porozumění informací ve zdravotnickém prostředí od L. Robinson², sborník původních prací k teoretickým východiskům informační vědy editovaný A. Gilchristem³ a články citované v disertačních pracích.

---

¹ BAWDEN, David a Lyn ROBINSON. *Introduction to Information Science*. London: Facet Publishing, 2012. 351 s. ISBN 978-1-555700-861-0.

² ROBINSON, Lyn. *Understanding Healthcare Information*. London: Facet Publishing, 2010. ISBN 978-1-85604-662-6.

³ GILCHRIST, Alan (ed.). *Information science in transition*. London: Facet Publishing, 2009. 401s. ISBN 978-1-85604-693-0.

Z českých publikací byly hlavními zdroji publikace J. Cejpka⁴ a R. Papíka⁵. Metodika výzkumné práce od J. Reichla⁶ a pedagogika Z. Koláře. Problematika informačního pracovníka je obsažena v práci E. Lesenkové⁷.

Kompetence informačního pracovníka ve zdravotnických vědách vycházejí z předmětů klasického knihovnického modelu, zpracování zpřístupňování odborných lékařských informací v průniku s informační vědou. Informační komunikační řetězec je tok informací mezi autorem, vydáním a distribuováním informačního zdroje, jeho pořádáním, indexováním a zpřístupněním uživateli. Do tohoto tradičního procesu zasahují nové informační technologie. Od knihovníků s očekává vysoká odborná kvalifikace a profesionalita. Vzdělávání, formální a celoživotní, umožňuje knihovníkům – informačním specialistům ve zdravotnickém prostředí v jejich roli obstát.

Ráda bych vyjádřila poděkování těm, bez jejichž podpory by práce nevznikla. Doc. RNDr. Jiřímu Součkovi, CSc. za odborné vedení práce, MUDr. Ing. Janu Vejvalkovi, CSc. Za konzultační pomoc při vyhodnocování statistických výsledků průzkumu a PhDr. Evě Lesenkové, Ph.D. za cenné rady a připomínky.

Poděkování patří také všem, především mým rodičům, bez jejichž morální podpory by tato práce nevznikla.

---

⁴ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení*. 2. přepracované vydání. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1037-X.

⁵ PAPÍK, Richard. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. Praha: Velryba, 2011. 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1.

⁶ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

⁷ LESENKOVÁ, Eva. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Praha, 2010. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

Úvod

Zdraví je cenný statek, který zajímá každého, snad proto je knihovnicko-informační činnost vykonávaná ve zdravotnických (lékařských) knihovnách považována za prestižní. Kvalita zdravotních služeb, které jsou ukotveny Zákonem č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, je přímo úměrná kvalitě celoživotního vzdělávání zdravotníků a jejich přístupu k věrohodným vědeckým zdravotnickým informacím. Knihovník a informační pracovník ve zdravotnictví je tím, kdo zprostředkovává informační zdroje prostřednictvím knihovnicko-informačních služeb k uživateli odborných zdravotnických informací.

První kapitola se věnuje problematice pojmů medicína, lékařství a zdravotnictví.

Druhá kapitola charakterizuje veřejné informační služby ve zdravotnictví, popisuje činnost zdravotnických knihoven v ČR.

Třetí kapitola se věnuje Národní lékařské knihovně, její knihovnicko-informační činnosti, technické infrastruktuře a spolupráci s dalšími institucemi.

Čtvrtá kapitola charakterizuje knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví, věnuje se zdravotnickým informacím v kontextu informační vědy a specializaci zdravotnického knihovníka a informačního pracovníka.

Pátá kapitola popisuje výsledky obsahové analýzy českých a zahraničních materiálů zabývajících se problematikou celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví. Je podána charakteristika knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví. Zmíněny jsou strategické koncepční materiály a dokumenty, profesní organizace v ČR i v zahraničí a jejich aktivity k danému tématu.

Kapitola šestá se věnuje analýze potřeb KIPZ v ČR v kontextu celoživotního vzdělávání, konstrukci dotazníku, vyhodnocení dat, popisu a interpretaci výsledků.

Kapitola sedm obsahuje návrh konceptu kurzu celoživotního vzdělávání pro zdravotnické knihovníky, který by komplexně modulovým systémem umožnil pokrytí celé problematiky v procesu inovačních a specializačních kurzů.

Závěr shrnuje problematiku celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví. Jedná se o kontinuální proces, bez kterého nelze poskytovat kvalitní knihovnické a informační služby uživatelům odborných zdravotnických informací.

1 Medicína, lékařství, zdravotnictví

Medicína, lékařství, zdravotnictví je soubor činností směřujících k zachování života, zlepšení jeho kvality, zmírnění utrpení a ke zvýšení funkční zdatnosti.⁸ K hlavním okruhům činnosti patří upevňování zdraví, prevence, diagnostika, léčení chorob a ošetrovatelství.

1.1 Zdraví

Zásadní definice pojmu zdraví vychází z textu Světové zdravotnické organizace (SZO) z roku 1946, kdy zdraví je definováno jako stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody, a nejen nepřítomnost nemoci nebo vady⁹. Tato definice byla upřesňována a doplňována. V programu Světové zdravotnické organizace Zdraví pro všechny do roku 2000¹⁰, který byl přijat v roce 1977, se objevila doplňující charakteristika zdraví jako schopnosti vést sociálně a ekonomicky produktivní život. Tím přestalo být zdraví cílem samo o sobě a stalo se prostředkem k realizaci harmonického vývoje člověka.

K dalšímu posunu dochází v novém programu SZO Zdraví pro všechny v 21. století¹¹, který byl přijat v roce 1999 a přináší definici zdraví, která z praktických důvodů vymezuje zdraví jako snížení úmrtnosti, nemocnosti a postižení v důsledku zjištěných nemocí a poruch a nárůst pocíťované úrovně zdraví. Dokument též mluví o zdravotním potenciálu jako o nejvyšším stupni zdraví, kterého může jednotlivec dosáhnout. Potenciál zdraví každého člověka je určován možností starat se o sebe a o druhé a jeho schopností samostatně se rozhodovat a uchovat si kontrolu nad svým životem. Společnost má vytvářet podmínky k tomu, aby lidé mohli potenciál zdraví uplatnit.

1.2 Medicína, lékařství

Medicínou je míněna jednak lékařská věda a technika, ale také i lékařské umění a etika. Jde o souhrn speciálních vědomostí a umění, které jsou používány k vyšetřování a léčení pacienta.

Fischerová a Beran zmiňují jedinečný charakter medicíny jako disciplíny rozkročené jak ve sféře přírodních, tak humanitních věd, disciplíny pohybující se na bázi univerzálních,

---

⁸ MAREK, Josef, Zdeněk KALVACH a Petr SUCHARDA. *Propedeutika klinické medicíny*. Praha: Triton, 2001. 652 s. ISBN 80-7254-174-9.

⁹ WHO. *Basic Documents*. WHO: Geneva, 1974. 164 p. Twenty-four edition.

¹⁰ *Targets for health for all: targets in support of the European regional strategy for health for all*. WHO: Copenhagen. 1985. European health for all series. ISBN 92-890-1034-7.

¹¹ *Zdraví 21: osnova programu Zdraví pro všechny v Evropském regionu Světové zdravotnické organizace*. Kodaň: SZO Regionální úřadovna pro Evropu, 2001. Evropská řada Zdraví pro všechny. ISBN 80-85047-19-5.

všeobecně platných zákonů, a zároveň ustavičně konfrontované se singularitou v podobě jedinečné a neopakovatelné osobnosti každého pacienta, ale přirozeně také lékaře¹².

Pro medicínu je také příznačný holistický přístup, neboť lékař nemá možnost izolovaně vyšetřovat a léčit jeden orgán, vše se naopak děje ve složitém komplexu lidského organismu.

Výstižné vyjádření pojmů medicína a zdravotnictví podává autor Jerie¹³. Uvádí, že medicínou se rozumí souhrn speciálních vědomostí a umění, které jsou používány k vyšetřování a léčení pacienta a k ochraně zdravých lidí před nemocemi. O pojmu zdravotnictví se pak vyjadřuje jako o pojmu složitějším, který zahrnuje jednak soubor zařízení k ochraně a udržování zdraví, jednak je jím míněn administrativní aparát, jemuž slouží odborní poradci.

Lékařství nebo medicína (z lat. *ars medicina* - umění léčit) je věda o zdraví, stavech a chorobných procesech člověka, o způsobech léčení a předcházení nemocem. Náležitá odborná úroveň znamená, že poskytování zdravotních služeb se provádí podle pravidel vědy a uznávaných medicínských postupů, při respektování individuality pacienta, s ohledem na konkrétní podmínky a objektivní možnosti.

Koncept současné medicíny¹⁴ je založen na důkazech, klíčové paradigma moderní medicíny je na důkazech založená medicína (z angl. „evidence based medicine“).

Evidence Based Medicine (EBM) je medicína založená na ověřených skutečnostech a na pečlivém studiu světové odborné literatury. Jedná se o systematické vyhledávání, vyhodnocování a aplikaci nejnovějších poznatků v klinické praxi.

1.3 Zdravotnictví

Medicína – lékařství je provozována v systémech podporujících prevenci i zdravotní péči.

---

¹² FISCHEROVÁ, Sylva a Aleš BERAN. *Medicína mezi jedinečným a univerzálním*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. ISBN 978-80-7465-052-9.

¹³ JERIE, Pavel. *Pro koho je medicína?: světem za lepšími léky*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1710-9. Dostupné také z: <http://kramerus4.nkp.cz/search/handle/uuid:cbac0650-ed76-11e4-b834-005056827e51>

¹⁴ PTÁČEK, Radek a Petr BARTŮNĚK. *Kontroverze současné medicíny*. Praha: Mladá fronta, 2016. Celoživotního vzdělávání ČLK. ISBN 978-80-204-4360-1.

Zdravotnictví je soustava odborných činností, opatření a zařízení, určených k péči o zdraví. Jde o odborné činnosti a instituce, jež společnosti na základě lékařské vědy přispívají k péči o zdraví.¹⁵

Základním principem zdravotnictví v České republice (ČR) je ten, že zdravotní péče je garantovaná státem.¹⁶ Ta je poskytována občanům ČR a dalším oprávněným osobám na základě veřejného zdravotního pojištění. Zákon 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování upravuje zdravotní služby a podmínky jejich poskytování a s tím spojený výkon státní správy, druhy a formy zdravotní péče, práva a povinnosti pacientů a osob pacientům blízkých, poskytovatelů zdravotních služeb, zdravotnických pracovníků, jiných odborných pracovníků a dalších osob v souvislosti s poskytováním zdravotních služeb, podmínky hodnocení kvality a bezpečí zdravotních služeb, další činnosti související s poskytováním zdravotních služeb a zapracovává příslušné předpisy Evropské unie.¹⁷

Zdravotní péčí se rozumí prevence, ošetřování a zvládání chorob a ochrana duševního a fyzického zdraví využitím služeb zdravotního, ošetřujícího a pomocného personálu.

Tato péče je poskytována sítí nezávislých zdravotnických zařízení, které uzavírají smlouvy o poskytování zdravotní péče pojištěncům veřejného zdravotního pojištění s veřejnými zdravotními pojišťovnami. To znamená, že síť zdravotnických zařízení nejvíce ovlivňují veřejné zdravotní pojišťovny.

Podle údajů Zdravotnické ročenky ČR¹⁸ žilo k 31. 12. 2016 v České republice 10 570 820 obyvatel. Celkem bylo evidováno 32 064 zdravotnických zařízení, v nichž pracovalo 38 041 lékařů a 7 206 zubních lékařů, 81 493 všeobecných sester a porodních asistentek a 23 185 ostatních zdravotnických pracovníků, nelékařů s odbornou způsobilostí (jedná se o přepočtený evidenční počet zaměstnanců). Na vysokých školách se zdravotnickými obory sudovalo k 31. 12. 2016 celkem 23 497 studentů.

---

¹⁵ GLADKIJ, Ivan a Ladislav STRNAD. *Zdravotní politika, zdraví, zdravotnictví*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0500-8. Dostupné také online z: <http://kramerius4.nkp.cz/search/handle/uuid:953c8310-d9d1-11e3-b110-005056827e51>

¹⁶ HOLČÍK, Jan. *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost: k teoretickým základům cesty ke zdraví*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5239-0.

¹⁷ Zákon 372/2011 Sb. *O zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování* [online]. MZČR: © 2010 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#cast5>

¹⁸ *Zdravotnická ročenka České republiky 2016*. Praha: ÚZIS, 2017, 211 s. ISSN 1210-9991.

2 Veřejné informační služby ve zdravotnictví

2.1 Knihovna jako služba veřejná

Poslání knihoven jako služby veřejné je deklarováno v mezinárodním materiálu Manifest UNESCO o veřejných knihovnách z roku 1994, který určuje nutnost svobodného a neomezeného přístupu k vědomostem, myšlenkám, kultuře a informacím¹⁹. Veřejná knihovna je chápána jako brána do světa vědomostí a je považována za místo zabývající se zpřístupňováním všech druhů vědomostí a informací svým uživatelům.

Veřejná knihovna a knihovnicko-informační služba hrají významnou roli ve věku znalostní společnosti.

Činnost knihoven a poskytování knihovnických a informačních služeb ovlivňuje rozvoj komunikačních a informačních technologií²⁰, které mění design knihovnických a informačních služeb. Zejména rozvoj internetu a internetových služeb a digitalizace dokumentů umožňuje vznik virtuálních knihoven a přináší nové způsoby využívání informací a informačních zdrojů. Na tuto skutečnost reagují knihovny nejenom svou vybaveností, ale především věnují pozornost dalšímu profesnímu rozvoji a dalšímu profesnímu vzdělávání knihovníků. Profesní vzdělávání je prostředkem, kterým lidé udržují své znalosti a dovednosti související s jejich profesním životem. Knihovnicko-informační pracoviště mají v současné znalostní společnosti příležitost vytvářet tzv. přidanou hodnotu k poskytovaným knihovnicko-informačním službám. Přidaná hodnota knihovnicko-informační služby v době internetu, mobilních technologií, a sociálních sítí a při dynamice vývoje vyhledávacích prostředků²¹ může spočívat v umění správně se ptát a schopnosti vyjít uživateli vstříc. Zodpovězení dotazu znamená poskytnout komplexní, vyčerpávající referenční službu s dodáním plného textu. Takovou službu umí poskytnout pouze orientovaný, vzdělaný, případně rekvalifikovaný lékařský knihovník. Další vzdělávání je celoživotní proces vyžadující vyjma motivace kariérní a finanční, také motivaci osobní.

---

¹⁹ *Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj*. Pro Sekci veřejných knihoven zpracovala pracovní skupina pod vedením Philipa GILLA. Přeložila Anna MALÁ. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002.

²⁰ BAWDEN, David a Lyn ROBINSON. *Introduction to Information Science*. London: Facet Publishing, 2012. 351 s. ISBN 978-1-555700-861-0.

²¹ PAPÍK, Richard. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. Praha: Velryba, 2011. 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1.

V tomto ohledu uvádí R. Papík²² profesorku managementu informačních systémů M. Broadbent, která směřem k informační profesi a oboru informační věda vytypovává profesní okruhy uplatnění. Informační pracovníci a knihovníci mohou v rámci své profese udělat více pro etablování se do pozice typu "knowledge worker". Tento výraz vyjadřuje, zda informační pracovníci a knihovníci mohou v rámci své profese udělat více a zda mají pro tuto profesi předpoklady a kvalifikaci. Domnívá se, že ano, ale pouze ti, kteří uplatňují větší profesní aktivitu.

2.2 Zdravotnické (lékařské) knihovny – vymezení specializace

Pro označení knihoven působících v oblasti zdravotnictví jsou užívány oba výrazy, zdravotnické i lékařské. Knihovny jsou registrovány jako knihovny specializované a základní podle knihovního zákona 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb. Odborné informace ve zdravotnictví vznikají v procesu poskytování zdravotní péče, výzkumu a vývoje a vzdělávání. Zdravotnické (lékařské) knihovny zajišťují získávání, zpracování, ukládání a zpřístupňování odborných zdravotnických informací. Získat a zprostředkovat věrohodné informace pro zdravotnictví, pro prevenci, diagnostiku, léčbu, rehabilitaci, ošetrovatelství a jiné zdravotní výkony, které provádějí zdravotničtí pracovníci, na aktuální poznatky lékařské vědy je smyslem existence lékařských knihoven.

Profese zdravotníka vyžaduje udržovat znalosti pro výkon povolání celoživotním vzděláváním. Povinnost celoživotního vzdělávání je legislativně ukotvena ve vybraných právních předpisech. Je to Zákon č. 372/2011 Sb., o zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování, Zákon č. 95/2004 Sb., o zdravotnických povoláních lékaře, zubního lékaře a farmaceuta a potvrzení dle zvláštních zákonů, Zákon č. 94/2004 Sb., o nelékařských zdravotnických povoláních a Zákon č. 96/2004 Sb., o podmínkách získávání a uznávání způsobilosti k výkonu nelékařských zdravotnických povolání a k výkonu činností souvisejících s poskytováním zdravotní péče a o změně některých souvisejících zákonů. V systému celoživotního a specializačního vzdělávání zdravotníků mají zdravotnické

---

²² PAPÍK, Richard. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. Praha: Velryba, 2011. 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1.

knihovny významnou roli jako ověřená informačně - zdrojová centra s následnými knihovnicko-informačními službami²³ zůstává.

Nemůžeme opomenout laickou veřejnost – občana - zajímavějšího se o informace o zdraví a nemoci. V procesu kladení klinických otázek a hledání odpovědí na správnou účinnou prevenci nebo léčbu by měl hrát aktivnější roli i ten, kterého se „uzdravování“ týká – tj. občan (laik), který patří k významné uživatelské skupině se specifickými potřebami a zájmy.

2.3 Spolupráce zdravotnických (lékařských) knihoven

Síť spolupracujících zdravotnických (lékařských) knihoven České republiky, zajišťujících veřejné informační služby ve zdravotnictví (VISZ), se transformovala se z bývalého Systému vědeckých, technických a ekonomických informací, jehož součástí byl Odvětvový systém vědeckých informací ve zdravotnictví (OSVIZ). Tehdejší organizačně-funkční struktura OSVIZ (OSVIZ) vycházela z organizačně - funkční struktury čtyř nadřazených systémů: československého zdravotnictví (nezávisle na rezortních hranicích), (celostátního systému vědeckých, technických a ekonomických informací (VTEI)), jednotné soustavy knihoven a mezinárodního systému Rady vzájemné hospodářské pomoci - Medinform.²⁴

Síť Veřejných informačních služeb ve zdravotnictví²⁵ byla ustanovena v roce 1992 s vizí napomáhat rozvoji medicíny a uskutečňování zdravotní politiky realizované zdravotnickými pracovníky adekvátním přístupem k biomedicínským informacím a rozšiřováním přístupu k těmto informacím tak, aby každému bylo umožněno informované rozhodování o svém zdraví ²⁶.

K 31. prosinci 2016 fungovalo v ČR 115 knihoven a informačních pracovišť zřízených v různých typech zdravotnických zařízení. Mezi zřizovatele těchto pracovišť patří především státní správa a samospráva, např. Ministerstvo zdravotnictví, Ministerstvo

---

²³ LESENKOVÁ, Eva. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Praha, 2010. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

²⁴ HELBICH, Jan, Naděžda BERÁNKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPÁNEK. *Odvětvový systém vědeckých informací ve zdravotnictví: projektová úloha*. Praha: Státní ústav pro zdravotnickou, dokumentační a knihovnickou službu, 1977.

²⁵ BOUZKOVÁ, Helena, Marie VOTÍPKOVÁ a Ludmila HLAVÁČKOVÁ. *Národní lékařská knihovna: informační centrum medicíny*. Praha: Jorika, 2001. 32 s. ISBN: 80-238-7621-X.

²⁶ LESENKOVÁ, Eva. *Spolupráce lékařských knihoven v síti VISZ: příprava kontinuálního vzdělávání lékařských knihovníků*. *Lékařská knihovna*, 2000, 5(1), 12-13. ISSN 1211-3255.

školství, mládeže a tělovýchovy, kraje, města, dále soukromé subjekty a další. Jednotlivé typy zdravotnických zařízení a odpovídající počet knihoven a informačních středisek je zobrazen uveden v Tabulce 1.

Jedná se o zdravotnické knihovny, informační střediska či ústavy vědeckých informací v komplexech fakultních a krajských nemocnic nebo v nemocnicích s jinou působností. Dále jsou to knihovny lůžkových a ambulantních zařízení, specializované knihovny v odborných zdravotnických, především vzdělávacích a vědeckovýzkumných zařízeních, hygienických stanicích a léčebných lázních. Knihovny a informační pracoviště působící v těchto službách pracují na principu dobrovolné spolupráce a jsou registrovány podle Zákona 257/2001 Sb. O knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

Lékařské fakulty, VŠ zařízení a integrovaná pracoviště	10
Fakultní nemocnice	6
Nemocnice	46
Ostatní lůžková zařízení	7
Odborné léčebné ústavy	12
Hygienické stanice	3
Léčebné lázně	3
Vyšší a střední zdravotnické školy	23
Ostatní zařízení	5

Tabulka 1: Typy zdravotnických zařízení v ČR

Tato knihovnicko-informační pracoviště disponovala v roce 2016 knihovním fondem odborné zdravotnické literatury o objemu cca 2 600 tis. knihovních jednotek. Knihovnicko-informační služby využívalo 60 570 uživatelů. Statistické ukazatele, které byly vykázaný za zdravotnické knihovny (ZK) k 31. 12. 2016, jsou uvedeny v Tabulce 2.²⁷

²⁷ Statistické ukazatele knihoven a informačních středisek zdravotnických a vzdělávacích zařízení ČR za rok 2016. Lékařská knihovna [online]. 2017, 22(1-2) [cit. 2018-03-20]. ISSN 1804-2031. Dostupné z: <https://casopis.nlk.cz/archiv/2017-22-1-2/statisticke-ukazatele-knihoven-a-informacnich-stredisek-zdravotnickych-a-vzdelavacich-zarizeni-cr-za-rok-2016/>

Počet zařízení	115
Počet knihovních jednotek	2 598 607
Počet uživatelů	60 570
Počet výpůjček	770 366
Počet titulů periodik (multiplicity)	4 577
Počet licencovaných elektronických informačních zdrojů (multiplicity)	612
Počet zpracovaných rešerší	11 032
Počet zhotovených kopií	1 071 482
Počet stažených digitálních kopií	305 811
Počet účastníků vzdělávacích akcí	7 475
Počet studijních míst	2 221
Objem pracovních úvazků knihovnicko-informačních pracovníků	268

Tabulka 2: Statistické ukazatele ZK za rok 2016

K principům spolupráce zdravotnických a dalších knihoven patří rovnost, přístup, příležitost, otevřenost a účast. Veřejné informační služby ve zdravotnictví (VISZ) zpřístupňují věrohodné profesionální informační zdroje, a to klasické i elektronické, z nichž poskytují veřejné knihovnické a informační služby především pro odbornou zdravotnickou veřejnost, výběrově také pro širokou veřejnost.

VISZ napomáhají rozvoji medicíny a uskutečňování zdravotní politiky realizované zdravotnickými pracovníky adekvátním přístupem k biomedicínským informacím a rozšiřováním přístupu k těmto informacím tak, aby každému bylo umožněno informované rozhodování o zdraví.

Kooperace umožňuje jednotlivým knihovnám úspory při získávání a zpřístupňování informačních zdrojů, včetně možnost vzdáleného přístupu ke knihovním fondům a službám, zároveň však uchovává jejich lokální přítomnost. Zásadní hodnotu knihoven a informačních pracovišť vytvářejí odborní pracovníci, kteří pracují za pomoci moderních technologických platforem jako prostředníci mezi informačními zdroji a potřebami uživatelů. Uživatelé tak

získávají přístup k nástrojům (webová rozhraní s vyhledávači) a zdrojům, pomocí nichž mohou objevovat a tvořit nové znalosti.

2.4 Konzultační skupina pro rozvoj regionálních center zdravotnických knihoven v ČR při NLK (Reglek)

Poradní orgán sítě zdravotnických knihoven - Konzultační skupina pro rozvoj regionálních center zdravotnických knihoven v ČR při NLK (Reglek) - organizuje pravidelná pracovní setkání v regionech a tvoří ji zástupci krajských (regionálních) a specializovaných lékařských knihoven. Mapa regionálních center je na Obrázku 2.²⁸

Obrázek 1: Přehled činností NLK 1 Mapa regionálních center ZK v ČR

Konzultační skupina Reglek, reprezentující knihovnické a informační pracovníky ve zdravotnictví (KIPZ), se shodla v návaznosti na „Koncepci rozvoje knihoven ČR na léta 2017 – 2020“²⁹ na prioritách spolupráce VISZ na období 2017 – 2020.

Priority spolupráce jsou následující:

- informačně - znalostní podpora nelékařských oborů;

²⁸ LESENKOVÁ, Eva. *Zdravotnické knihovny ČR*. Studijní materiál 20. 9. 2016. [online]. Praha, Univerzita Karlova, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=237>

²⁹ *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017-2020* [online]. Praha: Národní knihovna, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2017-2020/>

- zvyšování zdravotní gramotnosti občana kvalifikovanými informacemi;
- informační gramotnost uživatelů;
- celoživotní vzdělávání zdravotnických knihovníků;
- oborové souborné katalogy;
- digitální knihovna NLK;
- Portál Medvik.

Hlavním cílem je posílit informačně-znalostní podporu nelékařských oborů, zejména pro bakalářské a magisterské obory fyzioterapeutů, rozvíjet informační základnu kvalifikovaných zdravotnických informací ke zvyšování zdravotní gramotnosti občanů, podporovat virtuální aktivity (webové aplikace) pro informační gramotnost uživatelů. Dále jsou to rozvíjet systém celoživotního vzdělávání zdravotnických knihovníků včetně zavedení kreditního systému, věnovat se budování oborových souborných katalogů, rozšiřovat fondy digitální knihovny NLK. V oblasti sdílení informací mezi zdravotnickými knihovnami se nejvíce osvědčují celoživotní vzdělávací aktivity knihovníků. S marketingem, poradenstvím a sebevzděláváním také webová stránka NLK a vybrané sociální sítě.

Model spolupráce zahrnuje i systém Medvik, který pomocí aplikace knihovnického softwaru umožňuje uživatelům přístup k informačním zdrojům NLK a dalších knihoven, např. Institutu klinické a experimentální medicíny (IKEM), Ústav hematologie a krevní transfuze (ÚHKF), Krajské zdravotní, Ústí nad Labem, Oblastní nemocnice Náchod a Národní centrum ošetrovatelství a nelékařských zdravotnických oborů Brno (NCONZO).

3 Národní lékařská knihovna

Postavení Národní lékařské knihovny mezi ostatními knihovnami v České republice je specifické. Při úvaze o oprávněnosti použití pojmu „národní“ v názvu instituce, lze vycházet z publikovaného příspěvku Vojtěcha Balíka, že: *„správná interpretace pojmu „národní knihovna“ je termín technický, vyjadřující racionálně „standardní“ národní poslání a funkce, které knihovna má. Národní knihovnou je všude na světě obvykle ta instituce, která má za povinnost shromažďovat v úplnosti a trvale uchovávat veškeré publikace vyšlé na daném území a v úplnosti o nich informovat, tedy vydávat národní bibliografii“*³⁰.

3.1 Historie

Více jak třísetletá historie NLK dokumentuje nejen významná data, ale i složitost procesu vývoje této instituce. Mezníky vývoje NLK vypovídají nejen o historických společenských změnách a událostech, ale také o vývoji knihovnické a informační profesní identity.

První ucelenější knihovní sbírka medicínské literatury vznikla a byla zpřístupněna v prostorách dnešního Karolina roku 1726, označovaná jako Nová karolinská knihovna sloužící jako knihovna lékařské fakulty a také fakulty právnické. Na Starém Městě v Martinské ulici pak v roce 1841 došlo ke zpřístupnění veřejné knihovny a čítárny „Prager Medizinisches Lesemuseum“. V československé První republice roku 1924 pro veřejnost zahájila činnost Lékařská knihovna a čítárna spolku lékařů českých. Dalším významným mezníkem se stal rok 1931, kdy začala působit Ústřední knihovna čsl. lékařů a mediků v Praze v nově vybudovaném Lékařském domě v Sokolské ulici v Praze 2, kde se čítárna NLK nachází dodnes.³¹

Z mezníků poválečné historie je významný rok 1949, od kdy v Lékařském domě začaly existovat samostatně Státní lékařská knihovna a Zdravotnické dokumentační středisko, jehož hlavní náplní bylo zpracování národní lékařské bibliografie – Bibliographia medica Czechoslovaca (BMČ).

Vznik této národní oborové bibliografie, která zpracovávala československou literární produkci z oboru lékařství a zdravotnictví, iniciovala Československá

---

³⁰ BALÍK, Vojtěch. *Národní knihovna jako národní instituce* [online]. In: *Knihovny současnosti '96.: Sborník z konference*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 1996, s. 189. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/ks1996/1996-3-187.pdf>

³¹ BOUZKOVÁ, Helena, Marie VOTÍPKOVÁ a Ludmila HLAVÁČKOVÁ. *Národní lékařská knihovna: informační centrum medicíny*. Praha: Jorika, 2001. 32 s. ISBN: 80-238-7621-X.

dokumentační společnost (ČsDS) a pod vedením Karla Růžičky a Svetozara Nevoletého vyšel v roce 1949 první svazek. BMČ zůstala jako národní registrující bibliografie pokrývající obory lékařství a zdravotnictví a od roku 2000 začala vycházet odděleně Bibliographia medica Slovaca a BMČ neexcerpuje slovenské tituly. Portál Medvik, který vytváří a spravuje NLK, a který je veřejným webovým rozhraním, umožňuje širokou dostupnost této dnes již moderní plnotextové databáze.³²

Působnost pracovišť Státní lékařské knihovny a Zdravotnického dokumentačního střediska trvala až do roku 1961, kdy sloučením těchto dvou samostatných pracovišť vznikl Státní ústav pro zdravotnickou dokumentační a knihovnickou službu (SÚZDKS). SÚZDKS změnil svůj název v roce 1977 na Ústav vědeckých lékařských informací (ÚVLI), jehož nástupkyní se stala v roce 1992 dnešní Národní lékařská knihovna.

3.2 Činnost Národní lékařské knihovny

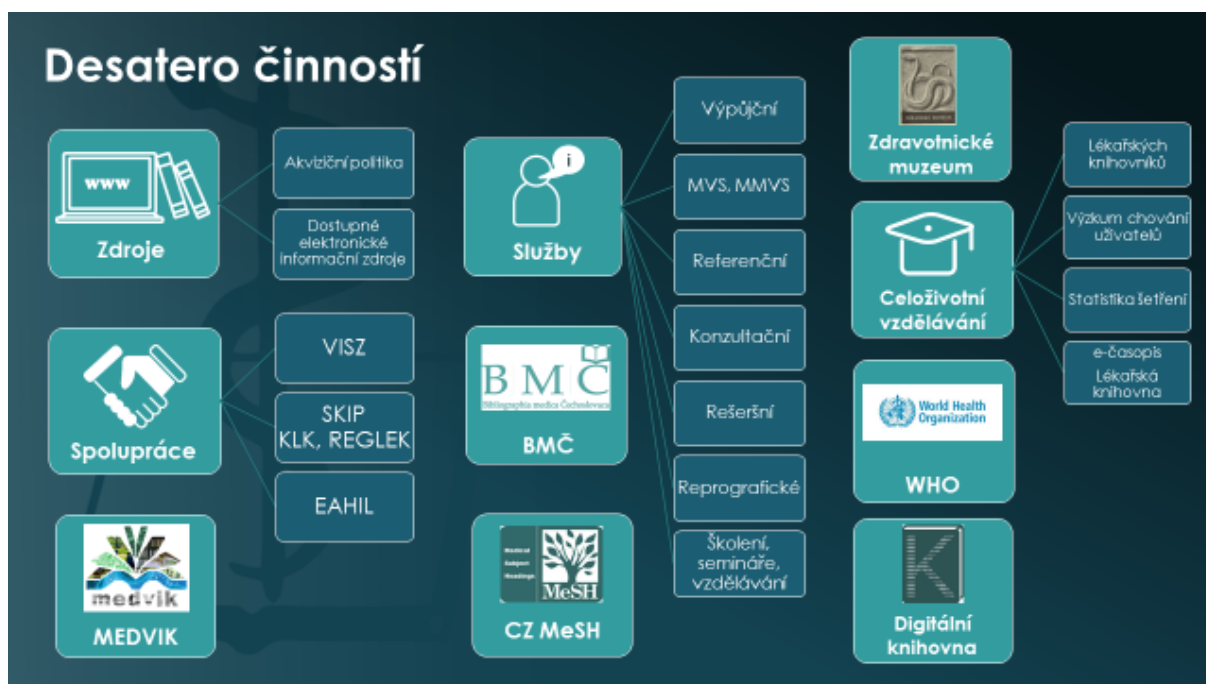
Národní lékařská knihovna je organizační složka státu, která navazuje na činnost první veřejné odborné lékařské knihovny z roku 1841. V průběhu vývoje se organizace přejmenovala na Ústav pro zdravotnickou dokumentaci (od 1. 1. 1952) a následně od 11.10.1977 na Ústav vědeckých lékařských informací. Ministr zdravotnictví změnil a doplnil rozhodnutí VV-540-3012.1991 a vydal zřizovací listinu Národní lékařské knihovny č.j. 16037/2001 ze dne 1. 8. 2001. Zřizovatelem je Ministerstvo zdravotnictví ČR. NLK je specializovanou knihovnou v systému knihoven ČR podle zákona č. 257/2001 Sb. o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon).

NLK zajišťuje v souladu se zřizovacími listinami funkci ústředního knihovnicko-informačního pracoviště v rezortu Ministerstva zdravotnictví ČR a zabezpečuje poskytování veřejně dostupných knihovnicko-informačních služeb a zdrojů pro potřeby výzkumu, vývoje a vzdělávání pro oblast medicíny a příbuzných oborů. Je veřejně přístupnou knihovnou, která vytváří, odborně spravuje, ochraňuje a zpřístupňuje ministerstvem zdravotnictví dotovaný fond domácích a zahraničních literatury i dalších kvalitních a důvěryhodných informačních zdrojů s povinností národní depozitní funkce.

---

³² MAIXNEROVÁ, Lenka et al. Bibliographia Medica Czechoslovaca. In: *České oborové bibliografie: sborník z interdisciplinárního semináře*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88069-46-1.

K základním předmětům činnosti, které jsou definovány ve statutu, přináležejí vykonávání knihovnicko-informační, koordinační, metodické, výzkumné, vzdělávací, analytické a poradenské činnosti.

Obrázek 2: Přehled činností NLK

Desatero základních činností je zobrazeno na Obrázku 2.³³

3.2.1 Knihovnicko-informační činnost

Knihovnicko-informační činnost Národní lékařské knihovny zahrnuje bohatou škálu odborných specializovaných činností. Jsou to např.:

- budování národního depozitáře domácího a zahraničního knihovního fondu pro oblast medicíny a dalších oborů. Současně s tištěnými zdroji jsou v NLK k dispozici i elektronické informační zdroje (EIZ);
- budování Digitální knihovny, jejímž obsahem jsou digitalizované publikace (monografie, periodika, výzkumné zprávy, konferenční a výukové materiály, vzácné tisky a další) a elektronické verze periodik od nakladatelů. V oblasti odborných informačních zdrojů vytváří a zpřístupňuje specializované medicínské databáze pro výuku a studium (point-of-learning), pro vědu a výzkum (point-of-research), pro klinickou

³³ LESENKOVÁ, Eva. Zdravotnické knihovny ČR. Studijní materiál 20. 9. 2016. [online]. Praha, Univerzita Karlova, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=237>

- praxi (point-of-care), pro řízení (point-of-management) a pro laickou veřejnost;
- c) produkce národní článkové oborové bibliografie z biomedicínských oborů „Bibliographia medica Čechoslovaca“, která je unikátním podchycením publikačních výstupů české medicíny od roku 1947;
  - d) tezaurus Medical Subject Headings (MeSH) - řízený slovník termínů z biomedicíny, vydávaný od roku 1960 americkou Národní lékařskou knihovnou (U.S. National Library of Medicine, Bethesda - NLM). V NLK je zajišťován český překlad této americké lékařské klasifikace³⁴. Česká verze tezauru MeSH měla především sloužit jako řízený slovník pro národní lékařskou bibliografii Bibliographia medica Čechoslovaca. Tezaurus je v současnosti využíván pro předmětovou analýzu biomedicínské literatury, pro věcné pořádání a pro vyhledávání bibliografických a katalogizačních záznamů;
  - e) speciální služby zahrnují činnost publikační, kam patří vydávání a zpřístupňování publikací z oboru medicíny, příbuzných oborů, knihovnictví a informační vědy;
  - f) poskytování veřejných knihovnicko-informačních služeb z informačních zdrojů vlastních i získaných pomocí moderních informačních a komunikačních technologií;
  - g) NLK plní funkci Dokumentačního centra World Health Organization (DC WHO) pro Českou republiku;
  - h) činnost Zdravotnického muzea, uchovávajícího unikátní sbírky z historie lékařství a zdravotnictví, které jsou cenným zdrojem pro badatele, a jejichž sbírkové předměty jsou žádanými exponáty na národních i mezinárodních výstavách, které pracovníci muzea pořádají samostatně nebo ve spolupráci s významnými institucemi (např. Národní muzeum, Univerzita Karlova, DC WHO). Vybrané sbírky jsou evidovány v Celostátní evidenci sbírek Ministerstva kultury;
  - i) koordinační, metodická, výzkumná, vzdělávací, analytická a poradenská činnost koordinuje a metodicky řídí síť zdravotnických knihoven a

---

³⁴ ŠÍMOVÁ, Alena a Lenka MAIXNEROVÁ. Aktualizace českého překladu MeSH. *Ikaros* [online]. 2008, **12**(5) [cit. 2018-03-27]. urn:nbn:cz:ik-12586. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <https://ikaros.cz/aktualizace-ceskeho-prekladu-mesh>

informačních středisek ČR (VISZ) a plní funkce oborového informačního centra pro tyto organizace;

- j) zabezpečování celoživotního vzdělávání pracovníků zdravotnických knihoven, vlastních zaměstnanců a uživatelů odborných zdravotnických informací, případně vybrané skupiny laických uživatelů informací o zdraví a nemoci.

3.2.2 Technická infrastruktura

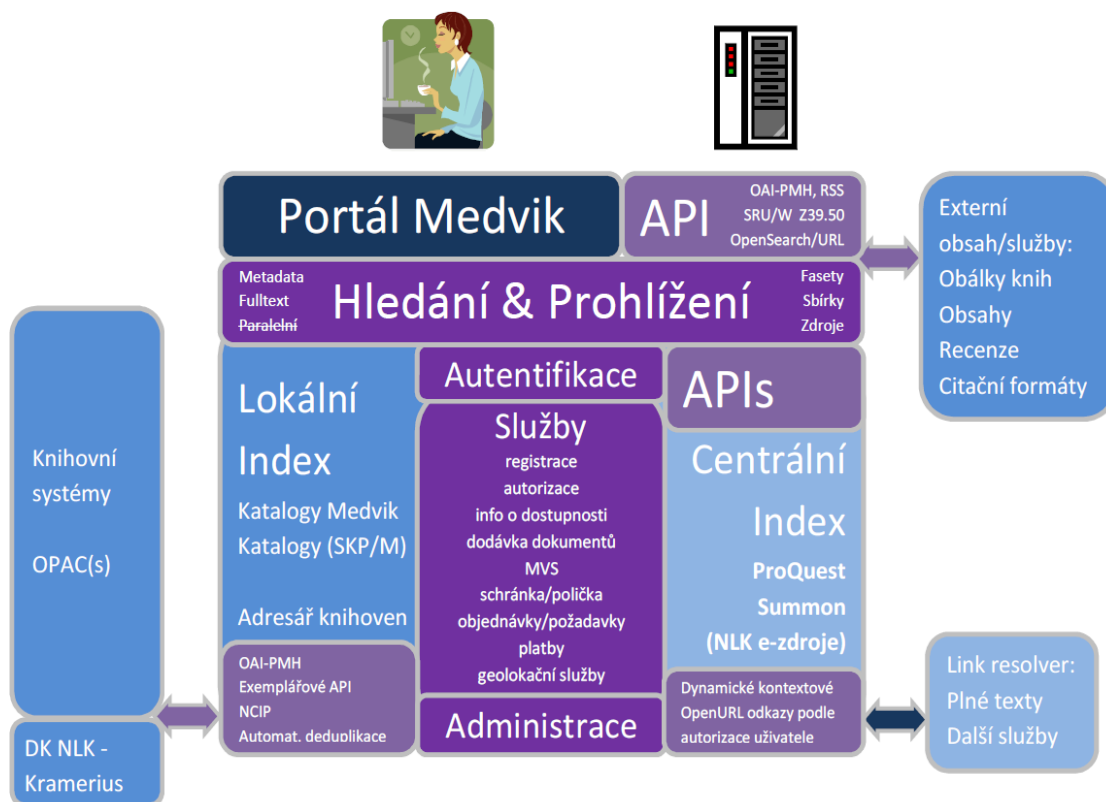
NLK provozuje centralizovaný multi-knihovní knihovní systém Medvik. Technická infrastruktura systému zajišťuje provoz následujících databází:

- knihovní katalogy integrovaných institucí (NLK, IKEM, ÚHKT, Krajská zdravotní, Ústí nad Labem, Oblastní nemocnice Náchod, NCONZO),
- článková bibliografie Bibliographia medica Czechoslovaca,
- souborné katalogy lékařské literatury,
- báze národních lékařských autorit (záznamy českých autorů a korporací, česká verze klasifikace tezauru Medical Subject Headings),
- Digitální knihovna NLK v systému Kramerius.

Uvedené informační zdroje a návazné služby - vzdáleného přístupu uživatelů k informačním zdrojům HAN a metavyhledávače Summon jsou uživatelům zpřístupňovány v režimu 24/7 prostřednictvím oborového Portálu Medvik (<http://www.medvik.cz/>), jehož schéma je zobrazeno na Obrázku 2.³⁵

---

³⁵ LESENKOVÁ, Eva. *Zdravotnické knihovny ČR*. Studijní materiál 20. 9. 2016. [online]. Praha, Univerzita Karlova, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=237>

Medvik - oborový portál

Filip Kříž, Národní lékařská knihovna

verze 0.3

Obrázek 3: Schéma portálů Medvik

3.2.3 Národní a mezinárodní spolupráce

NLK spolupracuje s v zájmu svých uživatelů s domácími i zahraničními knihovnami a informačními institucemi a dalšími specializovanými institucemi a organizacemi, které mají vztah k její činnosti. Např. s European Association for Health Information and Libraries (EAHIL) a National Medical Library v Bethesda v USA a s dalšími významnými zahraničními informačními středisky a knihovnami. NLK je členem odborných společností, sdružení, svazů a asociací, jejichž odborná činnost souvisí s předmětem činnosti NLK (Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR - SKIP, Sdružení knihoven ČR - SDRUK, Česká společnost zdravotnické informatiky a vědeckých informací České lékařské společnosti J. E. Purkyně ČSZIVI ČLS JEP, Česká informační společnost - ČIS, Společnost sociálního lékařství a řízení péče o zdraví České lékařské společnosti J. E. Purkyně - SSL RPZ ČLS JEP). NLK řídí činnost konzultační skupiny pro rozvoj regionálních center zdravotnických knihoven ČR - Reglek.

4 Knihovník a informační pracovník ve zdravotnictví (KIPZ)

4.1 Zdravotnické informace v kontextu informační vědy

Lyn Robinson³⁶ popisuje ve své knize podrobně základ toho, co potřebuje vědět role informační specialista nebo knihovník o informačních potřebách ve zdravotnictví v naší informační společnosti. Kniha s názvem *Understanding Healthcare Information*, kterou vydalo v roce 2010 nakladatelství Facet Publishing, které je vydavatelstvím Chartered Institute of Library and Information Professionals (CILIP) v Londýně. Kniha obsahuje úvod, šest kapitol a závěr a na 236 stranách popisuje problematiku zdravotnických informací a profese zdravotnického knihovníka. Kapitoly se věnují doméně zdravotnických informací, historii zdravotnictví a jeho informačnímu prostředí, producentům a uživatelům zdravotnických informací, organizaci zdravotnických informací, informačním zdrojům, službám a vyhledávání zdravotnických informací a znalostnímu managementu zdravotnických informací.

Autorka uvádí, že porozumění zdravotnickým informacím je důležité pro následující skupiny:

- pro zdravotnické profesionály (lékaře i ostatní pracovníky ve zdravotnictví), protože důraz je kladený na evidence-based práci, která je založená na efektivním využití informačních a znalostních zdrojů,
- pro veřejnost, protože zdraví je důležité pro každého a informovaný pacient (občan) je partnerem pro komunikaci s lékařem a rozhodováním o svém zdraví,
- pro zdravotnické informační specialisty – různost rolí, povinností a zájmů v práci zdravotnického specialisty umožňuje výměnu zkušeností,
- pro knihovníky/informační pracovníky obecně, protože zdraví je důležité pro každého, a požadavky na služby týkající se zdravotnických informací se mohou vyskytnout v každém prostředí, dále proto, že prostředí zdravotnických informací je často prostředím pro inovace zdrojů, služeb a postupů a příklad pro dobrou praxi pro knihovnické/informační profese,
- pro pedagogy v oboru knihovnictví/informacích, protože to je oblast (doména), do které by měli být zasvěceni všichni studenti knihovnictví a informační vědy.

---

³⁶ ROBINSON, Lyn. *Understanding Healthcare Information*. London: Facet Publishing, 2010. ISBN 978-1-85604-662-6.

Kniha je napsána z úhlu pohledu informační vědy a je určena jak akademikům, tak praktikům. Protože v literatuře není jediná definice pro termín informační věda, je v knize základem pro přístup jednoduchý konceptuální model informační vědy. V tomto modelu informační vědy hraje roli informační komunikační řetězec (information communication chain) při procesu toku informací od autora, přes publikaci a diseminaci, dále přes organizování, indexování a vyhledávání až k uživateli s aspekty doménové analýzy. Informační vědu lze podle Robinson a Bawdena³⁷ nejlépe pochopit jako obor studia zabývající se zaznamenanými informacemi se zaměřením na komponenty komunikačního řetězce zkoumané prostřednictvím perspektivy doménové analýzy.

Informační doména je soubor informačních systémů, zdrojů, služeb a procesů spojených se skupinou uživatelů se společnými zájmy a společným hlediskem, sdílející společnou terminologii.³⁸

Informační věda má přesahy do četných disciplín a profesí. Například má styčnou oblast se sbírkami, technologiemi, sociálními vědami s komunikací, s managementem a politikou a také doménovou specializací. Ve zdravotnictví existuje důležitá oblast přesahu mezi informační vědou a znalostí dané oborové specializace. Specializovaní odborníci jsou důležití, a tak vznikla řada praktických rolí: „klinický knihovník“, „zdravotnický informatik“, „akademický knihovník“. Aby se odlišili od specialistů daného oboru (např. lékařů), navrhuje Hjørland³⁹, aby se těmito odborníkům říkalo „doménoví generalisté“. I když se předpokládá, že informační věda je meta-disciplína, jsou Robinson a Bawden s ostatními odborníky přesvědčeni, že jedinečnost informační vědy spočívá v jejím zájmu o všechny aspekty komunikačního řetězce jako celku, zatímco jiné obory se zajímají jen o jeho dílčí části.

4.2 Specializace zdravotnického (lékařského) knihovníka a informačního pracovníka

Profesi knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví (KIPZ) lze charakterizovat s ohledem na medicínu jako interdisciplinární a superspecializovanou vědní disciplínu jako profesi, ve které knihovník specialista je schopen se orientovat ve

---

³⁷ BAWDEN, David a Lyn ROBINSON. *Introduction to Information Science*. London: Facet Publishing, 2012. 351 s. ISBN 978-1-555700-861-0.

³⁸ BAWDEN, David a Lyn ROBINSON. *Introduction to Information Science*. London: Facet Publishing, 2012. 351 s. ISBN 978-1-555700-861-0.

³⁹ HJØRLAND, Birger. Library and Information Science: Practice, Theory and Philosophical Basis. *Information processing and management*, 2000, 32(3), p. 501-531. ISSN 0306-4573.

zdravotnickém prostředí, mít znalost v účelném používání odborné terminologie a schopnost jejího ovládnutí při knihovnicko-informační činnosti. Odbornost knihovnických a informačních služeb, především s ohledem na užívané technologie se rozšiřuje, a tradiční struktury a hranice mizí. Při určování toho, co tvoří odbornou zkušenost knihovnických a informačních služeb musíme přijmout pružný a komplexní přístup.

České i zahraniční zkušenosti potvrzují, že výukové programy knihovnických škol obvykle nejsou zaměřeny na zdravotnický sektor. Petrinic, informační specialista Oxfordské univerzity a Urquhart uvádějí, že je třeba zohledňovat rychle se měnící potřeby a zaměřit se také na problematiku marketingu a řídicích schopností, výzkumných metod a dovedností, znalost terminologie oboru, pokročilých vyhledávacích metod, statistické metody, schopnosti předávat zkušenosti – umění přednášet, učit a další dovednosti.⁴⁰

Profese knihovníka ve zdravotnictví se může lišit podle typu knihovnicko-informačního pracoviště.⁴¹ Jedná se následující specializace:

Akademický – univerzitní knihovník, který zajišťuje podporu informační gramotnosti ve výuce studentů. Jeho činnost zahrnuje:

Znalost oborových informačních zdrojů.

Schopnost tvorby efektivních vyhledávacích strategií.

Schopnost kritického hodnocení informačních zdrojů.

Schopnost vhodného používání informačních zdrojů.

Vědomí sporných otázek souvisejících se spolehlivostí informací a efektivnosti při přenášení informací ostatním

Klinický knihovník, jehož činnost zahrnuje:

Navštěvování klinických setkání.

Definování klinických problémů a otázek.

---

⁴⁰ PETRINIC, Tatjana a Christine URQUHART. The education and training needs of health librarians-the generalist versus specialist dilemma. *Health Information & Libraries Journal*, 2017, **24**(3), 167-176. ISSN 1471-1834.

⁴¹ BOUZKOVÁ, Helena a Eva LESENKOVÁ. *Odborné zdravotnické informační zdroje a služby*. Studijní materiál 23. 2. 2017. [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2017. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=237>

Asistenci medicínskému výzkumnému týmu.

Zpracování rešeršních požadavků na míru.

Obsahovou analýzo odborné literatury.

Mapování internetových zdrojů.

Vzdělávání členů klinického týmu ve vyhledávání, kritickém hodnocení a výběru zdrojů.

Poskytování informací pro pacienty a jejich rodiny.

Spolupráci při tvorbě doporučených postupů.

Marketing služeb.

Metodologii vědecké práce.

Zdravotnický (lékařský) knihovník, který pracuje v nemocnicích, léčebnách, lázních, hygienických stanicích atd., musí umět uspokojit uživatelské zájmy a potřeby, které jsou různorodé podle typu zřizovatelského zařízení.

Podle typu zařízení se liší výběr specializovaných informačních zdrojů, ze kterých jsou poskytovány knihovnicko-informační služby.

5 Obsahová analýza českých a zahraničních materiálů zabývajících se problematikou celoživotního vzdělávání KIPZ

5.1 KIPZ v ČR a CŽV

Celoživotní vzdělávání je ve Výkladovém slovníku pedagogiky⁴² popsáno takto: „Společenský program reagující na základní potřebu společnosti i každého jednotlivce vyrovnávat se se zákonitými změnami v práci i v jiných oblastech činnosti člověka. Program představuje zaměření práce školy (vzdělávacích institucí) na vybavení žáků/studentů pro systematické sebevzdělávání, vytváření systému a institucí pro permanentní vzdělávání lidí, vybudování systému zvyšování kvalifikace, rekvalifikace pracovníků ve všech oblastech lidské činnosti, práce. Důležité je vytváření motivace pro vzdělávání u všech lidí a vybavování všech dovednostmi a schopnostmi vzdělávat se. Podstatnou součástí systému celoživotního vzdělávání je využívání masových komunikačních prostředků a informačních systémů“.

Knihovnicko-informační pracovníci v knihovnách a informačních institucích v České republice, včetně zdravotnických, jsou absolventi středních odborných nebo knihovnických škol, vyšších odborných škol, vysokých škol univerzitního typu s knihovnickým studiem, vysokých škol nezaměřených na předmět knihovnických a informačních služeb, absolventi akreditovaných rekvalifikačních kurzů, výjimečně jsou bez odborné kvalifikace. Výukové programy vysokých škol nejsou zaměřeny systematicky na zdravotnický sektor.

Problematika specializace lékařského knihovníka⁴³ byla předmětem dvouoborového studia v ČR koncem sedmdesátých let. Od tohoto studia bylo ustoupeno. Knihovník a informační pracovník, nemá-li rozšířené specializované vzdělání, začíná chápat, co skutečně obor znamená a co se od něj vyžaduje, teprve tak po pětileté praxi. Medicína je vědeckou disciplínou. Jako jiné vědní obory užívá mezioborové spolupráce jako důsledek týmového výzkumu. Vzájemná mezioborová spolupráce v knihovnictví je nutná, protože s rozvojem nových disciplín vznikají i nové pojmy, které představují nový jazyk. V biomedicíně je to např. molekulární genetika, biochemie, bioinformatika, ale i sama informatika.⁴⁴ Celoživotní

---

⁴² KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. s. 179. ISBN 978-80247-3710-2.

⁴³ CEJPEK, Jiří. Obor vědeckých informací a knihovnictví-minulost, současnost a zárodky budoucnosti. In: *Sborník prací 40 let katedry vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: SKIP. 1991. s. 9-36.

⁴⁴ LESENKOVÁ, Eva a Milan ŠPÁLA. Rozhovor s doc. MUDr. Milanem Špálou, CSc. o knihovnicích, vědeckých knihovnách a úvodu do lékařské vědy. *Lékařská knihovna*, 2010, 15(3-4). ISSN 1804-2031.

vzdělávání knihovnicko-informačních pracovníků ve zdravotnických (lékařských) knihovnách má svou více jak čtyřicetiletou tradici.⁴⁵

Lesenková⁴⁶ uvádí, že problematice dalšího vzdělávání informačních pracovníků ve zdravotnictví se v 2. polovině minulého století věnovali autoři F. Horáková, N. Beránková a A. Šatánek. Ministerstvo zdravotnictví ČR vydalo v roce 1986 specializovanou příručku autorů K. Horákové⁴⁷. Výzkumnou činnost této problematiky v letech 1976–1980 prezentovalo řešení projektové úlohy P 18-335-232-01/15a „Odvětvový systém čs. soustavy VTEI ve zdravotnictví“ ve Státním ústavu pro zdravotnickou dokumentační a knihovnickou službu (SÚZDKS), přejmenovaném v roce 1977 na Ústav vědeckých lékařských informací (ÚVLI) v Praze (předchůdce Národní lékařské knihovny). Výstupem výzkumu byl návrh a realizace principiálního řešení odvětvového systému vědeckých lékařských informací ve zdravotnictví. Kvantitativním vyjádřením zkvalitňování personálního zajištění systému byl poměr počtu informačních pracovníků k počtu vysokoškolsky vzdělaným odborníkům (požadavek na zvýšení poměru 1:75 na 1:33). Postgraduální předatestační výchova vysokoškoláků a středoškoláků probíhala v periodických (cyklických a tematických) kurzech, ve spolupráci s instituty pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů (ILF) v Praze a Bratislavě a Ústavy pro další vzdělávání středních zdravotnických pracovníků v Brně a Bratislavě. Tento systém prohlubování kvalifikace byla realizován školicími akcemi Katedry pedagogiky a didaktiky Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů v Praze až do roku 1989. Vybraná témata jsou předmětem kontinuálního vzdělávání lékařských knihovníků, ale i ostatních profesí působících ve zdravotnictví, které pokračuje ve spolupráci s Národní lékařskou knihovnou dosud. V Tabulce 2⁴⁸ je zobrazen přehled školicích akcí a e-learningových kurzů celoživotního vzdělávání lékařských knihovníků, pořádaných Národní lékařskou knihovnou v letech 2007 – 2017.

Dostupný také z: <http://kramerus.medvik.cz/search/i.jsp?pid=uuid:MED00011034-e923bfdd-9d02-4f0d-ba8a-a0151f8cf3ae>

⁴⁵ HELBICH, Jan, Naděžda BERÁNKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPÁNEK. *Odvětvový systém vědeckých informací ve zdravotnictví: projektová úloha*. Praha: Státní ústav pro zdravotnickou, dokumentační a knihovnickou službu, 1977.

⁴⁶ LESENKOVÁ, Eva. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Praha, 2010. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

⁴⁷ HORÁKOVÁ, K. *Vědecké lékařské informace, jejich získávání a využití*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví, 1986. 118 s.

⁴⁸ LESENKOVÁ, Eva. *Zdravotnické knihovny ČR*. Studijní materiál 20. 9. 2016. [online]. Praha, Univerzita Karlova, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=237>

Celoživotní vzdělávání lékařských knihovníků 2007-2017						
Národní lékařská knihovna						
	Školící akce			E-learningové kurzy		
	Počet akcí	Počet účastníků	Počet hodin	Počet kurzů	Počet účastníků	Počet hodin
2007	3	52	17	x	x	x
2008	8	122	50	x	x	x
2009	11	149	50	x	x	x
2010	9	108	50	1	15	24
2011	10	114	36	2	47	48
2012	7	123	30	2	50	48
2013	7	147	30	1	34	25
2014	6	104	28	1	26	25
2015	8	72	20	1	23	24
2016	8	134	39	1	46	25
2017	16	234	47	1	41	25
Celkem	93	1359	397	10	282	244

Tabulka 2: Přehled akcí ČŽV v NLK za období 2007 - 20017

Zkušenosti dobré praxe z veřejných informačních služeb ve zdravotnictví v ČR i zahraničí ukazují, že úspěšná organizace vzdělávacího procesu je založena na hodnocení úrovně znalostí, dovedností a kompetencí pracovníků knihoven. Toto hodnocení se provádí individuálně a řídí se oficiálními standardy, které obsahují požadované kvalifikační minimum (tzv. Good Practice Toolkit). Výsledky hodnocení jsou pak analyzovány a je sestaven přehled témat pro další vzdělávání. Hodnocení se nezaměřuje pouze na knihovnicko-informační znalosti, ale také na přehled v dalších oborech, např. evidence-based healthcare, informační poradenství, informační technologie, management a vzdělávání.⁴⁹

Knihovníci a informační pracovníci ve zdravotnictví jsou z pohledu zdravotníka specialisté, kteří znají a užívají metodiku procesu zpřístupňování informací a disponují technologickými nástroji. Knihovnické informační systémy, které patří do skupiny systémů

⁴⁹ WOOD, Aileen J. Rozvoj kontinuálního vzdělávání pro odborné pracovníky zdravotnických knihoven ve Velké Británii. Příspěvek přednesený na mezinárodním semináři k přípravě vstupu ČR do Evropské unie Spolupráce evropských lékařských knihoven, Praha, 6. 12. 2000. In: Lékařská knihovna, 2001, č. 1. ISSN 1211-3255.

sloužících zdravotnickému vzdělávání, výzkumu a vývoji, přispívají svými funkcemi ke zpřístupňování vědeckých zdravotnických informací.

5.2 Strategické dokumenty a aktivity týkající se CŽV v ČR

Mezi strategické dokumenty a aktivity, které ovlivňují proces celoživotního vzdělávání knihovníků v České republice, patří:

- a) **Koncepce rozvoje knihoven v České republice na léta 2017-2020**, která byla přijata Usnesením vlády České republiky ze dne 23. 11. 2016 č. 1032.⁵⁰

Koncepce obsahuje následující priority, které spolu souvisejí, a jejich naplňování se týká knihoven, včetně zdravotnických, které jsou evidovány podle Zákona 257/2001 Sb., o knihovnách a podmínkách provozování veřejných knihovnických a informačních služeb (knihovní zákon):

- Knihovny ve virtuálním prostředí
- Knihovny jako otevřená vzdělávací, kulturní, komunitní a kreativní centra
- Budování knihovních fondů a informačních zdrojů
- Trvalé uchování tradičních knihovních dokumentů
- Výstavba knihoven, podpora infrastruktury ICT v knihovnách
- Systém hodnocení a marketing veřejných knihovnických a informačních služeb
- Vzdělávání pracovníků knihoven
- Knihovny jako vědecko-výzkumné instituce

Jednotlivé priority mají popsánu výchozí situaci, opatření a indikátory úspěšné realizace dané problematiky.

Sedmá priorita v pořadí se týká Vzdělávání pracovníků knihoven. Konstatuje, že pracovníci knihoven musí být kvalifikovanými specialisty, kteří jsou schopni podporovat své uživatele. Všechny uvedené faktory kladou značný důraz na organizaci i náplň nejen formálního, ale i celoživotního vzdělávání pracovníků.

Indikátory této priority stanovené pro příští období jsou následující:

-zvýšený podíl pracovníků knihoven s formálním oborovým vzděláním;

---

⁵⁰Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017-2020 [online]. Praha: Národní knihovna, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2017-2020/>

- zvýšený podíl pracovníků s neformálním certifikovaným oborovým vzděláním v knihovnách;
- aktualizace katalogu prací s vazbou na Národní soustavu povolání a Národní soustavu kvalifikací;
- funkční systém celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven.

b) **Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR**, kterou schválila a doporučila k realizaci Ústřední knihovnická rada dne 5. 12. 2016.⁵¹

Hlavním úkolem naplňování koncepce je, aby bylo dosaženo potřebné kvalifikace všech pracovníků na odborných knihovnických pracovních pozicích. Kvalifikací je míněno odborné vzdělání a praxe, tedy odborné znalosti a dovednosti, případně obecné dovednosti a měkké kompetence (komplexní schopnosti). Získání odpovídajícího odborného vzdělání je možné následující způsoby:

- absolvování oborové školy (střední, vyšší, vysoké);
- v případě dosažení adekvátního stupně jiného než oborového vzdělání následné absolvování rekvalifikace v akreditovaných kurzech ČŽV;
- získání požadovaných kompetencí jiným způsobem (např. neformální vzdělávání, praxe) a jeho oficiální uznání (například v rámci Národní soustavy povolání, dále Národní soustavy kvalifikací).⁵²

Základní principy a kroky koncepce jsou:

- Doplnění (změna kvalifikace)

Koncepce otevírá otázku rekvalifikace, resp. prokázání oborové kvalifikace. Pro mnoho specializovaných knihoven, včetně lékařských je pro řadu pozic dvouoborové vzdělání výhodné. Knihovnické, případně další potřebné kompetence mohou získat pracovníci formou rekvalifikace. Cílem je dosáhnout ve stanovené době (návrh 10–15 let) plné kvalifikace na odborných knihovnických místech, tj. situace, kdy všichni pracovníci na místech odborných knihovníků, kteří nemají/neabsolvovali odborné knihovnické vzdělání, musejí absolvovat rekvalifikační vzdělání, případně prokázat, že toto vzdělání mají, ač ho

⁵¹ *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017-2020* [online]. Praha: Národní knihovna, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2017-2020/>

⁵² *Národní soustava kvalifikací* [online]. NÚV a TREXIMA: © 2006 – 2014 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://www.narodnikvalifikace.cz>

nabyli jinou cestou (samostudium, kurzy s prokázaným certifikátem Národní soustavy kvalifikací, nebo delší než desetiletou praxí).

- Obnovování kvalifikace (inovace)

Pokud jde o inovaci kvalifikace, je nutno pravidelně ji obnovovat na odborných knihovnických místech, a to v intervalu maximálně pět let.

- Prohlubování a rozšiřování kvalifikace

Vzrůstající nároky na knihovnické profese související s rozvojem i změnami služeb knihoven představují tlak na rozšiřování a prohlubování množství kompetencí, často i o kompetence z jiných oborů, z oblasti informačních technologií aj. Kromě toho se také vyvíjejí knihovnické systémy a standardy. To vše vyžaduje další vzdělávání. Cílem je vytvořit a pravidelně aktualizovat strukturu doporučených/potřebných specializačních kurzů – akreditovaných - pro jednotlivé knihovnické pozice/specializace, včetně knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví. Klíčová je otázka akreditace či jiného typu garance kvality specializačních kurzů.

- Zvyšování kvalifikace

Cílem je dlouhodobě udržet kombinované formy vysokoškolského studia na odborných vysokých školách a vzájemně se informovat o obsahu vzdělávání.

c) Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2016-2020.⁵³

V uvedeném materiálu se kapitola L věnuje problematice dalšího vzdělávání, které je důležitou a nezastupitelnou součástí konceptu celoživotního učení.

V textu je uvedeno: „V souvislosti s rychlými změnami v oblasti sociální, kulturní či ekonomické či například s velmi rychlými změnami a vývojem v oblasti nových technologií posiluje další vzdělávání na svém významu. Naprostá většina lidí již v průběhu svého života nevystačí s tím, co se naučila ve škole v rámci počátečního formálního vzdělávání, naopak učit se a vzdělávat se musí stále více lidí i v průběhu dospělosti a to nejen pro udržení své pozice na trhu práce, ale i z hlediska svého fungování v běžném životě. Další vzdělávání

---

⁵³ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2016-2020 [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, © 2013 – 2018 [cit. 2018-023-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

umožňuje každému i po dokončení počátečního vzdělávání získávat nové znalosti a dovednosti a reagovat a adaptovat se na stálé změny“.⁵⁴

V materiálu se také uvádí, že jedním z hlavních úkolů pro budoucí období bude přenastavení systému financování a další rozvoj systému uznávání založeném na zákoně č. 179/2006 Sb., o ověřování a uznávání výsledků dalšího vzdělávání, a na Národní soustavě kvalifikací.

Opatření dlouhodobého záměru L3 uvádí: L.3.1 Podpora a rozvoj škol a knihoven jako center celoživotního učení: a) poskytováním metodické podpory školám, popř. školským i mimoškolním zařízením, která bude směřovat do oblasti dalšího vzdělávání, např. s možností stát se autorizovanou osobou a využívat Národní soustavy kvalifikací, b) zmapováním situace týkající se realizace dalšího vzdělávání ve školách, školských zařízeních a dalších mimoškolních zařízeních (v knihovnách, muzeích, vzdělávacích střediscích apod.).

Opatření dlouhodobého záměru ČR – Další vzdělávání, gesce- MŠMT a MK, financování ze státního rozpočtu.

Realizace záměru může mít dopad i na celoživotní vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví.

d) Koncepce rozvoje Národní lékařské knihovny na období let 2016 – 2020.

Specifické cíle naplňování Koncepce rozvoje Národní lékařské knihovny na léta 2016 – 2020⁵⁵ jsou následující:

- Knihovnicko-informační služby a činnost Zdravotnického muzea.
- Nákup, zpracování a uchovávání knihovních fondů a informačních zdrojů.
- Rozvoj infrastruktury ICT.
- Analytická, poradenská a výzkumná činnost.
- Vzdělávání pracovníků NLK, které obsahuje:

celoživotní vzdělávání knihovníků a ostatních pracovníků,

publikační činnost pracovníků NLK v odborných periodikách a tisku,

---

⁵⁴ Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2016-2020 [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, © 2013 – 2018 [cit. 2018-023-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

⁵⁵ BOUZKOVÁ, Helena. *Koncepce rozvoje Národní lékařské knihovny na léta 2016-2020*. Praha: NLK, 2016. 24 s.

aktivní účast na konferencích a seminářích,

analýza požadavků pro získání statusu autorizované osoby pro vzdělávání v rámci Národní soustavy klasifikací a Národní soustavy povolání.

- Ekonomická, investiční, provozní, technická a administrativní činnost.

e) Národní soustava povolání (NSP) a Národní soustava kvalifikací (NSK)

NSP⁵⁶ je průběžně aktualizovaný registr povolání vyskytujících se na českém trhu práce. Vznikl pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí. NSP je otevřená, veřejně dostupná databáze. Vzniká od roku 2007. její tvorba a aktualizace je zajišťována sektorovými radami. V souladu se zákonem o zaměstnanosti č. 435/2004 Sb., obsahuje ve svém základním vymezení:

- Název a číselné označení povolání vyjádřené kódem
- Stručný popis povolání
- Pracovní činnosti v povolání
- Předpoklady pro výkon povolání (kvalifikační, odborné a zdravotní)
- Další údaje související s povoláním

NSK⁵⁷ je informační základnou o soustavě celostátně uznávaných profesních kvalifikací v ČR. Obor kvalifikace pro profesi knihovníka je zařazen do kategorie publicistika, knihovnictví a informatika.

Centrální databáze kompetencí⁵⁸ je autonomní systém pro správu kompetencí. Udržuje vazbu mezi soustavou kompetencí NSP a NSK a propojení obou soustav.

Knihovnictví, informace archivnictví je zařazeno pod klasifikačním kódem m22.

Kompetence představují souhrn vědomostí, dovedností, schopností a postojů umožňující pracovní uplatnění a osobní rozvoj jednotlivce. Vyjadřují předpoklady k výkonu určitého souboru činností. Musí být sledovatelné, měřitelné a trénovatelné. Kompetenční model je nástrojem, který umožňuje strukturovaně popsat a zařadit soubor požadovaných kompetencí pro výkon jednotek práce.

---

⁵⁶ Národní soustava povolání [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí: © 2017 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z <http://www.nsp.cz>

⁵⁷ Národní soustava kvalifikací [online]. NÚV a TREXIMA: © 2006 – 2014 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://www.narodnikvalifikace.cz>

⁵⁸ Centrální databáze kompetencí [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí: © 2017 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z <http://kompetence.nsp.cz>

Struktura kompetenčního modelu NSP zahrnuje:

Měkké kompetence (soft competence) – jsou nezávislé na konkrétní odbornosti, ale na komplexních schopnostech člověka, jsou přenositelné mezi obory. Seznam zahrnuje 15 položek: efektivní komunikace, kooperace, kreativita, flexibilita, uspokojování zákaznických potřeb, výkonnost, samostatnost, řešení problému, plánování a organizace práce, celoživotní učení, aktivní přístup, zvládání zátěže, objevování a orientace v informacích, vedení lidí, ovlivňování ostatních.

Obecné dovednosti (generic hard competence) – obecné požadavky potřebné pro výkon práce, které zcela výhradně nesouvisí s určitou profesí, mají průřezový charakter a jsou přenositelné a uplatnitelné napříč obory. Zahrnují: počítačovou způsobilost, způsobilost k řízení osobního automobilu, numerickou způsobilost, ekonomické povědomí, právní povědomí, jazykovou způsobilost v češtině, jazykovou způsobilost v angličtině, jazykovou způsobilost v dalším cizí jazyce.

Odborné znalosti a dovednosti (specific hard competence, technical hard competence and knowledge) – jsou souborem odborných požadavků potřebných pro výkon jednotky práce. Odborné znalosti označují teoretické vědomosti požadované pro výkon určité pracovní činnosti. Odborné dovednosti označují praktické dovednosti požadované pro výkon určité pracovní činnosti. Jedná se o schopnost aplikovat teoretické vědomosti v praxi.

5.3 Profesní organizace a jejich aktivity týkající se ČŽV v ČR

5.3.1 Svaz knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví (SKIP)

je dobrovolnou profesní a stavovskou organizací knihovníků a informačních pracovníků, která má charakter občanského sdružení. Posláním SKIP je usilovat o soustavné zvyšování úrovně knihovnické a informační práce a s tím spojené prestiže oboru a o to, aby ze strany státu, zřizovatelů knihoven a informačních institucí byly vytvářeny příznivé podmínky pro jejich rozvoje činnost. SKIP je organizován na regionálním principu. Po odborné linii zajišťují činnost sekce (veřejných knihoven, vzdělávání, zaměstnavatelská), kluby (dětských knihoven, školních knihoven, vysokoškolských knihovníků, frankofonní, klub lékařských knihoven-KLK) a komise (ediční, pro zahraniční styky). Od roku 2002 je ustanovena ve SKIP odborná sekce vzdělávání. Sekce je zároveň poradním orgánem Národní knihovny ČR pro otázky mimoškolního oborového vzdělávání. Hlavní cíle jsou: organizování vzdělávacích aktivit pro odbornou veřejnost v ČR; organizování seminářů, konferencí, workshopů a jiných

společných akcí zaměřených na problematiku dalšího vzdělávání knihovníků, včetně aktivit mezinárodních; koordinace a integrace vzdělávacích aktivit pro knihovníky v ČR; zlepšení přístupu k informacím o kontinuálním odborném vzdělávání pro nejširší odbornou veřejnost; tvorba standardů v oblasti kontinuálního odborného vzdělávání a systému evaluace vzdělávacích akcí; podpora distančních forem vzdělávání; postupná tvorba a naplňování koncepce celoživotního vzdělávání pracovníků všech typů knihoven v České republice. Výsledkem těchto snah by mělo být zvýšení kvality a zajištění flexibility knihovních služeb a jejich přizpůsobení službám knihoven zemí EU. Členové sekce se podílejí na naplňování koncepčních materiálů souvisejících s celoživotním vzděláváním knihovníků, včetně zdravotnických. Hlavní aktivity Sekce pro vzdělávání SKIP je naplňování schválené Koncepce celoživotního vzdělávání. To se děje např. postupným vytvářením systému rekvalifikačních kurzů pro středoškolské knihovnické pozice v souladu s Národní soustavou kvalifikací, a to v Moravské zemské knihovně v Brně, Knihovně J. Mahena v Brně, v Národní knihovně ČR v Praze a v Moravskoslezské vědecké knihovně v Ostravě. V jednotlivých knihovnách se realizují kurzy celoživotního vzdělávání, financované z programu Veřejné informační služby knihoven Ministerstva kultury, a to VISK 2 Mimoškolní vzdělávání knihovníků. Konají se např. ve vědeckých knihovnách v krajích, v Národní lékařské knihovně, Národní technické knihovně, Národní knihovně ČR, Moravské zemské knihovně a dalších.

V problematice celoživotního vzdělávání knihovníků sehrával SKIP významnou úlohu již od roku 1997, kdy začal probíhat pod záštitou Evropské unie ve skupině evropských států projekt CERTIDoc (původně DECIDoc) zabývající se definováním a certifikací kompetencí informačních pracovníků.⁵⁹ V roce 2007 byli zástupci SKIP na evropském semináři CERTIDoc, který se zabýval problematikou udílení evropských certifikátů podle pravidel konsorcia CERTIDoc v souladu se standardem ISO 17024. Koordinátorem prací byl francouzský spolek informačních profesionálů ADBS (Association of Information Professionals). SKIP se účastnil aktivně na vytvoření evropského rejstříku kompetencí pracovníků v informační sféře (tedy průvodce kompetencemi) a v projektu implementace evropského systému certifikace kompetencí informačních pracovníků na podkladu tohoto průvodce. Publikace „Průvodce znalostmi a dovednostmi evropských odborných

---

⁵⁹ BURGETOVÁ, Jarmila a Miloslava FAITOVÁ. Evropský seminář CERTIDoc. *Ikaros* [online]. 2007, 11(8) [cit. 2018-03-27]. urn:nbn:cz:ik-12586. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/12586>

pracovníků v oboru knihovnických a informačních služeb.“ v 1. vydání vyšel v roce 1999 v české verzi, 2. přepracované a významně doplněné vydání vyšlo v roce 2004.⁶⁰ Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb, česky v Aktualitách SKIP 2006. Průvodce popisuje základní znalosti, dovednosti a schopnosti informačních profesionálů; může být používán pro potřeby odborných škol, v personální politice knihoven, pro vlastní ohodnocení pracovníků a také pro jejich případnou certifikaci. Systém CERTIDoc v souhrnu kompetencí a hlavních schopností uvádí v českém překladu z roku 2006 celkem 33 okruhů kompetencí:

(I-Informace – 12 okruhů, T-technologie – 5 okruhů, C - Komunikace – 7 okruhů, M-Řízení-8 okruhů, S-Kompetence z ostatních vědních oborů -1 okruh).

Dále je v publikaci uvedeno 20 hlavních schopností (A-osobní vztahy – 7schopností, B-průzkum-1schopnost , C-analýza-3 schopnosti, D-komunikace-2 schopnosti, E-řízení-2 schopnosti, F-organizace-5 schopností).

Protože pracovníci nemají vždy stejnou úroveň kompetence, uvádí CERTIDoc čtyři stupně, které jsou charakteristické pro každou úroveň.

I po více než deseti letech je evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb inspirativní a může být užitečný například při zpracovávání materiálů souvisejících s definováním kompetencí a jejich aplikací do profesionálních rozvojových plánů knihovníků a informačních pracovníků nejen ve zdravotnictví.

5.3.2 Česká informační společnost (ČIS)

je sdružení občanů, kteří pracují v některém z oborů zabývajících se vyhledáváním, uchováváním a zpřístupňováním informací odborného (vědeckého, technického, ekonomického, medicínského apod.) charakteru. Jedná se zejména o informační pracovníky, archiváře, bibliografy, knihovníky, administrátory informačních systémů v informačních institucích a další příbuzné profese. Jednou ze sekcí ČIS je Sekce pro informační vzdělávání.

---

⁶⁰ *Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb. Přeložila Lucie LANDOVÁ. Praha: SKIP ČR, 2006. 91 s. ISBN 80-85851-17-2.*

5.3.3 Reglek

Je konzultační skupina pro rozvoj regionálních center lékařských knihoven REGLEK, která pracuje při NLK a která řeší otázky týkající se činnosti lékařských (zdravotnických) knihoven, rozvoje jejich spolupráce při poskytování služeb uživatelům. Členové konzultační skupiny iniciovali založení Klubu lékařských knihoven při SKIP, jehož vznik byl schválen výkonným výborem SKIP dne 11. 11. 2009.

5.3.4 Sdružení knihoven (SDRUK)

je zájmové sdružení právnických osob, jehož cílem je rozvoj duchovních hodnot ve vztahu k zabezpečení demokratického přístupu k informacím uloženým v knihovních fondech odborných a vědeckých knihoven.

5.3.5 Česká společnost zdravotnické informatiky a vědeckých informací při České lékařské společnosti J. E. Purkyně (ČSZIVI ČLS JEP)

je odbornou společností sdružující zdravotnické informatiky a zdravotnické knihovníky. Spolupracuje na tvorbě a plnění koncepčních materiálů Ministerstva zdravotnictví, např. Národní strategii elektronického zdravotnictví. Rozvoj podpory v poskytování zdravotních služeb s využitím prostředků informačních technologií, který přinese do českého zdravotnictví růst dostupnosti, kvality, bezpečí a efektivitu, materiálu Ministerstva zdravotnictví ČR z roku 2016⁶¹ a dalších programových dokumentech.

Společnost je platformou, kde se setkávají odborníci z různých oborů (lékaři, informatici, matematici, programátoři, elektroinženýři, knihovníci a další) nad problematikou týkající se lékařské (zdravotnické) informatiky a vědeckých zdravotnických informací. Nezávislé specializace lékařské informatiky – lékařské informace, statistika, biokybernetika, vědecké lékařské informace, informační systémy a počítačová věda, vyžadují při tvůrčí práci týmovou kooperaci různých odborností.⁶² Zdravotníci knihovníci hrají významnou roli ve zpřístupnění informačních zdrojů, převážně elektronických prostřednictvím knihovnických informačních systémů a při tvorbě a využití medicínských tezaurů (např. Medical Subject Headings).

---

⁶¹ Národní strategie elektronického zdravotnictví [online]. Ministerstvo zdravotnictví ČR: © 2016 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z <http://www.nsez.cz/>

⁶² KASAL, Pavel a Štěpán SVAČINA. *Lékařská informatika*. Praha, Karolinum 1998. 543 s. ISBN 80-7184-594-9.

5.4 Problematika CŽV v zahraniční literatuře

V procesu celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví je možné navazovat na zahraniční zkušenosti.

Michelle Kraft, ⁶³prezidentka Medical Library Association (MLA) v letech 2015 – 2016, uvádí ve svém článku z roku 2014 následující kompetence zdravotnických knihovníků:

Znalost knihovnické a informační práce.

Orientace v medicíně, terminologie oboru.

Pokročilé vyhledávací metody informací.

Identifikace relevantních informací.

Vzdělávání uživatelů i knihovníků.

Práce klinického knihovníka v týmu.

Znalost a podpora Evidence Based Practice.

Znalost informačních a komunikačních technologií, včetně mobilních.

Znalost výzkumných a analytických metod a statistiky.

Strategické plánování, marketing.

Komunikace a prezentace.

Management a ekonomika.

5.4.1 MLA (Medical Library Association)

Byla založena v roce 1898 jako nezisková organizace za účelem vzdělávání zdravotnických informačních profesionálů v USA, podporující výzkum zdravotnických informací, zabezpečující přístup informačním zdrojům z oblasti zdravotnictví a s cílem zabezpečit přístup k nejlepším informacím ze zdravotnictví všem. MLA vydává časopis

---

⁶³KRAFT, M. A Day in the Life of Medical Librarian. *AMWA Journal*, 2014, **28**(4), 176-177. ISSN 1075-6361.

Journal of the Medical Library Association (JMLA), který dostupný jako publikace open-access.

V roce 1948 byl formálně schválen certifikační program MLA a byly stanoveny standardy pro lékařské knihovníky. Program je průběžně revidován a diskutován. V současné době je kreditní program rozvíjen a realizován ve spolupráci s Academy of Health Information Professional (AHIP).

Poslední verze programu je z roku 2017 a jmenuje se „Medical Library Association Competencies for Lifelong Learning and Professional Success (May 2017)“⁶⁴

MLA uvádí 6 hlavních kompetencí pro profesionální úspěch, který slouží jako základ pro profesionální rozvoj, předpřípravu pro akademickou dráhu a kontinuální vzdělávací programy. Výčet kompetencí, které jsou charakterizovány pro variantu základní a experní, je následující:

Kompetence 1: Informační služby

KIPZ vyhledává, zpracovává, vyhodnocuje a dodává biomedicínské a zdravotnické informace podle požadavků.

Indikátory: rozpoznání informační potřeby; výběr informací; vyhledávání v databázích a informačních zdrojích; vyhledávání publikovaných a nepublikovaných studií pro komplexní přehledy; kustomizace, organizování a dodávání informací; přehled o rozvoji biomedicíny, klinických nebo zdravotnických informací (popis základních termínů a trendů).

Kompetence 2: Informační management

KIPZ spravuje a zpřístupňuje data z biologických věd, klinická data a zdravotnická data, informace a znalosti.

Indikátory: výběr, získávání, organizování, hodnocení a rozšiřování zdravotnických informací; organizace informačních zdrojů (rozvoj klasifikací, metadata, standardy); copyright a intelektuální vlastnictví v knihovnách; konzervace, ochrana a archivace tištěných a digitálních materiálů; Elektronické informační zdroje – použití odpovídajících technologií; licencování; otevřený přístup; repozitáře, autorská práva; implementace plánů organizace dat (životní cyklus dat, popis zdrojů dat).

---

⁶⁴ *Medical Library Association Competencies for Lifelong Learning and Professional Success* [online]. Medical Library Association: © 2018 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z; <http://www.mlanet.org/p/cm/ld/fid=1217>

Kompetence 3: Instrukce a institucionální prostředí

KIPZ se podílí na vzdělávání v informační gramotnosti ve zdravotnictví, vzdělává ostatní v biologických vědách, klinické a zdravotnické informační gramotnosti.

Indikátory: vytváření kurikul; Online learning, face to face learning; užití inovativních návodů a komunikačních metod a technologií (sociální média, web-based technologie).

Kompetence 4: Vedení a řízení

KIPZ se věnuje řízení, organizaci práce, rozpočtu, definování a naplňování institucionálních cílů a plánů, spolupráce, institucionální kultuře a efektivitě instituce.

Indikátory: strategicky organizuje lidi a zdroje pro potřeby instituce; vytváří a implementuje strategické plány; inspiruje a vede ostatní k vyšší úrovni práce; integruje multikulturální nebezpečí a diversitu do profesní praxe; praktikuje rozpočtovou kázeň a podnikovou obchodní politiku; hlídá možnosti grantových prostředků a externích finančních zdrojů; rozvíjí a implementuje technologie pro uživatele knihovny; identifikuje vyvíjející se technologie a prosazuje je; rozvíjí a implementuje efektivní advokacii, marketing a komunikační strategie.

Kompetence 5: Evidence - Based Practice a výzkum

KIPZ se podílí na vyhodnocování výzkumných studií, přístupu k datům z informačních zdrojů, zavádění nových výzkumných metod a na komunikaci výsledků výzkumu.

Indikátory: najít a vyhodnocovat fakta pro podporu rozhodování; evaluace aktivit, programů, sbírek a služeb užívajících evidence-based metodologie; vedení výzkumu – sběr, organizace a analýza dat a včetně bibliometrie, etika výzkumu; interpretace dat a prezentace statistických dat a analýz; Komunikace výsledků výzkumu (publikování).

Kompetence 6: Profesionalita zdravotnických informací

Rozvoj zdravotnických informací, spolupráce s dalšími profesionály ke zlepšení zdravotnické péče a přístupu ke zdravotnickým informacím.

Indikátory: spolupracuje s ostatními KIPZ ; sleduje trendy; spolupráce na národní a mezinárodní úrovni; sleduje a odpovídá na trendy ve zdravotnictví; Advokacie pro přístup ke zdravotnickým informacím, vliv na zdravotnické programy, expertízy, služby, politiku a legislativu; přispívá k profesi a sdílení expertíz prostřednictvím publikací, výuky, výzkumu a služeb, je členem organizací, je národním zástupcem v zahraničí (AHIP – Academy of Health

Information); participuje a podporuje kulturu ČŽV – rozpoznává nové znalosti a dovednosti, vyhledává možnosti profesionálního vzdělávání a mentoringu, buduje profesionální dovednosti v souladu s trendy, mentoruje ostatní.

5.4.2 EAHIL (*European Association for Health Information and Libraries*)

Evropská asociace lékařských informací a knihoven vznikla v roce 1986 se snahou zlepšit knihovnické a informační služby všech zdravotnických profesí, a to vzájemnou spoluprací a výměnou zkušeností v celoevropském měřítku. EAHIL organizuje evropské konference a workshopy, vydává časopis *Journal of the European Association for Health Information and Libraries*, organizuje profesní kontinuální vzdělávání a je odborným diskusním fórem.

Evropské sdružení pro zdravotnické informace a knihovny je úspěšnou organizací, která měla v červnu 2017 více než 1 700 členů z přibližně 64 zemí. Z evropských zemí bylo cca 1250 členů, z České republiky bylo zastoupeno 19 zdravotnických knihovníků. Od roku 2006 je členství bezplatné. EAHIL má velmi dobré vztahy s ostatními profesními organizacemi na národní a mezinárodní úrovni.

Od roku 2005 pracovala v EAHILu pracovní skupina pro problematiku registrace a certifikace evropských knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví do plánovaného registru. Od roku 2007 pracovala ve složení H.Bouzková, S. Bakker, F. Pasleau a M. della Seta.

Záměrem bylo vytvořit systém nezávislé certifikace, který by byl dostupný všem pracovníkům v Evropě, kteří mají významné zkušenosti a pracují jako odborní knihovníci a informatici ve zdravotnictví nebo v lékařských zařízeních. Byla zdůrazňována rovnováha akademické kvalifikace, odborné kvalifikace a pracovních zkušeností.

U absolventů vysokých škol nezaměřených na předmět knihovnických a informačních služeb s doktorátem - magistři nebo absolventi postgraduálního studia s diplomem v oblasti knihovnických a informačních služeb - se předpokládala douletá odborná praxe ve zdravotnických nebo lékařských zařízeních. U absolventů vysokých škol nezaměřených na předmět knihovnických a informačních služeb se předpokládala pětiletá odborná praxe, z toho dva roky by měli pracovat být ve zdravotnických nebo lékařských zařízeních. U pracovníků bez odborné kvalifikace nebo dosaženého stupně akademického vzdělání se předpokládala sedmiletá odborná praxe, z toho dva roky měli pracovat ve zdravotnických nebo lékařských zařízeních.

Bylo konstatováno, že odbornost knihovnických a informačních služeb (Library and Information Science) se rozšiřuje a tradiční struktury a hranice mizí. Při určování toho, co tvoří odbornou zkušenost knihovnických a informačních služeb (LIS) bylo potřeba přijmout pružný a komplexní přístup, zahrnouti všechny souvislosti, ve kterých se používají informační a knihovnické dovednosti v oblasti zdravotnictví a lékařství. Seznam profesí, kterých se měl systém týkat: kliničtí knihovníci a ostatní pracovníci podléající se na procesu klinické péče, akademičtí knihovníci a informační specialisté, knihovníci pracující ve výzkumných organizacích, znalostní architekti pracující na zdravotnických webových serverech, informační úředníci v politice, řízení nebo administrativě na místech týkajících se zdravotnictví, lékařští informatici a specialisté a další.

Pracovní skupina stanovila seznam kompetencí, který byl porovnán ostatními certifikačními systémy (např. projekt CERTIDoc).

Příklady kompetencí:

Obor knihovnictví a informační věda: organizace a řízení organizace (knihovny, informačního střediska), budování knihovních fondů, poskytování knihovnicko-informačních služeb.

Znalosti a dovednosti informačních technologií: chápání informačních technologií ve vztahu ke knihovnám - internet, činnosti související s počítačovými sítěmi; portály, webové stránky; e-vydavatelská a nakladatelská činnost.

Obecné znalosti a dovednosti - obecné společenských znalosti, včetně postavení knihoven, znalost národního systému zdravotnické péče, porozumění systémům zdravotnické péče z mezinárodního hlediska, tvorby a dokumentace informací a znalostí, řízení, komunikace, marketingu, vydavatelské a nakladatelské činnosti.

Stanovení postupu při procesu evropské registrace a certifikace knihovníků a informačních pracovníků bylo diskutováno na pravidelných jednáních EAHIL.

Pracovní skupina analyzovala detailně Evropského průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb. Předpoklad, že budou evropští knihovníci podrobování certifikaci podle francouzského systému CERTIDoc, se nenaplnil.

V roce 2011 na workshopu EAHILu v Istanbulu v Turecku bylo oznámeno, že projekt byl příliš ambiciózní, a že východiskem by mohlo být společného stanovení standardu pro evropské knihovnictví.

5.4.3 *Irsko, Velká Británie, USA, Austrálie a Kanada – profesní asociace a kompetence*

Lawton a Burns⁶⁵ uvádějí ve svém článku, týkajícím se potřebných kompetencí pro zdravotnické knihovníky, deset okruhů, které jsou společné pro tři z pěti knihovnických asociací a které jsou společné pro současný popis práce zdravotnických knihovníků. Mění se pracovní prostředí pro zdravotnické knihovníky je příležitostí pro jejich uplatnění v nových rolích. Autorky analyzovaly dokumenty pěti profesních zdravotnických asociací, které zastupují knihovníky a informační pracovníky a musejí rozvíjet vzdělávací aktivity, které zahrnují specifické kompetence pro zdravotnické knihovníky.

Profesní organizace, které byly zahrnuty do analýzy dokumentů:

MLA - Medical Library Association – USA,

CILIP - The Chartered Institution of Library and Information Professionals – sekce Health Libraries Group and CILIP – Velká Británie,

ALIA - Australian Library and Information Association – Austrálie,

HSLG - Health Science Libraries Group - Irsko,

CHLA - The Canadian Health Libraries Association Kanada.

V Tabulce 2 jsou křížkem označeny okruhy kompetencí/standardy společné pro zdravotnické knihovníky pěti vybraných asociací.

Okruhy kompetencí	MLA - USA	CILIP - VB	ALIA - Austrálie	HSLG - Ireland	CHLA - Canada
Komunikace	X	X	X	X	X
Systematické review	X	X	X	X	
Kritické myšlení	X	X	X	X	

---

⁶⁵LAWTON, A a J. BURNS. Review of competencies needed for health librarians: a comparison of Irish and international practice. *Health Information & Libraries Journal*, 2015, 32(2), 84-94. ISSN 1471-1834.

Řízení a organizace zdravotnických informací	X	X	X	X	X
Management a řízení organizace	X	X	X	X	X
Výuka a vzdělávání	X	X	X	X	X
Legislativa	X		X	X	X
Vedení	X	X		X	
Technologie	X	X	X	X	X
Zdravotní politika	X	X	X	X	X

Tabulka 3: Okruhy kompetencí 5 asociací

Autorky doporučují revizi kurikulů ve školách vyučujících knihovnictví a informační vědu v Irsku a Velké Británii, aby do nich byly uvedené kompetence. Zdravotničtí knihovníci by měli vzít v úvahu deset základních okruhů kompetencí při tvorbě plánů profesního rozvoje (v anglickém jazyce: professional development plans - PDP).

6 Analýza potřeb KIPZ v ČR v kontextu celoživotního vzdělávání

6.1 Metoda dotazníku

Kvantitativní přístup předpokládá, že fenomény sociálního světa, které jsou předmětem zkoumání, jsou měřitelné a dají se uspořádat. Následně získané informace jsou analyzovány statistickými metodami, aby byla ověřena (verifikace), či vyvrácena (falzifikace) platnost hypotéz, které definují předpokládané vztahy.⁶⁶ Mezi nevýhody patří to, že dotazník neumožní kompletně zmapovat sledovanou problematiku, neboť ten, kdo dotazník koncipuje, není obvykle schopen postihnout všechny možnosti dotazů. Pro eliminaci chyb při sběru a zpracování dat bývá provedena před vlastním výzkumem tzv. pilotní studie, kdy se na malém vzorku výběrového souboru ověří metody sběru, zpracování a vyhodnocování údajů.

V sociálních výzkumech se jedná o empirická zkoumání různých sociálních prvků, jevů, procesů apod., které jako součásti sociální skutečnosti spoluvytvářejí její reálnou podobu.⁶⁷ Základní technikou sběru dat je dotazník, ve kterém se jedná o písemný způsob dotazování.

V rámci kvantitativního šetření, které bylo provedeno, byl použit standardizovaný dotazník převážně s uzavřenými otázkami.

6.2 Definice hlavního problému

Efektivita práce instituce – zdravotnické knihovny je závislá na kvalitním a efektivním využívání znalostí a dovedností pracovníků – zdravotnických knihovníků, které je třeba rozvíjet a sdílet.

K rozvoji potřebných schopností přispívá výchova a vzdělávání. Výchovu chápeme jako proces vytváření osobnosti člověka, vzdělávání představuje formu dotváření a rozvoje osobnosti.

---

⁶⁶ REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

V důsledku proměn společnosti a rovněž prosazujících se tendencí ve vzdělávání, přeměnou tradičního prostředí knihovny na elektronické se mění i postavení a role knihovníka.⁶⁸

Kompetence představuje pojem z oblasti práce, k níž je daná osoba způsobilá či již je oprávněna vykonávat. U pracovníka kompetence vede k chování, které vede k určitému výsledku. Kompetence představuje soubor chování pracovníka, který musí použít, aby úspěšně zvládl úkoly své pracovní pozice. Znamená to, že zaměstnanec musí splňovat tři základní předpoklady:

- je vnitřně vybaven vlastnostmi, schopnostmi, vědomostmi a dovednostmi, které k takovému chování potřebuje,
- je k takovému chování motivován, spatřuje v něm tedy hodnotu a je ochoten vynaložit tímto směrem potřebnou energii, má možnost v daném prostředí toto chování použít.⁶⁹

Základní hypotéza

Knihovnicko-informační vzdělání KIPZ musí být celoživotně doplňováno o specializaci nejen z medicínských oborů, kde je třeba seznámit se s terminologií a specifiky v souvislosti s knihovnicko-informační činností, ale také o znalosti užívaných technologií, základů pedagogiky, ekonomiky, legislativy, komunikace, statistiky a dalších. Kompetence pro svou profesionalitu získávají KIPZ prostřednictvím formálního vzdělávání, praxe a celoživotního vzdělávání.

Dílčí hypotézy, na základě kterých byl sestaven dotazník, byly následující:

Lze předpokládat, že:

- KIPZ mají ve více než 60 procentech odborné knihovnické vzdělání a uvědomují si jeho nutnost.
- KIPZ setrvávají na odborných knihovnických pozicích ve zdravotnických knihovnách, a to více než 10 let, u nejméně 50 procent respondentů.
- Více než polovina KIPZ jsou členy profesních organizací.

---

⁶⁸ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení*. 2. přepracované vydání. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1037-X.

⁶⁹ VODÁK, Josef a Alžběta KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců*. Praha: Grada, 2007. 205 s. ISBN 978-80-247-1904-7.

- KIPZ mají zájem o pravidelné obnovování potřebných odborných znalostí schopností a specifických znalostí formou ČŽV.
- Preferovanou formou ČŽV je u KIPS forma osobního setkávání.
- KIPZ by uvítali u nejméně dvou třetin respondentů získávání standardizovaných osvědčení v rámci ČŽV.
- KIPZ mají motivaci pro to, být knihovníkem a informačním pracovníkem ve zdravotnictví, uvědomují si své poslání.

6.3 Konstrukce dotazníku

Cílem dotazníkového průzkumu byla analýza potřeb KIPZ v ČR v kontextu celoživotního vzdělávání.

Šetření navazovalo především na publikované výsledky výzkumů v České republice a ve Velké Británii.

V České republice se jednalo o výzkumy provedené Knihovnickým institutem Národní knihovny ČR. Jedná se o výzkum „Názory vedoucích pracovníků knihoven na celoživotní vzdělávání knihovníků – vyhodnocení výzkumu“ autorů Zlata Houšková, Vladana Pillerová a Vít Richter, který byl proveden v roce 2015.⁷⁰ Prezentován byl na konferenci Knihovny současnosti pod názvem Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR – její tvorba a aktuální stav, autorkami jsou Helena Bouzková a Zlata Houšková.⁷¹ Průzkumu se zúčastnilo 105 knihoven, předmětem šetření bylo 2 791 pracovních míst. S povinnou rekvalifikací zaměstnanců souhlasí 76 % knihoven a 91 % knihoven souhlasí s tím, aby se pracovníci na odborných knihovnických pozicích účastnili inovačních kurzů. Podle 61 % knihoven je nabídka specializačních kurzů dostatečná, ale někdy je postrádána systematickosti a kvalita.

Průzkum Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR 2016/2017.⁷² Zpráva z průzkumu byla vydána v roce 2017 Národní knihovnou ČR,

⁷⁰ HOUŠKOVÁ, Zlata, Vladana PILLEROVÁ a Vít RICHTER. *Názory vedoucích pracovníků knihoven na celoživotní vzdělávání knihovníků vyhodnocení výzkumu* [online]. Praha: Národní knihovna, 2015 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/docs/zprava_pruzkum_czv1.pdf

⁷¹ BOUZKOVÁ, Helena a Zlata HOUŠKOVÁ. Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR: její tvorba a aktuální stav. In: *Knihovny současnosti*. Praha: Sdružení knihoven, 2015. s. 91-97.

⁷² RICHTER, Vít a Vladana PILLEROVÁ. *Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR 2016/2017: zpráva z průzkumu*. [online]. Praha: Národní knihovna, 2017 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: <http://ipk.nkp.cz/statistika-pruzkumy-dokumenty/pruzkumy/analyzy-mzdove-vekove-a-vzdelanostni-struktury-pracovniku-knihoven-CR>

autoři jsou Vít Richter a Vladana Pillerová. Autoři uvádějí, že se průzkumu zúčastnilo 748 veřejných a specializovaných knihoven. Údaje byly podkrytnuty za 5 559 pracovníků knihoven, resp. za 4 330 knihovnic/knihovníků. Zpráva uvádí, že ženy tvoří převážnou většinu odborných zaměstnanců na knihovnických pozicích (87 %). Na pozici knihovník působí 48 % pracovníků, kteří nemají odborné knihovnické vzdělání. Pozitivní trend růstu vykazuje počet vysokoškolsky vzdělaných pracovníků, v roce 2016 dosáhl hodnoty 40 %. Dominantní věkovou skupinu tvoří knihovníci ve věku 51-60 let (30 %), dále 41-50 let (27 %), nad 61 let (11 %).

Projekt WHIPPET (Working in the Health Information Profession: Perspectives, Experiences and Trends⁷³), který byl financován EAHILem, si dal za cíl porozumět širokému spektru nových informačních rolí ve zdravotnictví. Pilotní projekt byl distribuován v roce 2013. Zpráva z projektu autorů Barbara Sen, Robert Villa a Elizabeth Chapman z Univerzity ze Sheffieldu, vyšla v roce 2014. Výzkum byl proveden formou focus group, interview a dotazníku. Výzkum probíhal od ledna 2013 do poloviny roku 2014. Výsledky dotazníkového šetření byly zajímavé v kontextu problematiky této práce. Na dotazník odpovědělo 513 respondentů ze 32 zemí světa. Z toho bylo 429 žen (84 %) a 77 mužů (15,00 %) a 5 respondentů pohlaví neuvedlo (1,37 %). (Poznámka: dotazníkové šetření provedené autorkou pro tuto práci uvádí, že ze 160 respondentů bylo 139 žen (86,75 %) a 21 mužů (13,125 %)). Mezi hlavní okruhy profesionální odbornosti knihovníka a informačního pracovníka ve zdravotnictví patří (u každého okruhu odpovědělo více než 30 %, max. 72 % respondentů): Literature searching, Teaching training, User support, Collection development and management, Reference desk work and customer service, Administrative work, Marketing, Staff management, Cataloguing, Website development and management, Inter-library loans and document supply. Méně než 30 % je uvedeno u Strategic management, Outreach, Quality management, Research, Library management system, Partnership working, Indexing, Clinical librarian work, Institutional repositories, Guideline development, Bibliometrics, Academic publishing, including e-publishing.

---

⁷³ SEN, B. A., E. L. CHAPMAN a R. VILLA. Working in the Health Information Profession: Perspectives, Experiences, and Trends. Project WHIPPET. In: *iConference 2014 Proceedings*, p. 933-940.

Harmonogram prací:

Tvorba dotazníku „Profese zdravotnického knihovníka v ČR ve vztahu k potřebám jeho vzdělávání“ byla realizována v dubnu – červnu 2017 (Příloha 1).

Sběr dat proběhl v období 20. 6. -28. 7. 2017. Dotazník byl distribuován elektronickou formou, vytvořený v softwarovém prostředí Google Forms.

Statistické zpracování bylo provedeno v R - programovacím jazyku a prostředí určeném pro statistickou analýzu dat (www.r-project.org/about.html) a Excelu. Zpracování proběhlo v období říjen – listopad 2017.

Charakteristika cílové skupiny: cílovou skupinou byli knihovnicko-informační pracovníci ve veřejných knihovnických a informačních službách ve zdravotnictví.

Distribuce: bylo osloveno 115 lékařských (zdravotnických) knihoven ve všech krajích ČR, resp. pracovníci těchto zařízení, která působí na lékařských fakultách nebo jiných vysokých školách, ve fakultních nemocnicích, v nemocnicích, léčebnách a ústavech, nebo jiných typech zdravotnických či vzdělávacích zařízení.

Struktura dotazníku – otázky 1 – 28 :

Vstupní a identifikační údaje (charakteristika sledovaného souboru).

1. Jaké je Vaše pohlaví?
2. Věk: vyznačte skupinu, do které patříte.
3. Jste členem některé profesní organizace? Jaké?
4. Pracujete na knihovnické odborné pozici?
5. Uveďte, jaké odborné činnosti ve své pozici vykonáváte, a to i v případě, že knihovnická činnost není vaším hlavním zaměstnáním.
6. Vyznačte kraj, ve kterém je umístěno Vaše pracoviště.
7. V jakém typu zařízení působíte?
8. Máte knihovnické vzdělání? Ano, ne. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?
9. Považujete Vaše školní (formální) vzdělání za ukončené? Pokud studujete, uveďte současnou formu studia (prezenční-kombinované), název školy, fakulty, oboru a ročník studia .
10. Výše Vašeho pracovního úvazku.
11. Jaká je celková délka Vaší praxe v oboru knihovnictví?

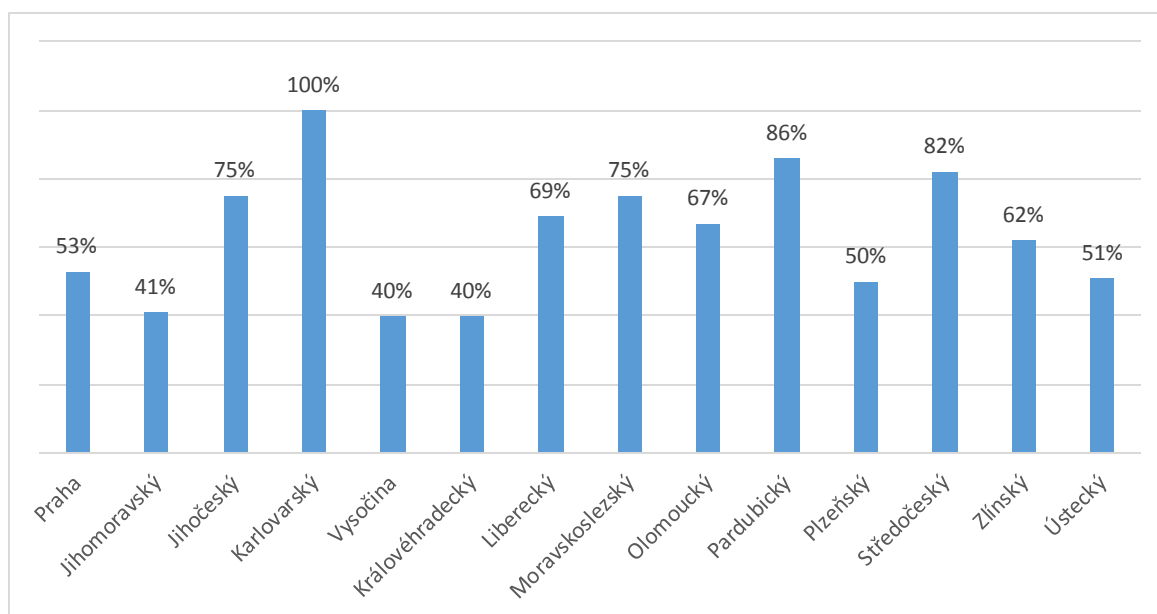
12. Jaká je celková délka Vaší praxe ve zdravotnické/ých (lékařské/ých) knihovně/knihovnách?
13. Označte jazyky, které aktivně ovládáte. (Schopnost plynule komunikovat s uživateli a informovat je o službách a činnosti knihovny).
14. Které skupiny užívají knihovnicko-informačních služeb Vašeho pracoviště?
Kompetence zdravotnických knihovníků a potřeba se v nich vzdělávat. Pro měření postojů byla respondentů byla použita Likertova škála (1-5, kde 1 znamená nejméně a 5 znamená nejvíce).
15. Jaké odborné znalosti považujete za potřebné pro vaši práci?
16. Jaké schopnosti považujete za potřebné pro Vaši práci?
17. Jaké specifické znalosti považujete za potřebné pro Vaši práci?
18. Ve kterých znalostech týkajících se Vaší práce pocítujete potřebu se dále vzdělávat?
19. Ve kterých schopnostech týkajících se Vaší práce pocítujete potřebu se dále vzdělávat?
20. Ve kterých specifických znalostech týkajících se Vaší práce pocítujete potřebu se dále vzdělávat?
Zdravotnický knihovník – postoje k profesi a vzdělávání
21. Kolik hodin vzdělávání jste absolvoval/a v rámci pracovního poměru v roce 2016 (kurzy, včetně jazykových, semináře, školení, stáže).
22. Které nedostatky Vám nejvíce vadí v současně nabízených vzdělávacích aktivitách?
23. Které formy celoživotního vzdělávání upřednostňujete?
24. Je odborné knihovnické vzdělání nutné pro vykonávání profese zdravotnického knihovníka?
25. Souhlasíte s tvrzením, že knihovník na odborné pozici by měl mít povinnost pravidelného obnovování (inovování) svých znalostí a dovedností?
26. Souhlasíte se získáváním standardizovaných osvědčení (potvrzení) o absolvování kurzů v rámci celoživotního vzdělávání?
27. Jaké hlavní poslání splňuje Vaše profese?
28. Co Vás na práci motivuje, proč u ní zůstáváte?

6.4 Výsledky dotazníkového průzkumu

Vstupní a identifikační údaje:

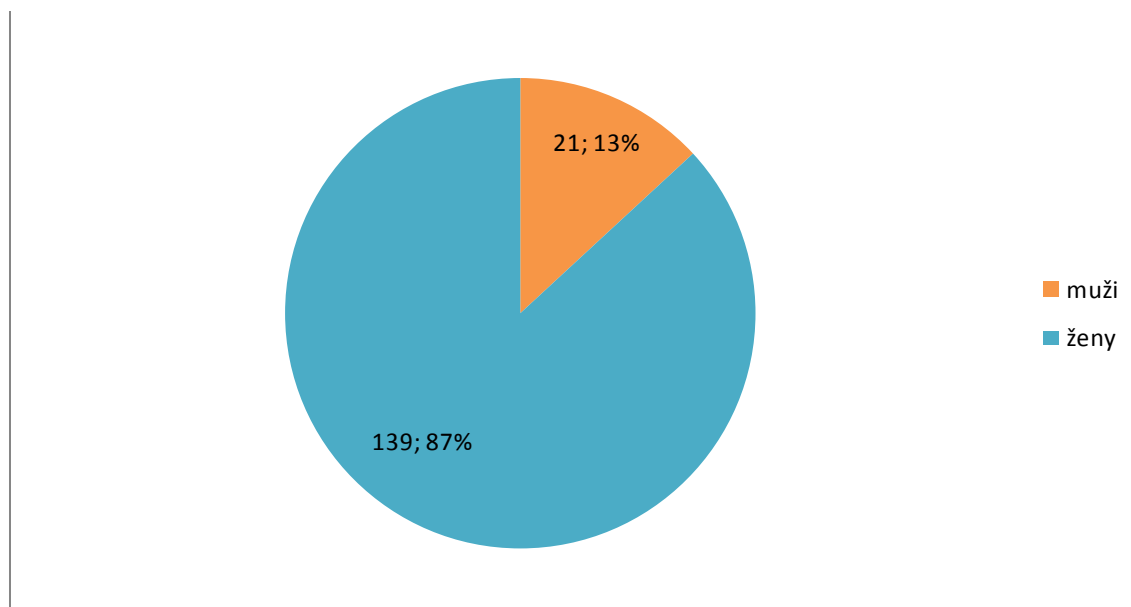
Bylo osloveno 115 lékařských (zdravotnických) knihoven, odpovědělo 160 respondentů, což je 141 přepočtených pracovníků (52,6 %) vztažených k celkovým 268 přepočteným odborným pracovníkům, kteří pracovali ve zdravotnických knihovnách k 31. 12. 2016⁷⁴. Graf 1 (**otázka č. 6 a č. 10**) znázorňuje údaj o respondentech v procentech. Jedná se o počet **přepočtených úvazků vůči všem úvazkům v daném kraji**.

Graf 1: Počet respondentů z jednotlivých krajů ČR

⁷⁴ Statistické ukazatele knihoven a informačních středisek zdravotnických a vzdělávacích zařízení České republiky za rok 2016. Praha : Národní lékařská knihovna, 2017. 32 s.

V **pohlaví (otázka č. 1)** souboru převažovaly ženy, v poměru 87 % (139) žen oproti 13 % (21) mužů (Graf 2).

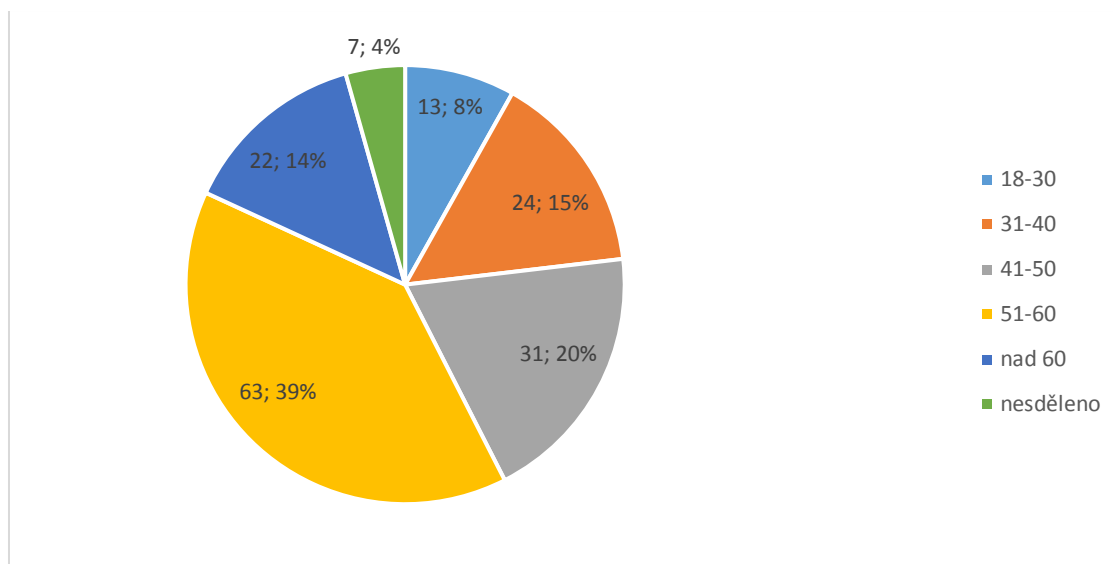

Graf 2: Pohlaví respondentů

Poznámka: Pohlaví respondentů odpovídá výsledkům Analýzy věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR 2016/2017, který byl proveden Národní knihovnou ČR.⁷⁵ Z 4 330 respondentů na knihovnických pozicích bylo 87 % žen a 13 % mužů.

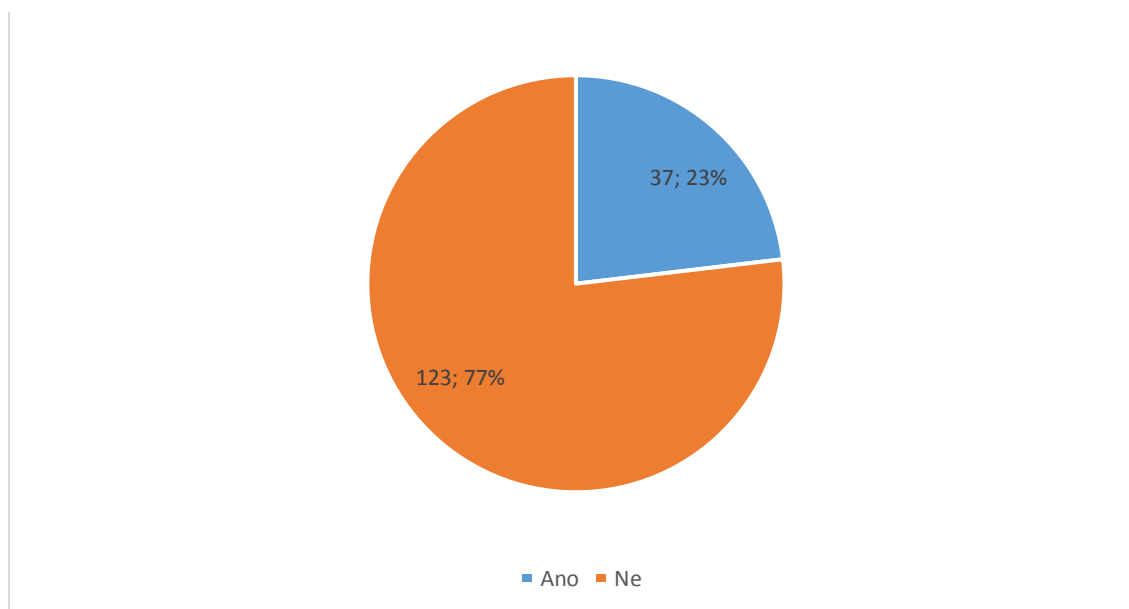
Věk respondentů (otázka č. 2) je zobrazen na Grafu 3. Ve věku 18-30 let je 8 % (13) respondentů, 31-40 let 15 % (24) respondentů, 41-50 let 20 % (31) respondentů, 51-60 let 39 % (63) respondentů a nad 60 let 14 % (22) respondentů. Celkem 4 % (7) respondentů nesdělilo svůj věk.

⁷⁵ RICHTER, Vít a Vladana PILLEROVÁ. *Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR 2016/2017: zpráva z průzkumu*. [online]. Praha: Národní knihovna, 2017 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: <http://ipk.nkp.cz/statistika-pruzkumy-dokumenty/pruzkumy/analyzy-mzdove-vekove-a-vzdelanostni-struktury-pracovniku-knihoven-CR>

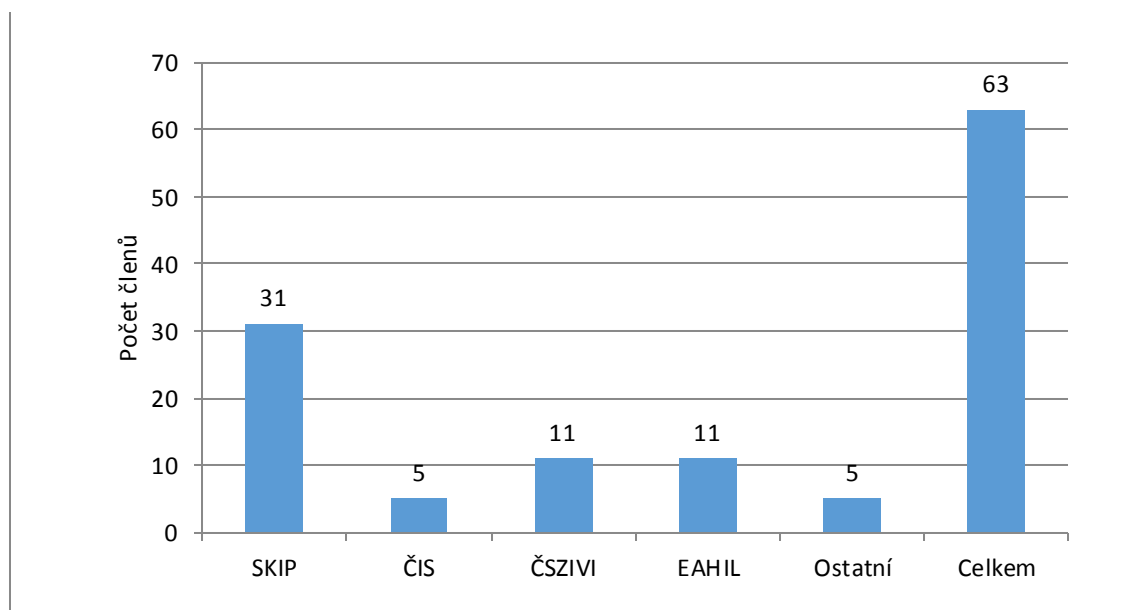
Graf 3: Věk respondentů

Graf 4 (**otázka č. 3**) zobrazuje, kolik respondentů z celkového počtu 160, je **členem (individuálním) některé profesní organizace**. 37 (23 %) uvedlo, že jsou členy a 123 (77 %) odpovědělo záporně. Ze 37 respondentů bylo 30 žen a 7 mužů . (Graf 4).

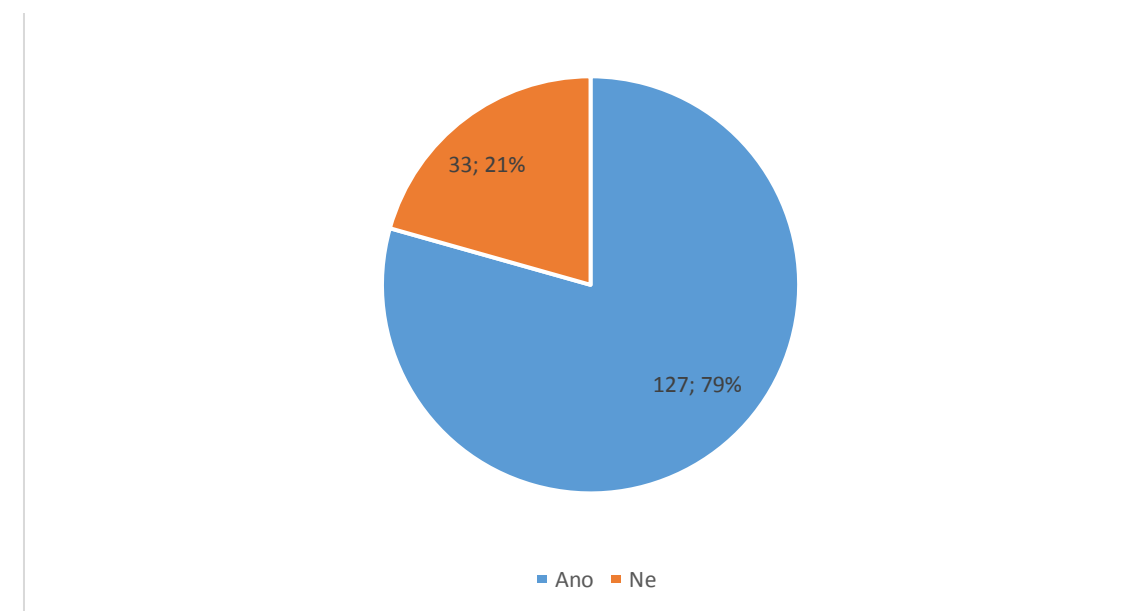
Graf 4: Členství v profesních organizacích

Graf 5 (otázka č. 3a) zobrazuje počet respondentů, kteří jsou členy konkrétní profesní organizace – 31 SKIP, 5 ČIS, 11 ČSZIVI, 11 EAHIL, 5 ostatní.

Graf 5: Počet členů-respondentů v konkrétních profesních organizacích

Na knihovnické odborné pozici (otázka č. 4) pracuje 127 (79,4 %) respondentů, zatímco 33 (20,6 %) respondentů odpovědělo, že nepracují na odborné knihovnické pozici (Graf 6).

Graf 6: Práce na odborné knihovnické pozici

Knihovnické vzdělání (otázka č. 8) má 97 (60 %) respondentů, ostatní 66 (40 %) jsou vzděláni v jiné odbornosti než knihovnické.

Tabulka 4 znázorňuje počty respondentů podle **nejvyššího stupně vzdělání**. Ze 160 respondentů mělo vysokoškolské vzdělání 53,8 % respondentů a středoškolské vzdělání 45 %.

Celkem dvanáct respondentů nepovažuje svoje **vzdělání za ukončené (otázka č. 9)** a studuje ještě v pregraduálním nebo postgraduálním studiu.

střední odborné bez maturity, vyučen/a	úplné střední odborné	úplné střední všeobecné	vyšší odborné, bakalářské	magisterské	VŠ postgraduální
2	26	46	23	58	5
1,25 %	16,25 %	28,75 %	14,38 %	36,25 %	3,13 %

Tabulka 4: Stupeň vzdělání respondentů

Tab. 5 znázorňuje **celkovou délku praxe v oboru knihovnictví oproti praxi ve zdravotnické knihovně (otázka č. 11 a č. 12)**. Tabulka ukazuje, že profesi knihovníka a zdravotnického knihovníka vykonávají respondenti dlouhodobě, někteří celoživotně. Více než 10 let pracuje ve zdravotnických knihovnách 99 (62 %) respondentů.

Délka praxe v oboru	Méně než 1 rok	1-5 let	6-10 let	11-15 let	16-20 let	21-25 let	26-30 let	31-40 let	41 let a více	Celkem :
Délka praxe v ZK										
Méně než 1 rok	6	1	1							8
1-5 let		28	1	2	1	2		2		36
6-10 let			11	4			1	1		17
11-15 let				22	1	1		4		28
16-20 let					12	4	1	3		20
21-25 let						13	3	4		20
26-30 let							5	5		10
31-40 let								14	1	15
41 let a více									6	6
Celkem :	6	29	13	28	14	20	10	33	7	160

Tabulka 5: Délka praxe v oboru knihovnictví a ve zdravotnické knihovně

Znalost jazyků (otázka č. 13) – u každého jazyka je uvedený počet z celkového počtu respondentů 160. Anglický jazyk ovládá aktivně 105 respondentů (65,6 %) ze 160 respondentů, ruským jazykem hovoří 52 respondentů (32,5 %), německý jazyk ovládá 36 respondentů (22,5 %), dále je zastoupena francouzština – 8 respondentů (5 %). Ostatní jazyky jsou zastoupeny max. 2,5 %. Z odpovědí vyplývá, že někteří zdravotničtí knihovníci hovoří více než jedním cizím jazykem. Jazykové vybavení je pro jejich práci nezbytné.

Knihovnicko-informační služby (otázka č. 14) jednotlivých respondentů **na jejich pracovištích využívají** nejvíce lékaři (93 %), farmaceuti (68 %), zubní lékaři (91 %), zdravotní sestry (87 %), ostatní zdravotničtí pracovníci 82 %), studenti (90 %), výzkumní pracovníci (60 %), pedagogové (60 %), pacienti (40 %), laická veřejnost (57 %), zaměstnanci státní správy (24 %), podnikatelské subjekty (24 %). Na každou výše uvedenou profesi mohlo odpovídat všech 160 respondentů.

Grafy 7, 8, a 9 zobrazují **odborné znalosti považované respondenty za potřebné pro jejich práci (otázka č. 15)**. Hodnocení vyjádřili na Likertově škále od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici měli i odpověď nehodnotím. V grafech jsou znázorněny jednotlivé odborné znalosti a k nim odpovídající hodnoty Likertovy škály. Za nejvíce potřebné označili respondenti následující:

Počítačová gramotnost

Taktiky vyhledávání informací

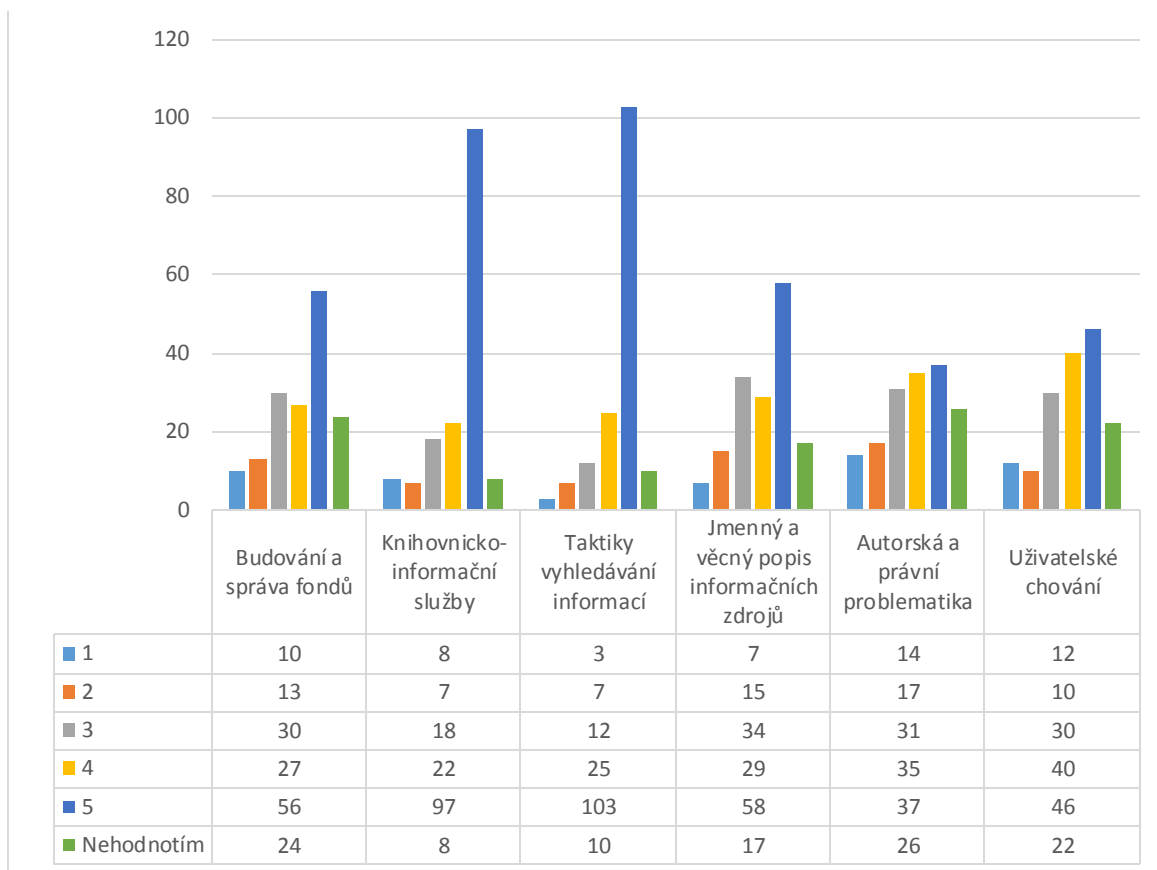
Informační a komunikační technologie

Komunikace mezilidská

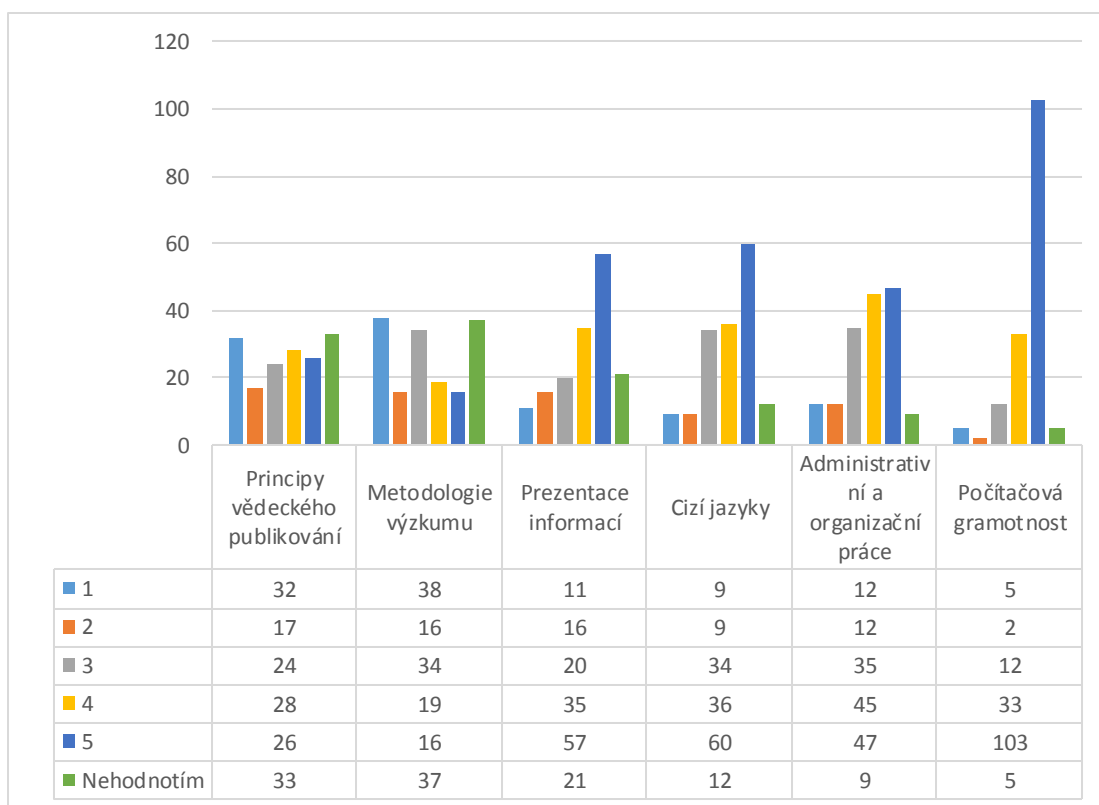
Knihovnicko-informační služby

Cizí jazyky

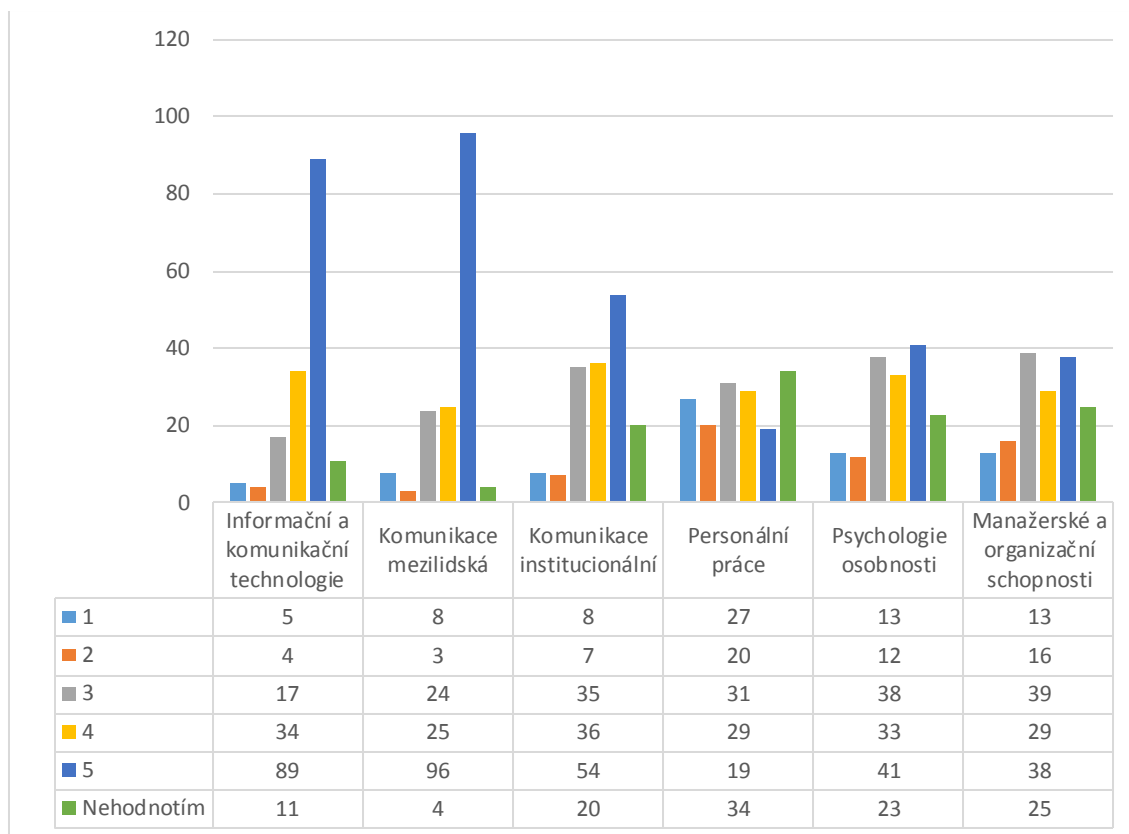
Administrativní a organizační práce

Graf 7: Odborné znalosti považované za potřebné pro práci - 1. část

Graf 8: Odborné znalosti považované za potřebné pro práci - 2. část

Graf 9: Odborné znalosti považované za potřebné pro práci - 3. část

Grafy 10, 11, 12 (**otázka č. 16**) zobrazují **schopnosti považované respondenty za potřebné pro jejich práci**. Hodnocení vyjádřili na Likertově škále od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici měli i odpověď nehodnotím. V grafech jsou znázorněny jednotlivé schopnosti a k nim odpovídající hodnoty Likertovy škály. Za nejvíce potřebné označili respondenti následující:

Pečlivost

Trpělivost

Vstřícnost

Schopnost týmové práce

Plánování a organizování práce

Ochota se vzdělávat

Vytrvalost

Flexibilita

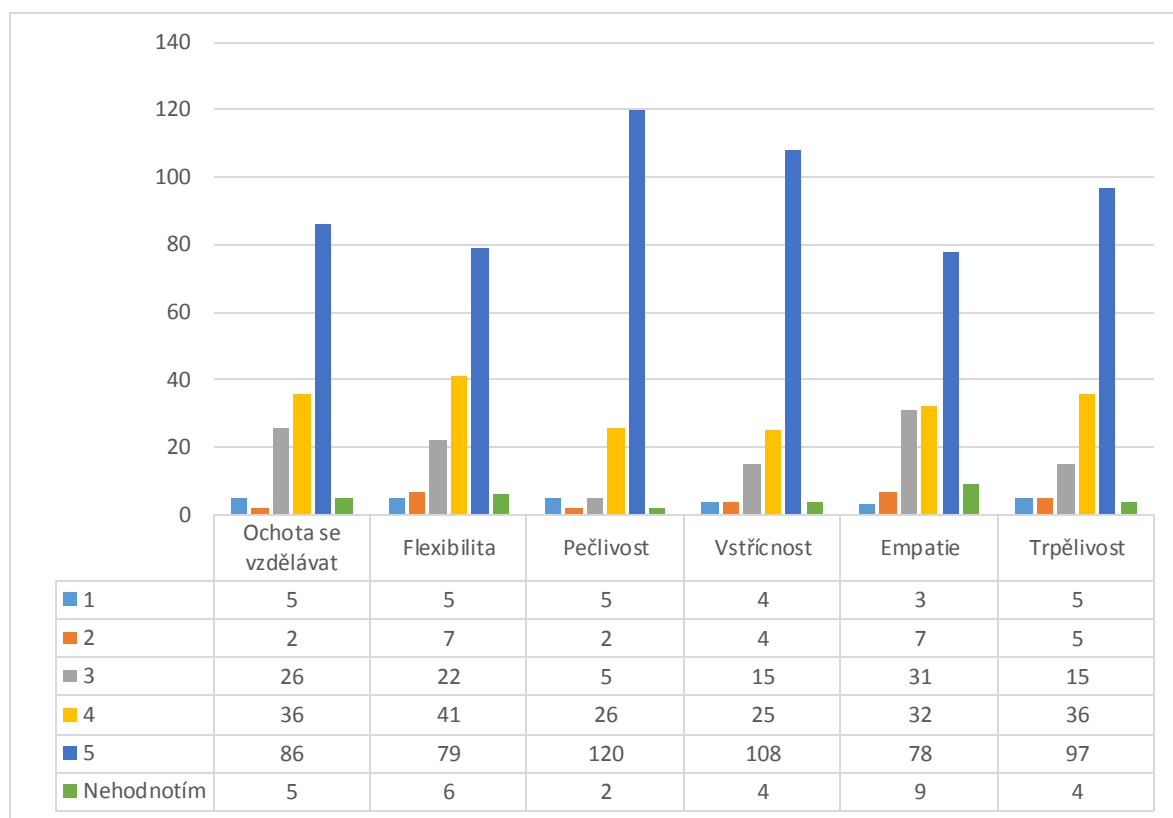
Kreativnost

Pohotovost

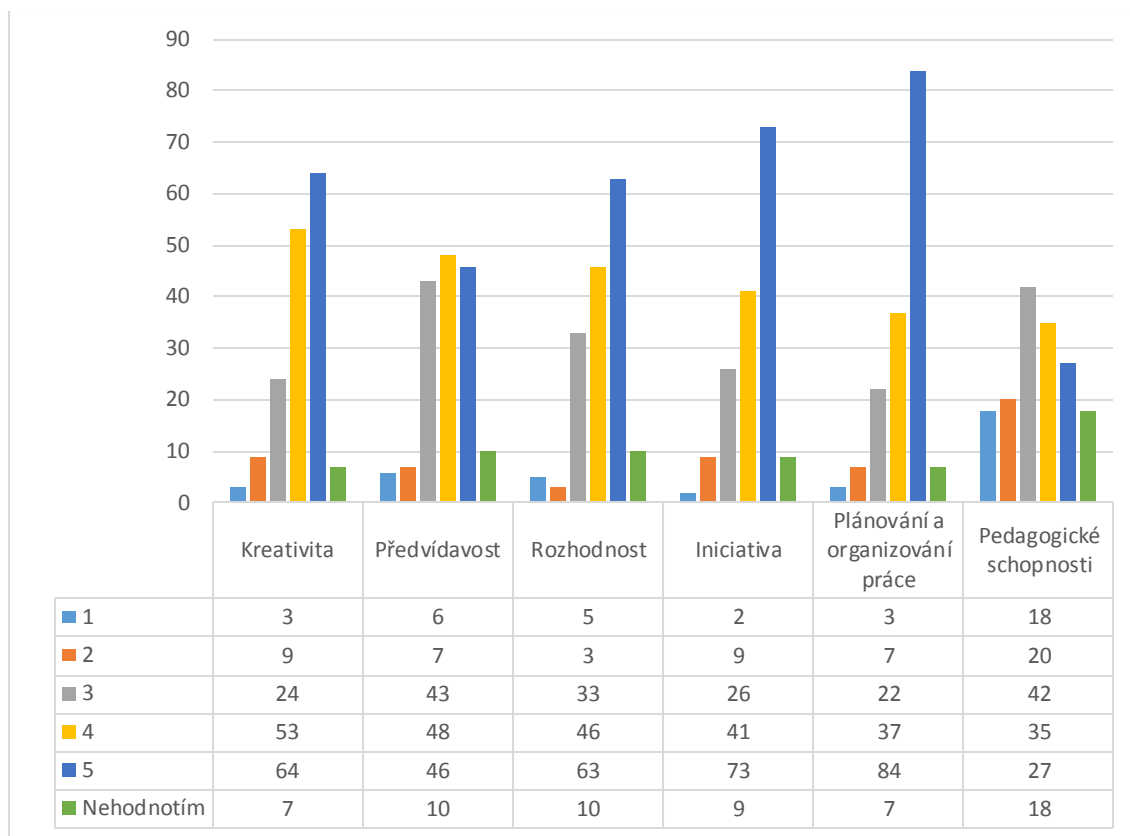
Zvládání zátěže

Iniciativa

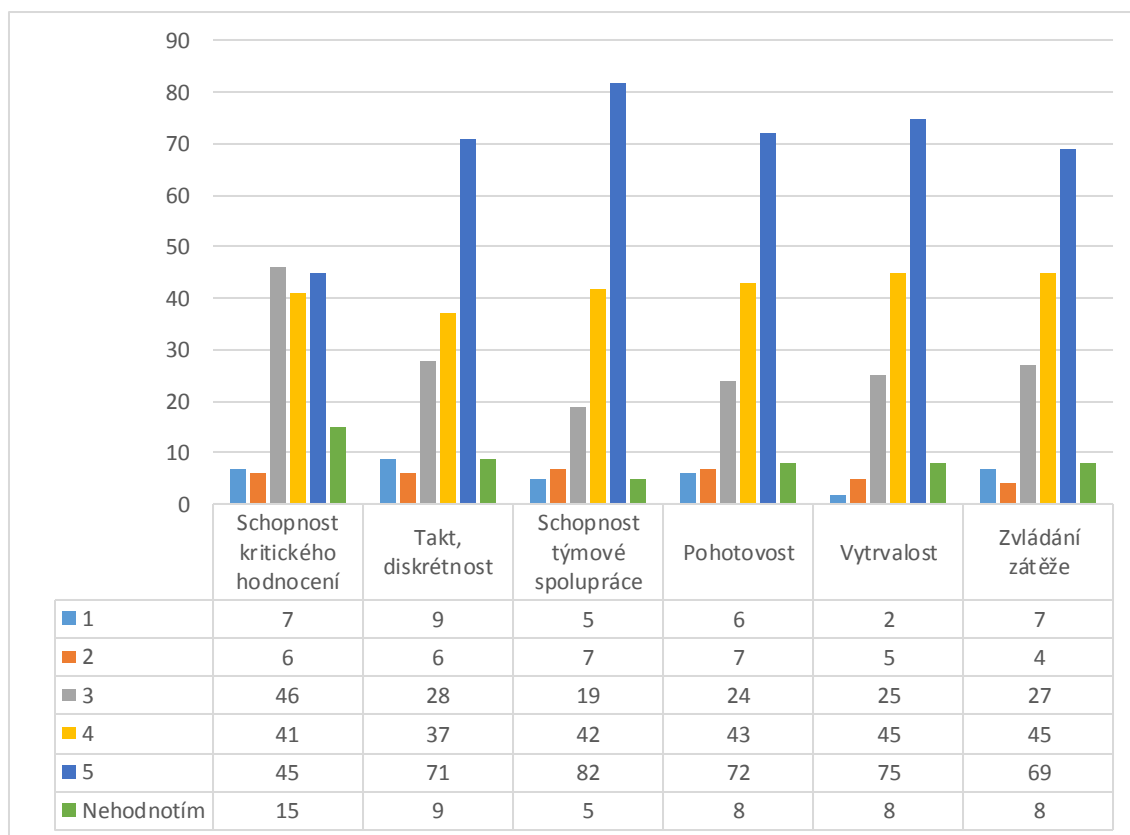
Empatie

Graf 10: Schopnosti považované za potřebné pro práci - 1. část

Graf 11: Schopnosti považované za potřebné pro práci - 2. část

Graf 12: Schopnosti považované za potřebné pro práci - část 3.

Grafy 13 a 14 (**otázka č. 17**) zobrazují specifické znalosti považované respondenty za potřebné pro jejich práci. Hodnocení vyjádřili na Likertově škále od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici měli i odpověď nehodnotím. V grafech jsou znázorněny jednotlivé specifické znalosti a k nim odpovídající hodnoty Likertovy škály. Za nejvíce potřebné označili respondenti následující:

Znalost odborné medicínské terminologie

Zdravotnická informatika

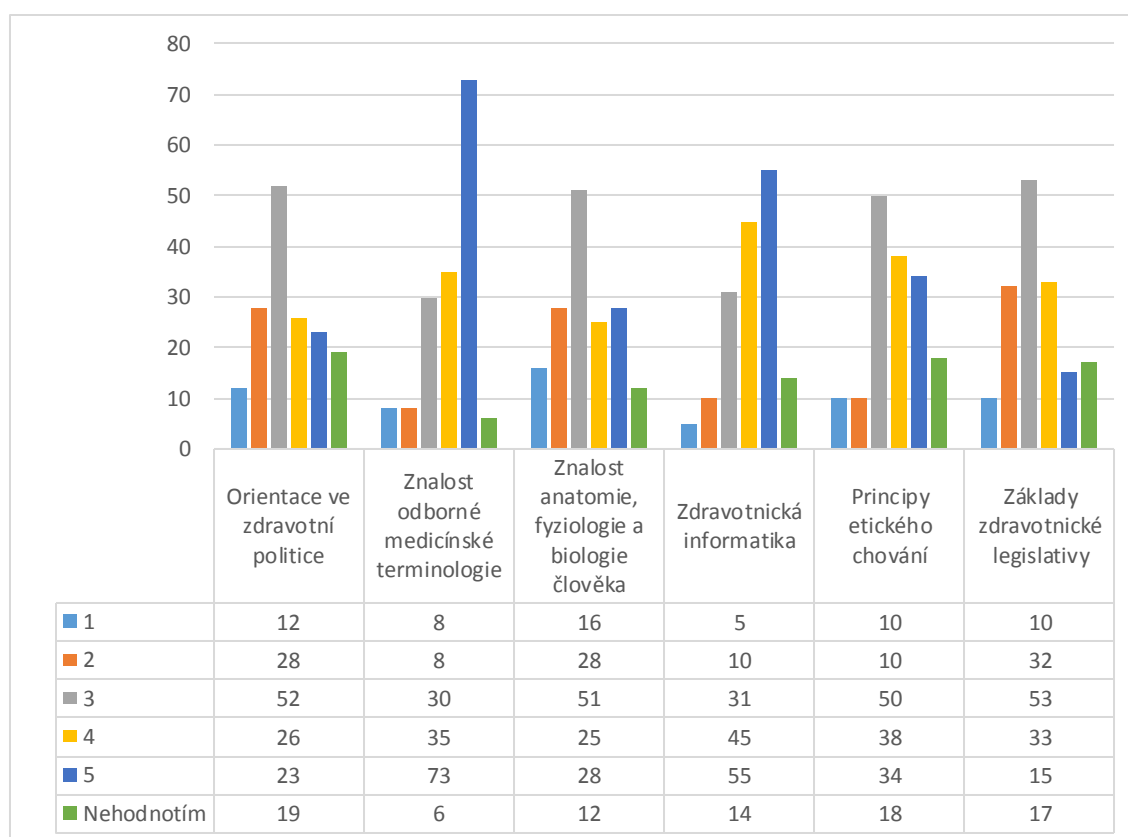
Zdravotní gramotnost

Medicínské klasifikace (např. MeSH)

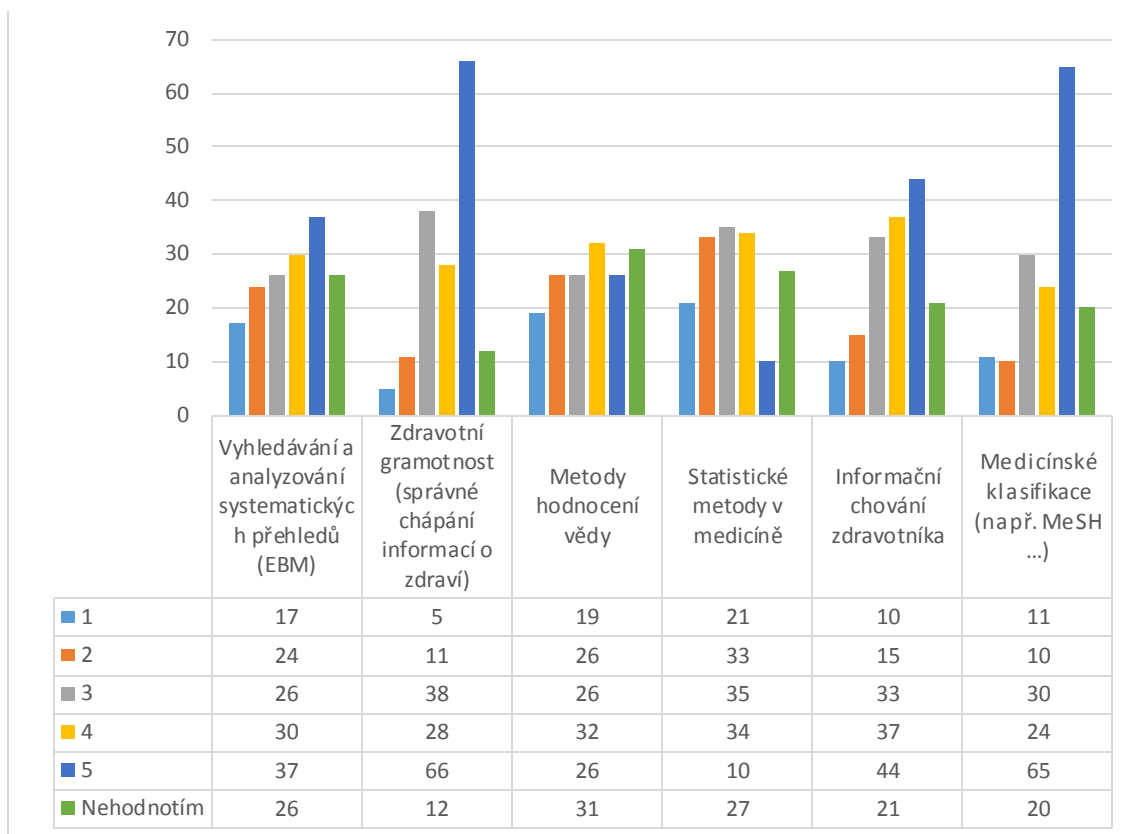
Informační chování zdravotníka

Principy etického chování

Vyhledávání a analyzování systematických přehledů

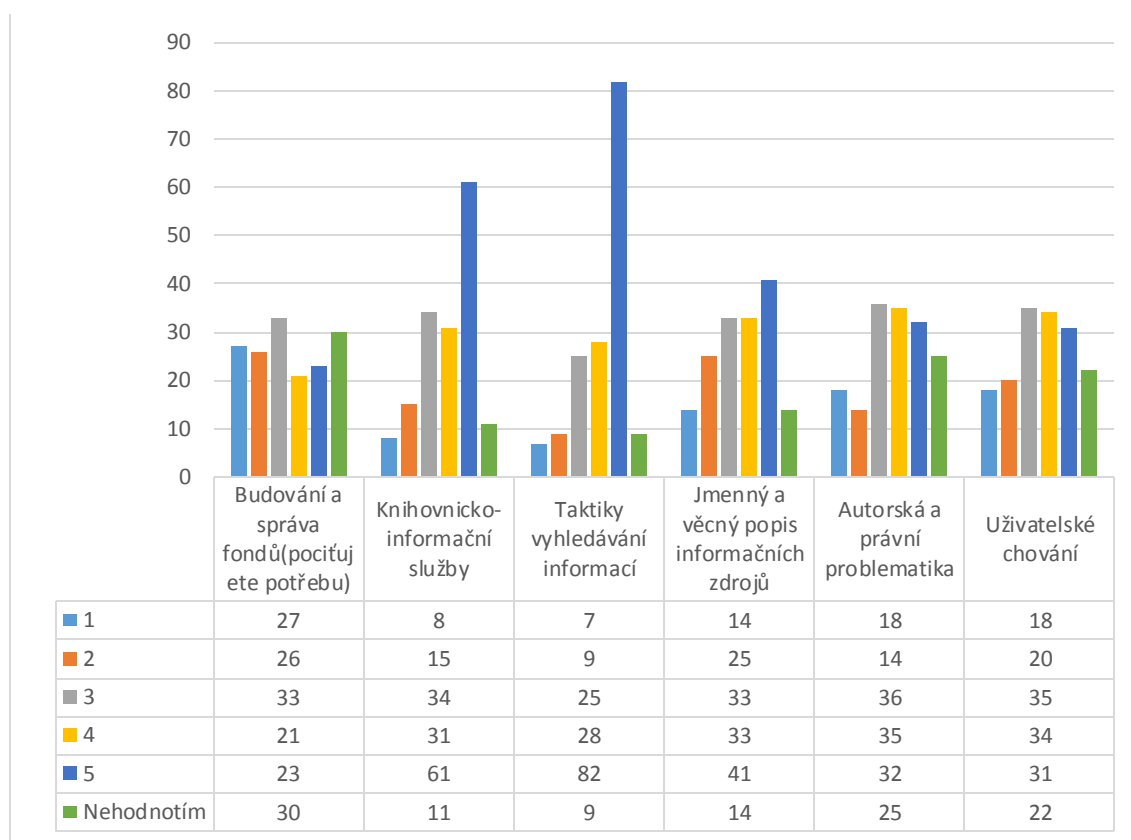

Graf 13: Specifické znalosti považované za potřebné pro práci - část 1.

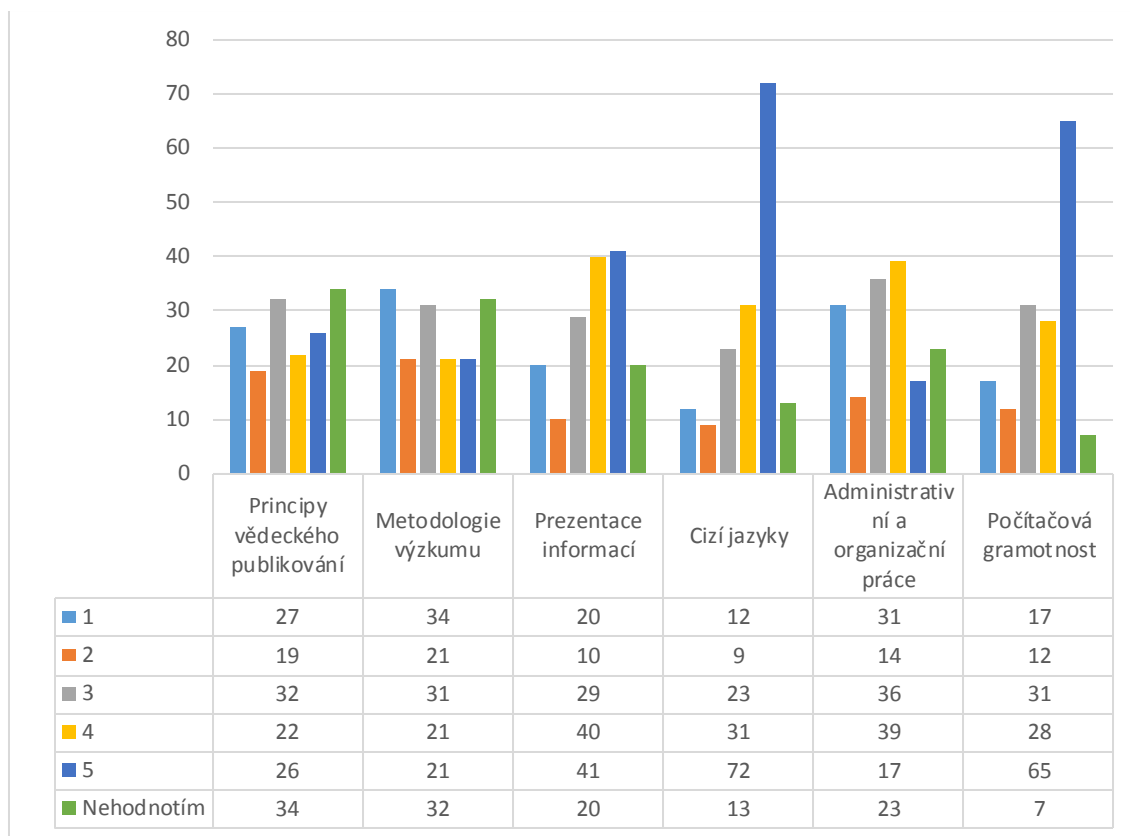

Graf 14: Specifické znalosti považované za potřebné pro práci - část 2.

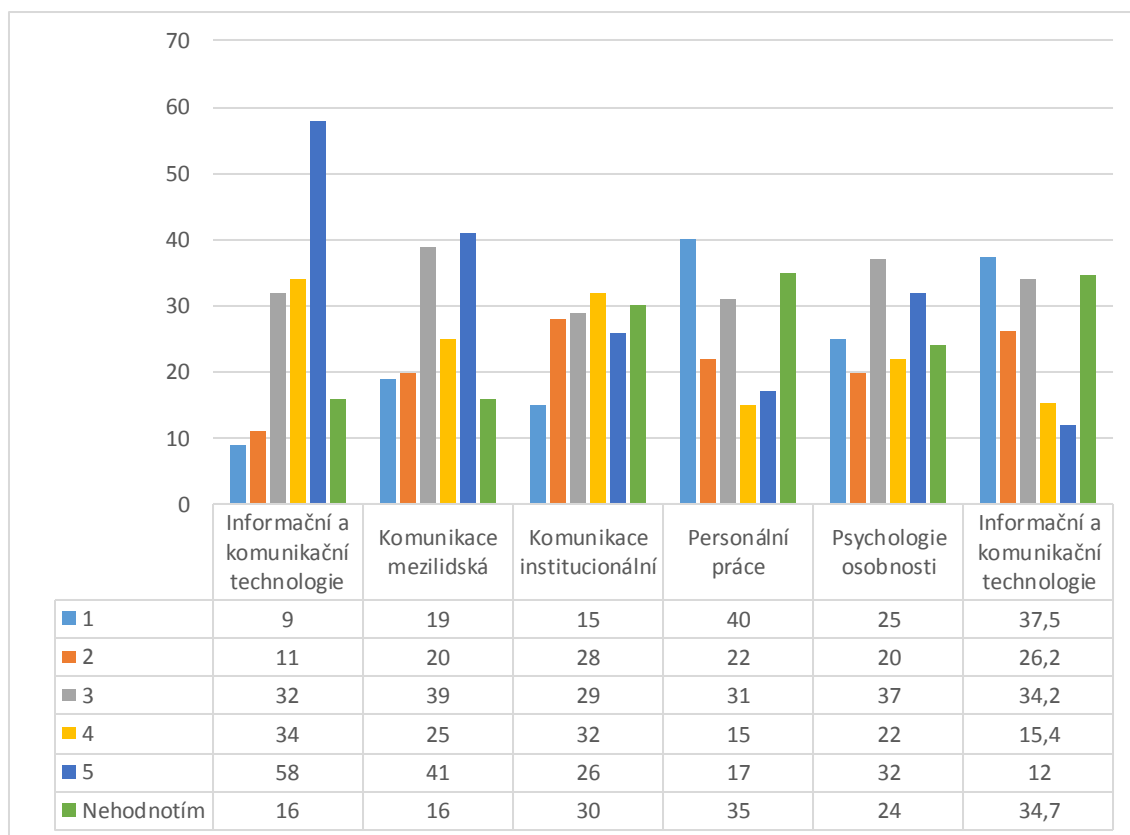
Grafy 15, 16 a 17 (**otázka č. 18**) zobrazují **odborné znalosti, ve kterých je** podle respondentů potřeba **se vzdělávat**. Hodnocení vyjádřili na Likertově škále od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici měli i odpověď nehodnotím. V grafech jsou znázorněny jednotlivé odborné znalosti a k nim odpovídající hodnoty Likertovy škály.

Graf 15: Odborné znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 1.

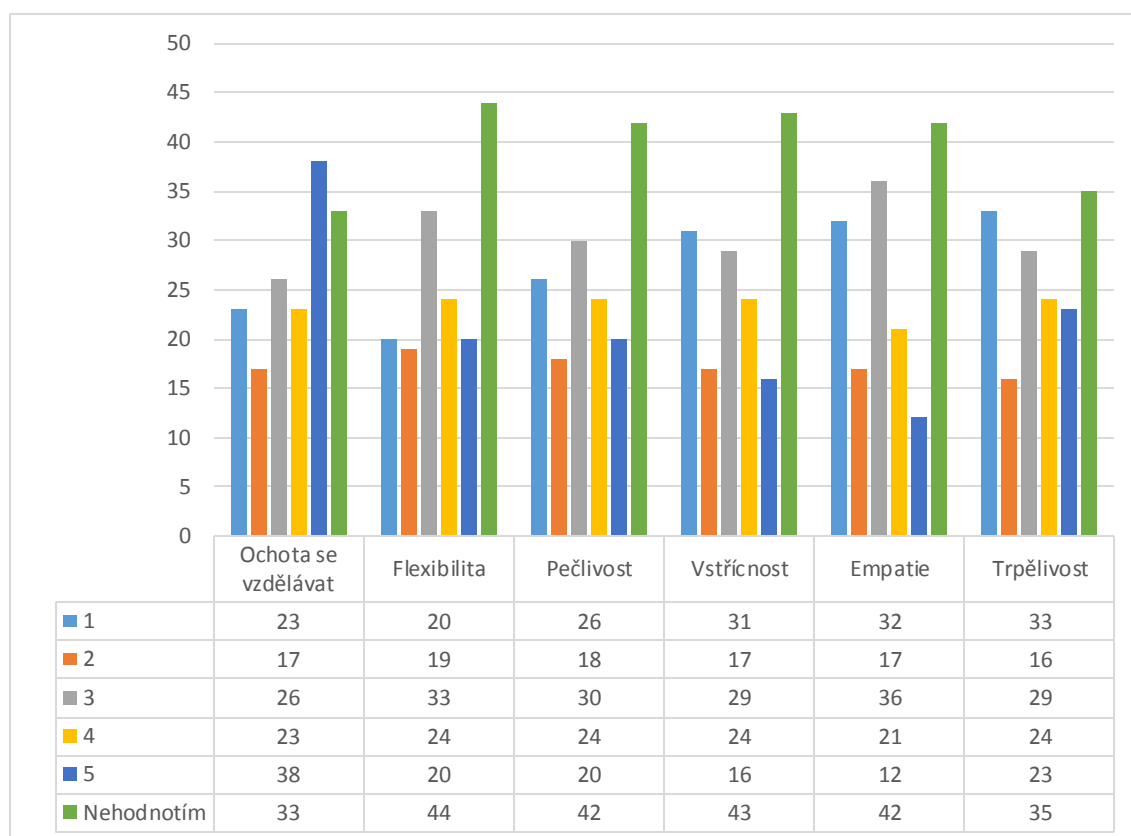

Graf 16: Odborné znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - 2. část

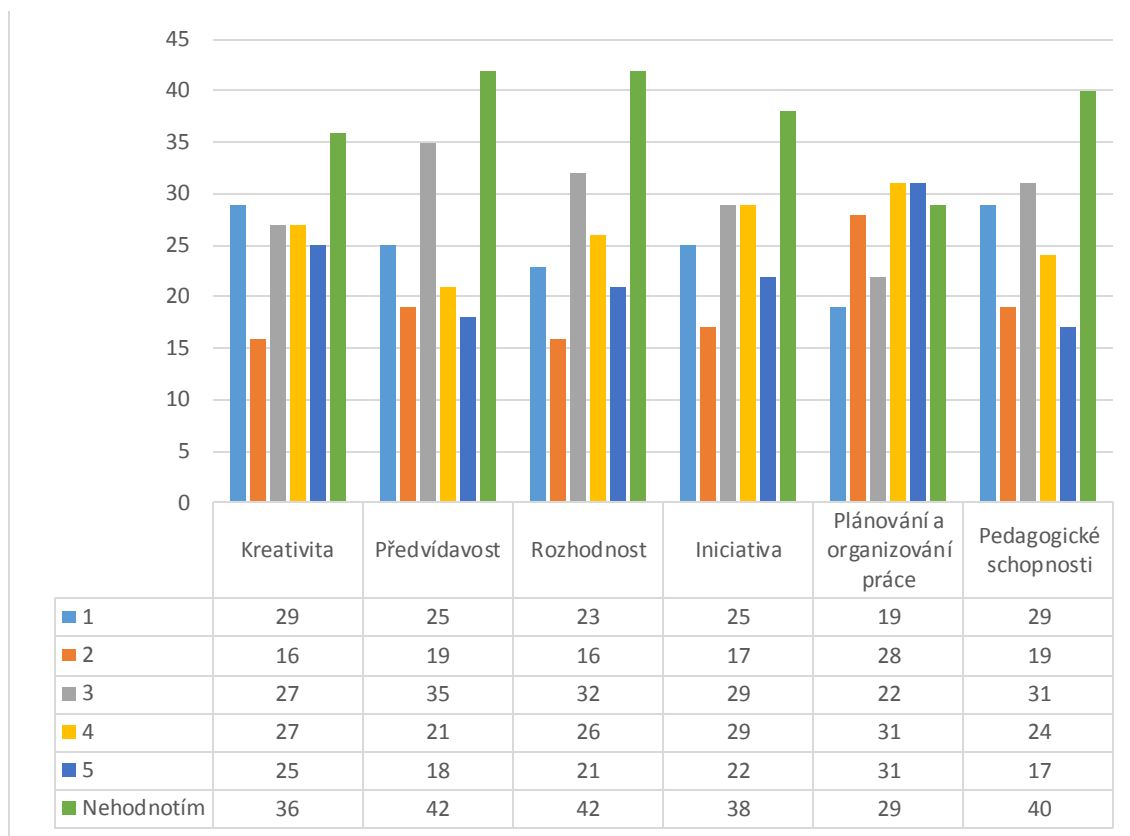

Graf 17: Odborné znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 3

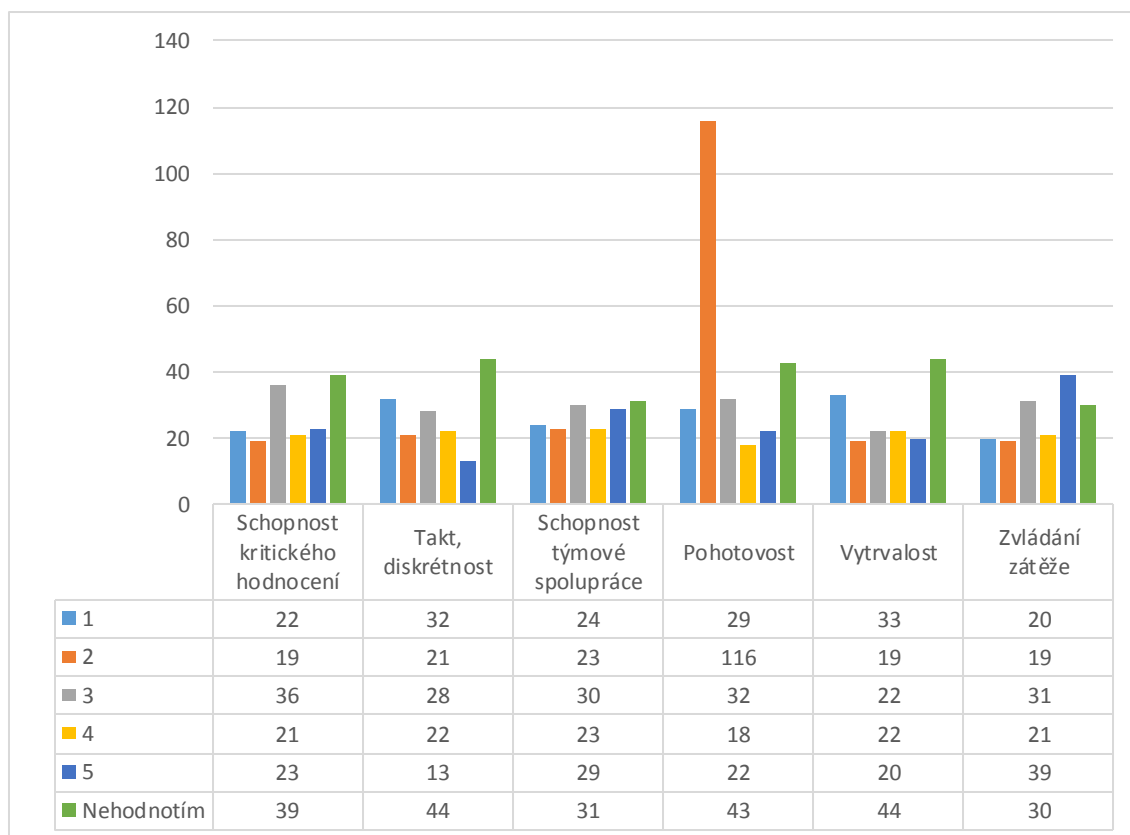
Grafy 18, 19 a 20 (**otázka č. 19**) zobrazují schopnosti, ve kterých je podle respondentů potřeba se vzdělávat. Hodnocení vyjádřili na Likertově škále od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici měli i odpověď nehodnotím. V grafech jsou znázorněny jednotlivé schopnosti znalosti a k nim odpovídající hodnoty Likertovy škály.

Graf 18: Schopnosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat

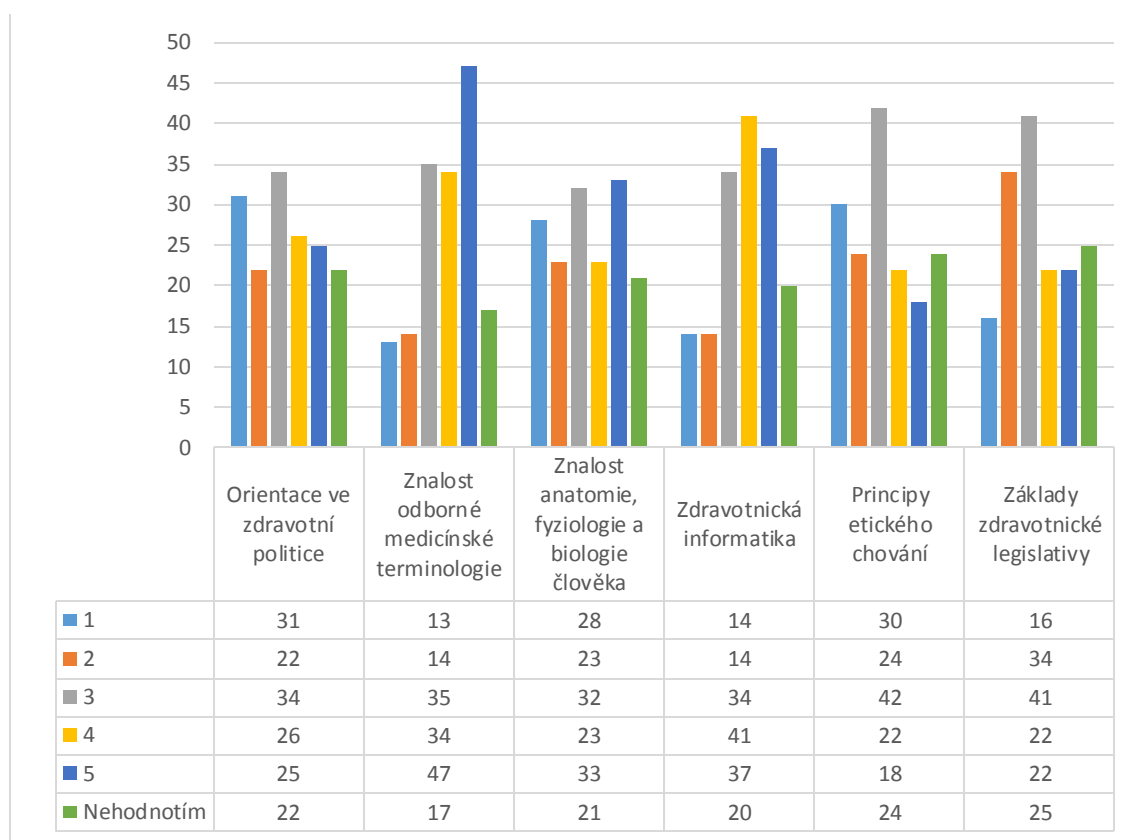
Graf 19: Schopnosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 2.

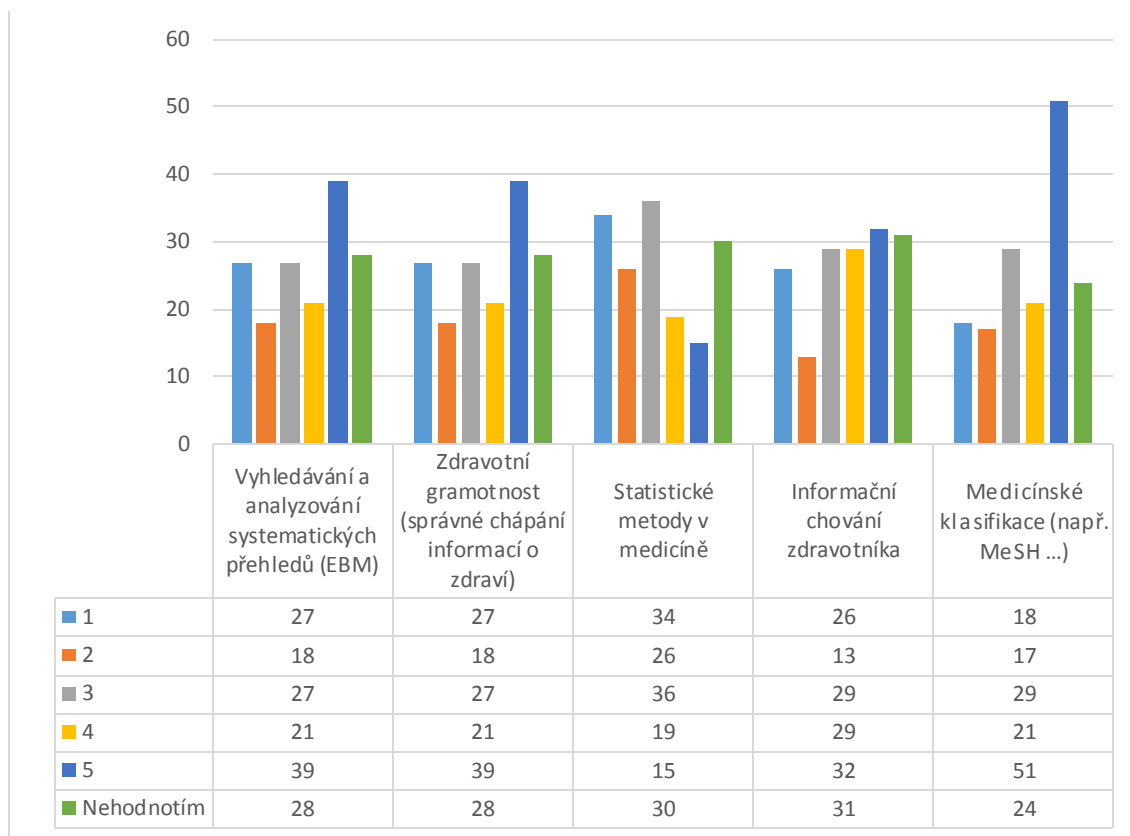
Graf 20: Schopnosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 3.

Grafy 21 a 22 (otázka č. 20) zobrazují **specifické znalosti, ve kterých je** podle respondentů **potřeba se vzdělávat**. Hodnocení vyjádřili na Likertově škále od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici měli i odpověď nehodnotím. V grafech jsou znázorněny jednotlivé specifické znalosti a k nim odpovídající hodnoty Likertovy škály.

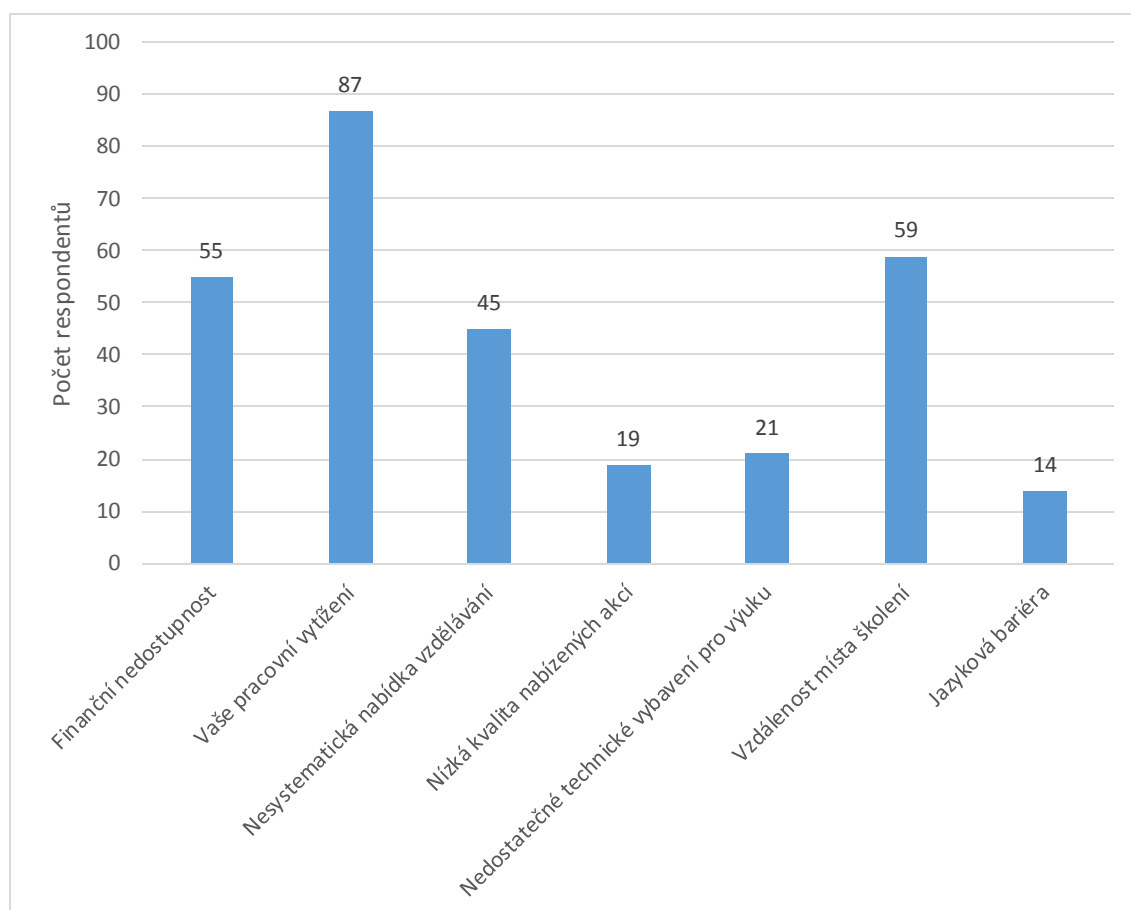
Graf 21: Specifické znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 1.

Graf 22: Specifické znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 2

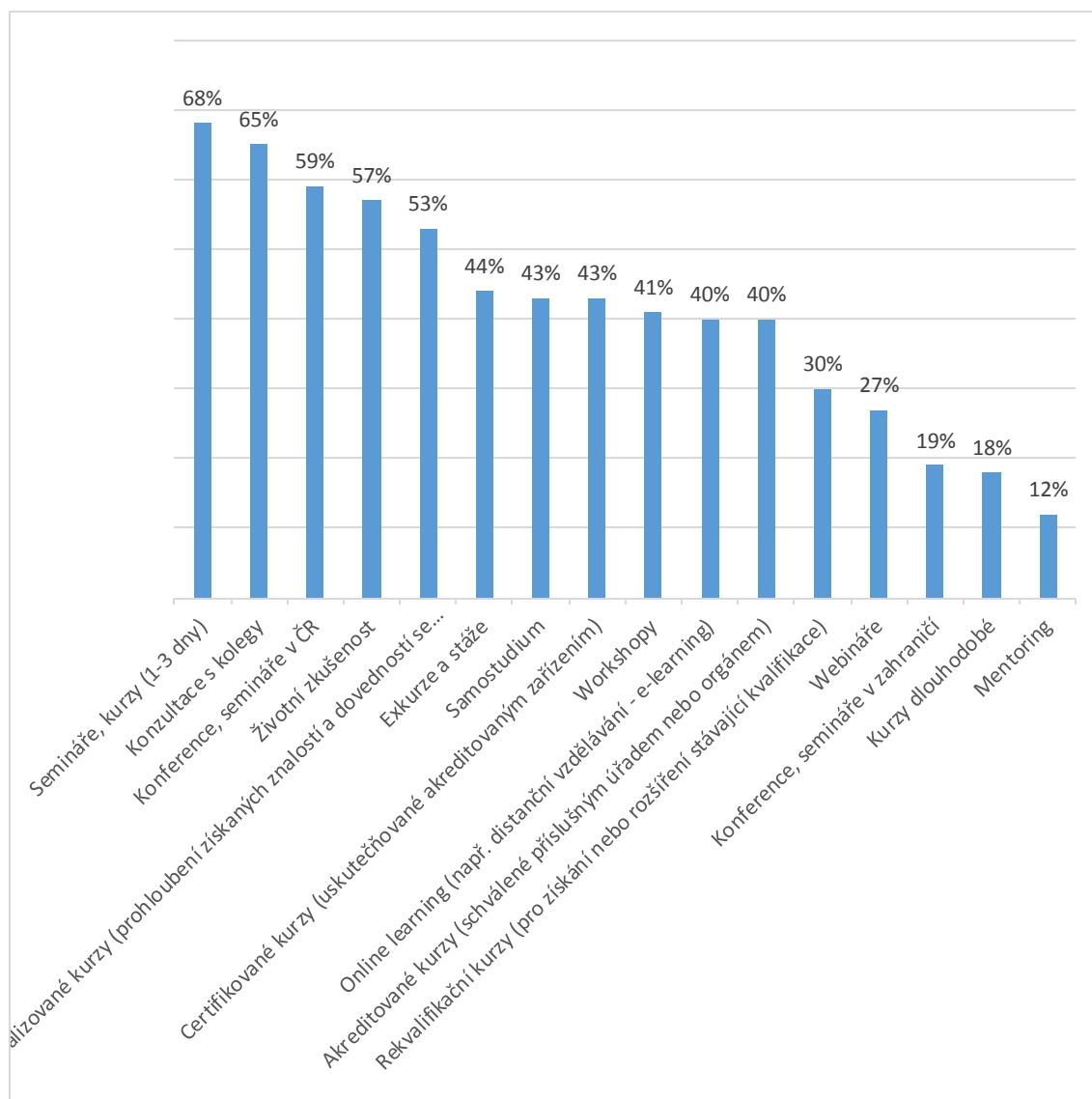
Počet **absolvovaných hodin vzdělávání (otázka č. 21)** v roce 2016 v rámci pracovního poměru činil v roce 2016 u 40,6 % respondentů 1-24 hodin vzdělávání u 26,2 % respondentů 25-48 hodin, u 13,7 % respondentů 49-80 hodin, 81 a více hodin absolvovalo 6,9 %. Z celkového počtu 160 respondentů se 11,3 % nezúčastnilo žádné vzdělávací akce.

Graf 23 zobrazuje **nedostatky (překážky)**, které respondentům nejvíce **vadí v současně nabízených vzdělávacích aktivitách (otázka č. 22)**. Jsou jimi: pracovní vytížení respondentů – 87 (54,4 %), vzdálenost místa školení - 59 (36,9 %), finanční nedostupnost - 55 (34,4 %), nesystematická nabídka vzdělávání – 45 (28,1 %), nízká kvalita nabízených akcí – 19 (11,9 %) a jazyková bariéra – 14 (8,8 %).

Graf 23: Nedostatky ve vzdělávacích aktivitách

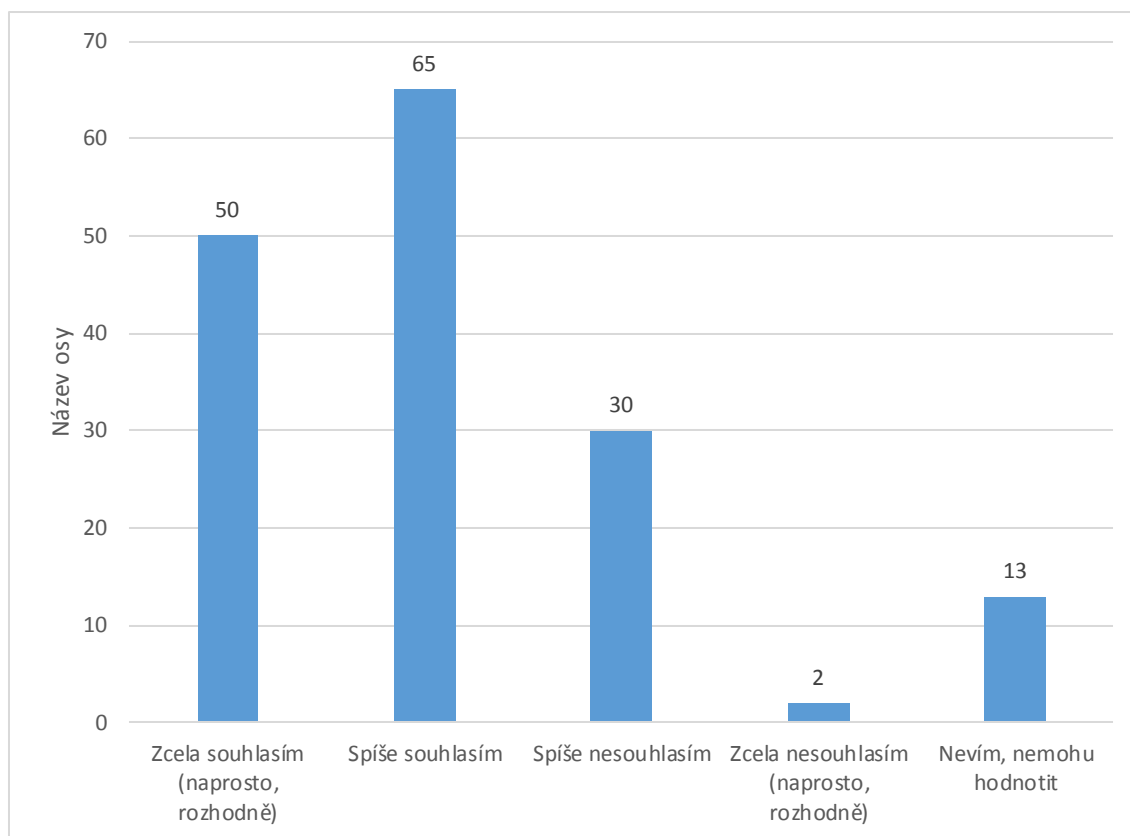
Graf 24 (**otázka č. 23**) zobrazuje **preferenci forem celoživotního vzdělávání**, jak ji respondenti vyjádřili na Likertově škále od 1 do 5, kde 1 znamená upřednostňuji nejméně a 5 znamená upřednostňuji nejvíce, k dispozici měli i odpověď nehodnotím. V grafu je u jednotlivých forem vzdělávání uveden počet respondentů (vyjádřený v procentech), kteří odpověděli hodnotou 4 a 5 (souhlasný postoj s preferencí) na Likertově škále, a to z celého souboru 160 respondentů.

Graf 24: Preference forem celoživotního vzdělávání

Graf 25 (**otázka č. 24**) zobrazuje míru (ne)souhlasu respondentů s tvrzením, **odborné knihovnické vzdělání je nutné** pro vykonávání profese zdravotnického knihovníka.

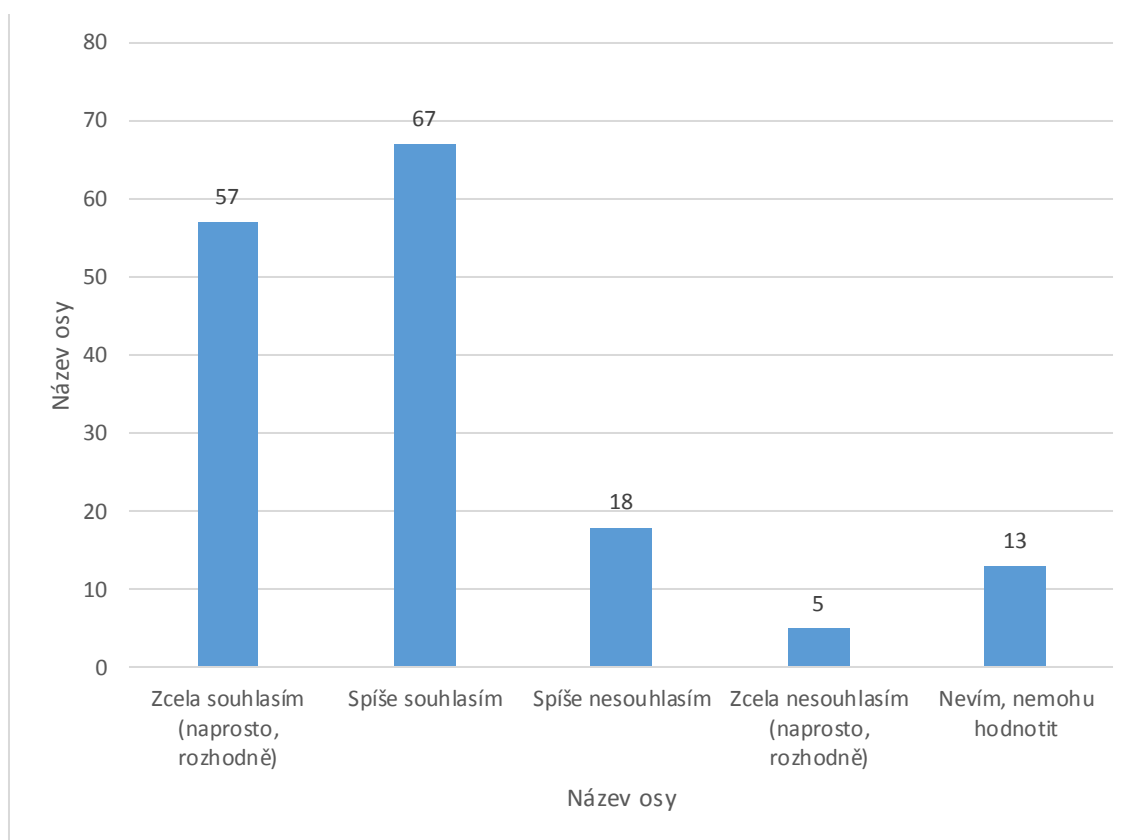
Souhlas (zcela a spíše souhlasím) vyjádřilo 115 respondentů (72 %), nesouhlas (spíše nesouhlasím, zcela nesouhlasím) vyjádřilo 32 (20 %) respondentů. Celkem 13 (8 %) respondentů se nevyjádřilo.

Graf 25: Vyjádření nutnosti knihovnického vzdělání pro výkon profese zdravotnického knihovníka

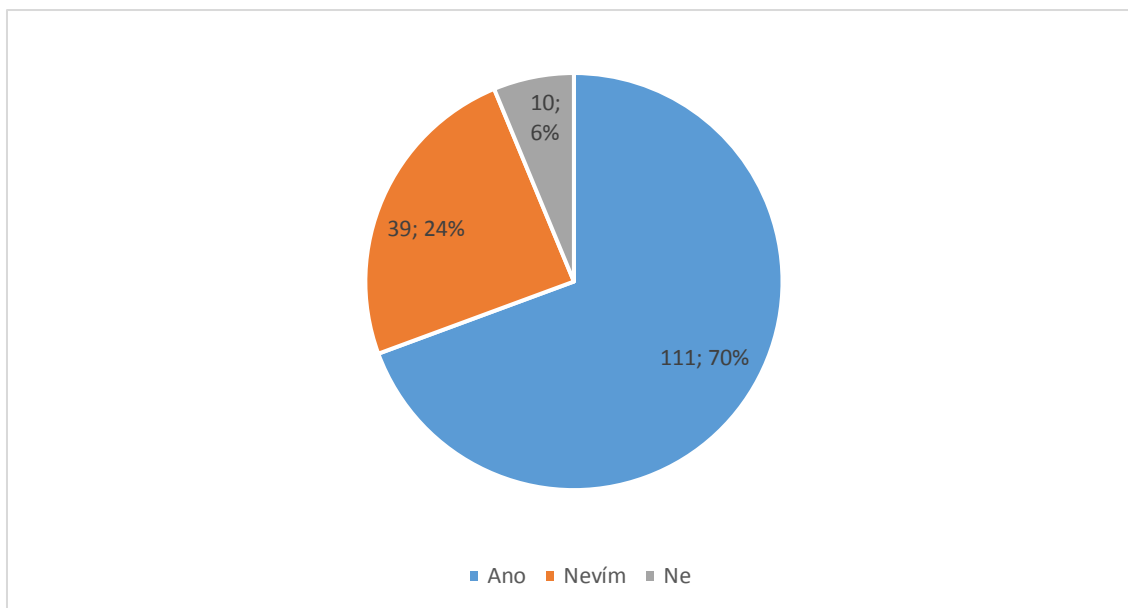
Graf 26 (otázka č. 25) zobrazuje míru (ne)souhlasu respondentů s tvrzením, knihovník na odborné pozici by měl mít **povinnost pravidelného obnovování (inovování) svých znalostí a dovedností**.

Souhlas (zcela a spíše souhlasím) vyjádřilo 124 respondentů (77 %), nesouhlas (spíše nesouhlasím, zcela nesouhlasím) vyjádřilo 23 (15 %) respondentů. Celkem 13 (8 %) respondentů se nevyjádřilo.

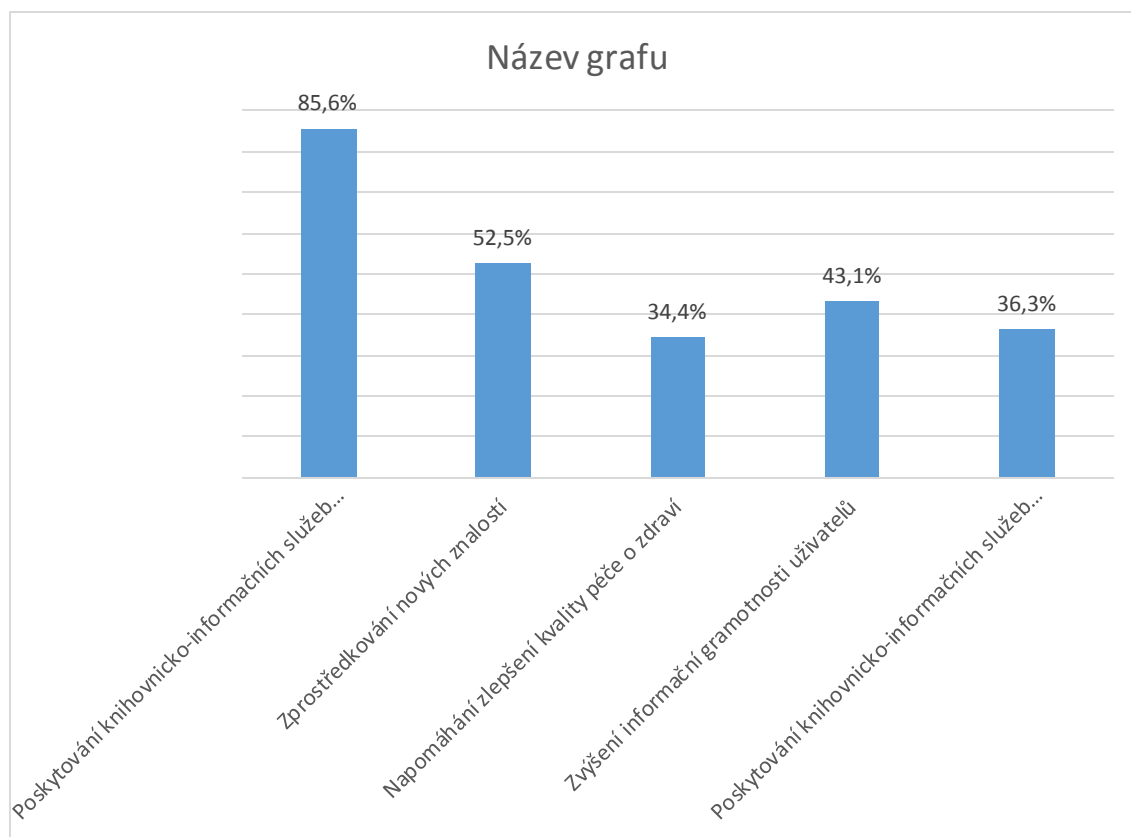
Graf 26: Povinnost pravidelného obnovování znalostí a dovedností

Na otázku č. 26 se z celkového počtu 111 respondentů 111 (70 %) vyjádřilo kladně **k získávání standardizovaných osvědčení** (potvrzení) o absolvování kurzů v rámci celoživotního vzdělávání. Nesouhlas vyjádřilo 10 (6 %) respondentů a 39 (24 %) nevědělo, jak odpovědět (Graf 27).

Graf 27: Vyjádření (ne)souhlasu se získáváním osvědčení o absolvování kurzu CŽV

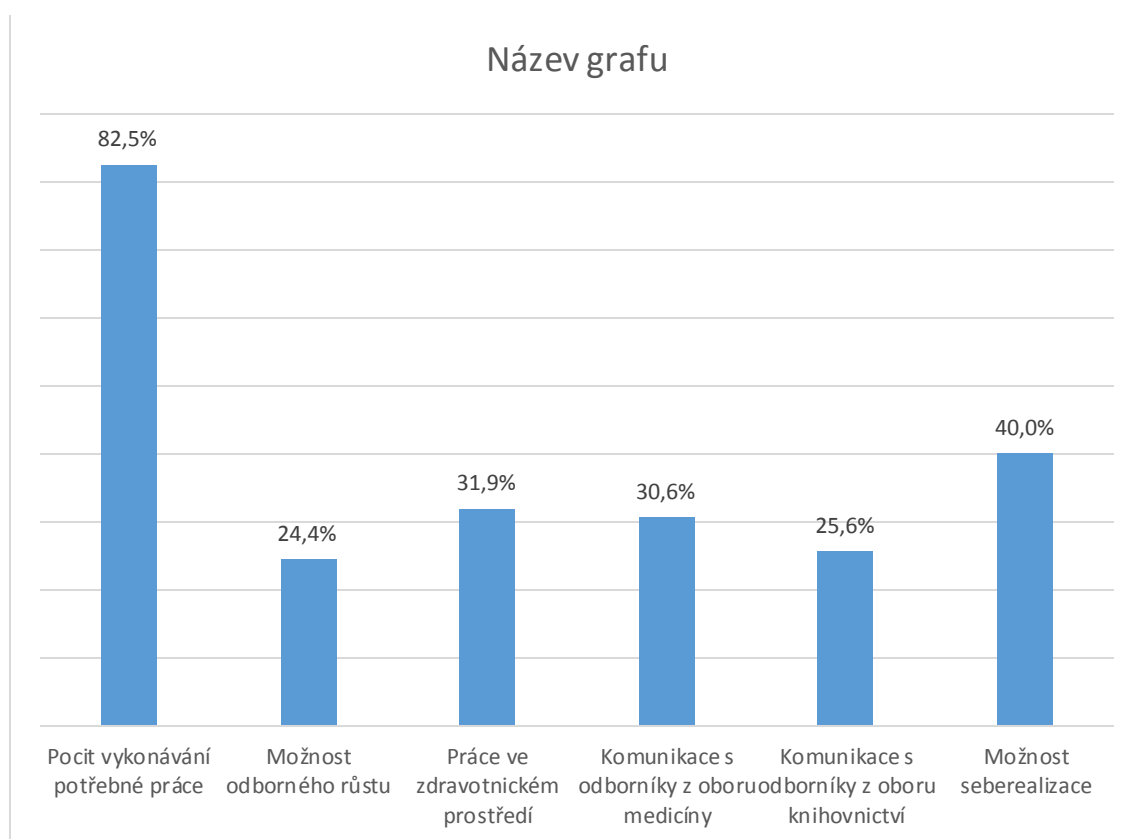
Na Grafu 28 (**otázka č. 27**) je znázorněn počet odpovědí týkající se **hlavního poslání profese zdravotnického knihovníka** (vyjádřeno v procentech. Nejvyšší počet je uveden u možnosti Poskytování knihovnicko-informačních služeb odborné veřejnosti 85,6 % (137), druhý nejvyšší počet je u možnosti Zprostředkování nových znalostí 52,5 % (84), třetí v pořadí je možnost Zvýšení informační gramotnosti uživatelů s hodnotou 41,3 % (69) a další jsou možnosti Poskytování knihovnicko-informačních služeb laické veřejnosti 36,3 % (58) a Napomáhání zlepšení kvality péče o zdraví 34,4 % (55).

Graf 28: Poslání profese zdravotnického knihovníka

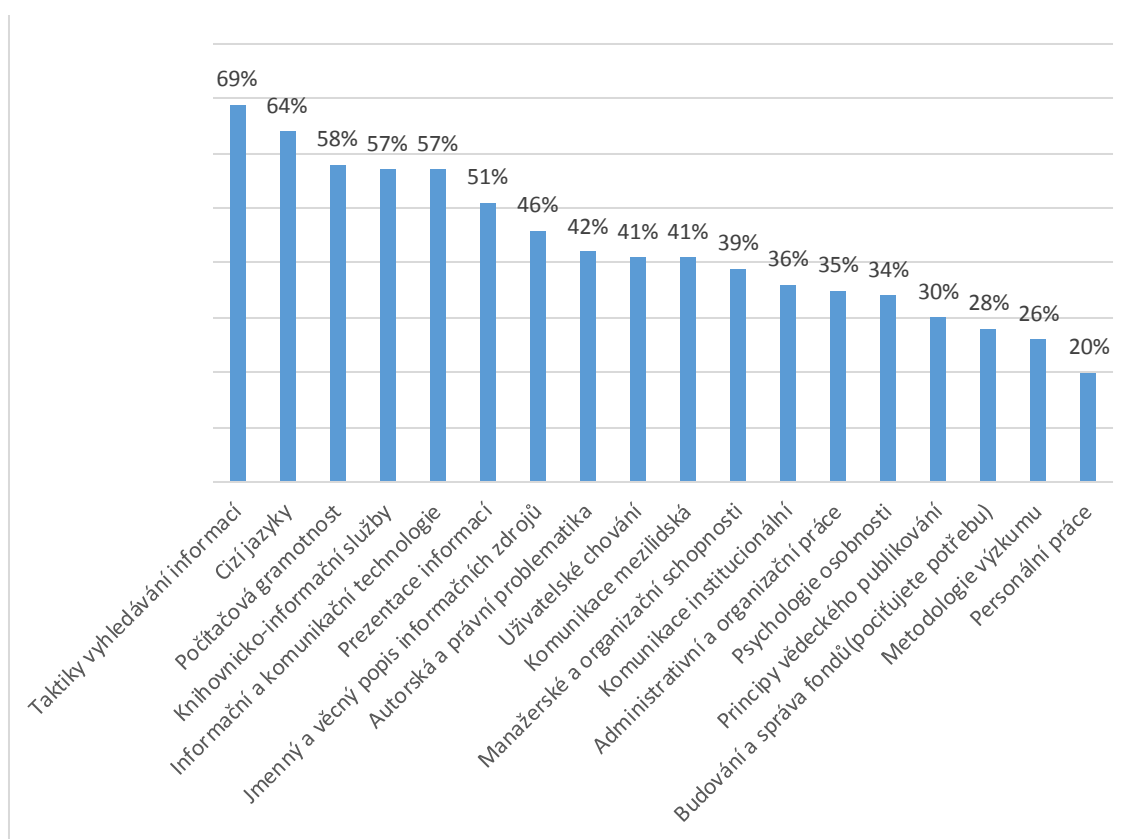

Na Grafu 29 (**otázka č. 28**) je znázorněn počet odpovědí respondentů v procentech u každé možnosti **motivace k vykonávání profese zdravotnického knihovníka** z celkového počtu 160 odpovědí. Nejvyšší počet je uveden u možnosti Pocit vykonávání potřebné práce 82,5 (132), druhý nejvyšší počet je u možnosti Možnost seberealizace 40 % (64), třetí v pořadí je možnost Práce ve zdravotnickém prostředí 31,9 % (51) a další jsou možnosti Komunikace s odborníky z oboru medicíny 25,6 % (41) a Možnost odborného růstu 34,4 % (39).

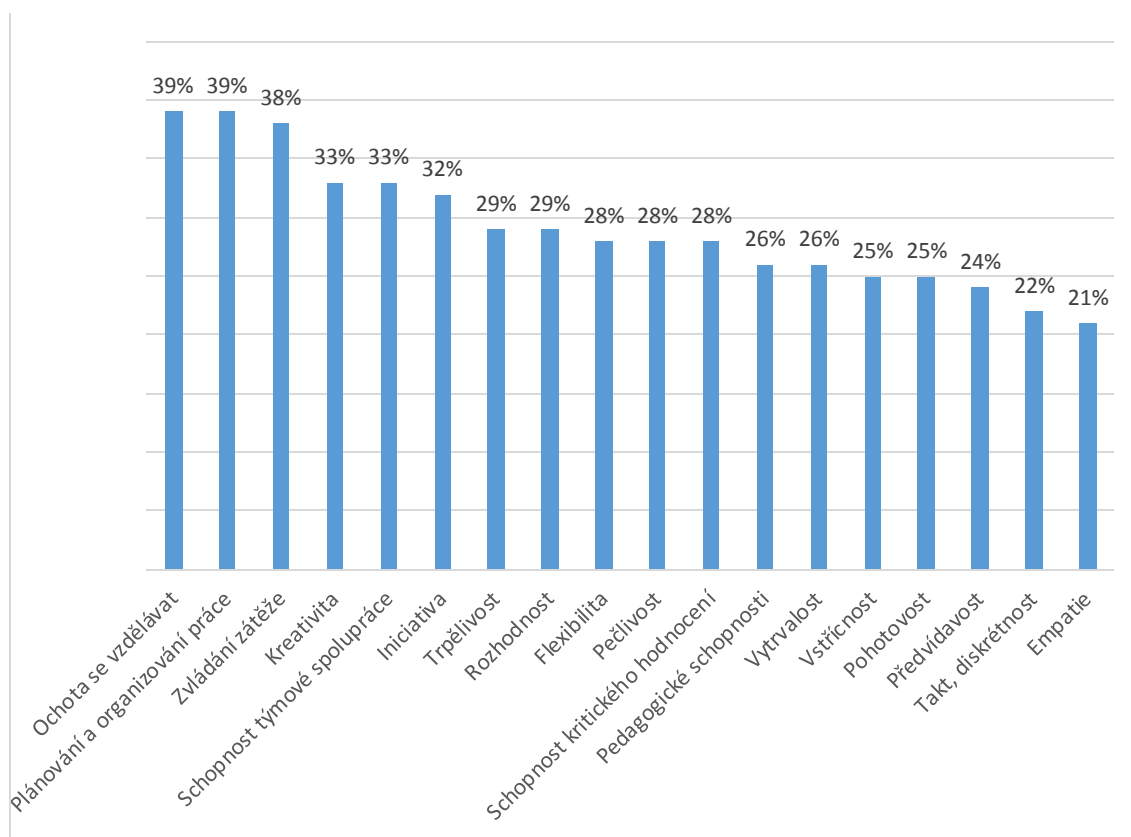
Graf 29: Motivace k práci zdravotnického knihovníka

Graf 30 (k otázce č. 18) zobrazuje **pořadí odborných znalostí** (od nejvyšších po nejnižší), **ve kterých je třeba se vzdělávat**. Odpovědi respondentů byly označeny u každé odborné znalosti podle Likertovy škály od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici byla i odpověď nehodnotím. V grafu je u jednotlivých odborných znalostí uveden počet respondentů, kteří odpověděli hodnotou 4 a 5 (větší potřeba a největší potřeba) na Likertově škále, v procentech. Celkový počet respondentů byl 160.

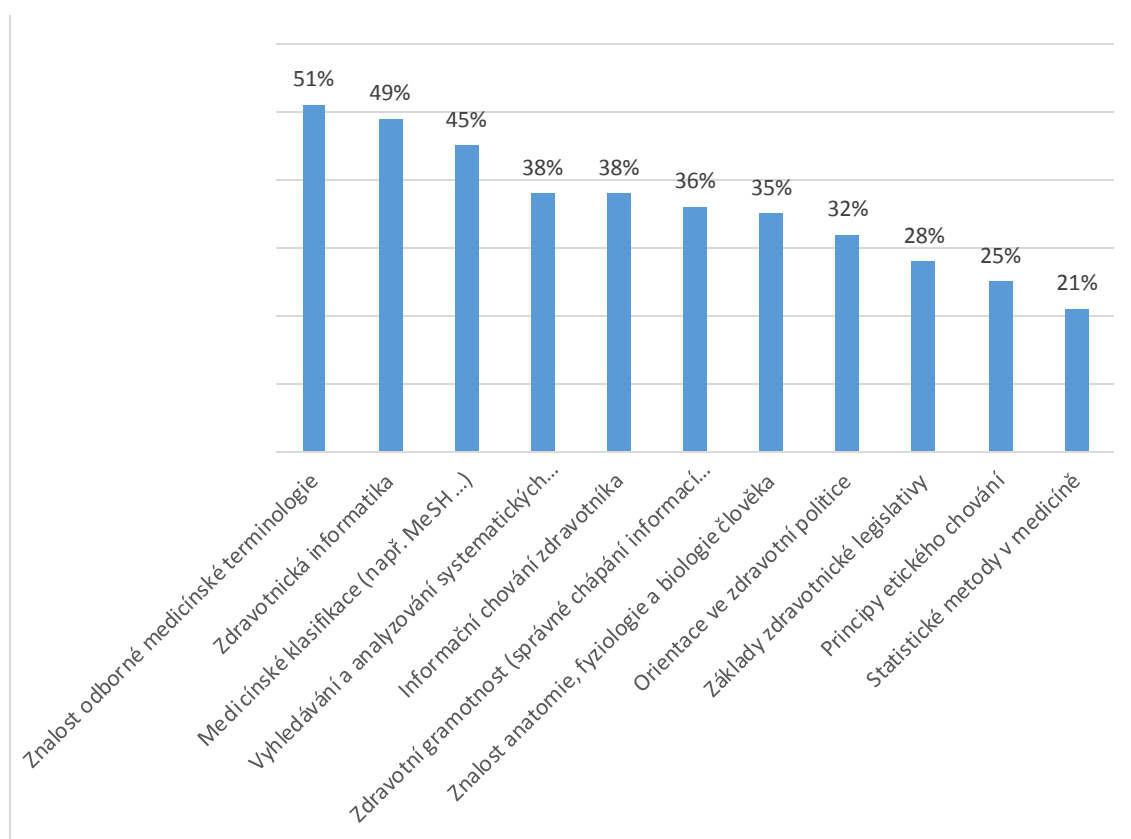
Graf 30: Pořadí odborných znalostí, ve kterých je potřeba se vzdělávat

Graf 31 (**kotázce č. 19**) zobrazuje **pořadí schopností** (od nejvyšších po nejnižší), ve kterých **je třeba se vzdělávat**. Odpovědi respondentů byly označeny u každé schopnosti podle Likertovy škály od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici byla i odpověď nehodnotím. V grafu je u jednotlivých schopností uveden v procentech počet těch, kteří odpověděli hodnotou 4 a 5 (větší potřeba a největší potřeba) na Likertově škál. Celkový počet respondentů byl 160.

Graf 31: Pořadí schopností, ve kterých je potřeba se vzdělávat

Graf 32 (k otázce 20) zobrazuje pořadí **specifických znalostí** (od nejvyšších po nejnižší), ve **kterých je třeba se vzdělávat**. Odpovědi respondentů byly označeny u každé specifické znalosti podle Likertovy škály od 1 do 5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 znamená nejvíce potřebné, k dispozici byla i odpověď nehodnotím. V grafu je u jednotlivých specifických znalostí uveden počet respondentů v procentech. Jedná se o ty, kteří odpověděli hodnotou 4 a 5 (větší potřeba a největší potřeba) na Likertově škále. Celkový počet respondentů byl 160.

Graf 32: Pořadí specifických znalostí, ve kterých je potřeba se vzdělávat

6.5 Interpretace výsledků průzkumu

Dotazník byl distribuován do všech krajů ČR na 115 pracoviště (zdravotnických knihoven) veřejných informačních služeb ve zdravotnictví, návratnost činila ve všech krajích 50 a více % (celkem pracovalo k 31. 12. 2016 268 knihovnicko-informačních pracovníků - přepočteno na pracovní úvazky).

Knihovníci a informační pracovníci ve zdravotnictví (KIPZ) v ČR pracují v 79 % na odborné knihovnické pozici, 21 % pracuje na jiné pozici, ale vykonává při ní knihovnické povolání. Knihovnické vzdělání má 60 % respondentů a 40 % je vzděláno v jiném oboru. Z celkového počtu 160 respondentů má 53,8 % vysokoškolské vzdělání a 45 % středoškolské vzdělání.

Ve zdravotnických knihovnách pracují KIPZ dlouhodobě, někteří celoživotně. Více než 10 let pracuje ve zdravotnické knihovně 62 % respondentů. Ve zdravotnických knihovnách převažují ženy (87 %), věková struktura (všech pracovníků) zahrnuje starší věkové kategorie: 51 let a více zahrnuje 53 % respondentů, ve věku 31-50 let je 35 % respondentů. Pouze 23 % respondentů je členem profesní organizace, někteří mají více členství.

KIPZ považují odborné knihovnické vzdělání za nutné (zcela souhlasí 50 respondentů, spíše souhlasí 65 respondentů). Dále souhlasí zcela 57 respondentů a spíše souhlasí 67 respondentů s povinností pravidelného obnovování (inovování) svých znalostí a dovedností. Celkem 70 % se vyjádřilo kladně k získávání standardizovaných osvědčení (potvrzení) o absolvování kurzů.

Nedostatky, které jsou uváděny v současně nabízených vzdělávacích aktivitách, jsou následující: pracovní vytížení (54,4 %) a vzdálenost místa školení (36,9 %).

Vyhovující formou CŽV jsou semináře, kurzy (1-3 dny) – 68 %, konzultace s kolegy – 65 %, konference, semináře v ČR -59 %. Online learning vyhovuje pouze 40 % respondentů, konference a semináře v zahraničí pouze 19 % a dlouhodobé kurzy pouze 18 % respondentů.

Hlavní poslání spatřuje 57 % respondentů v poskytování knihovnických a informačních služeb a ve zvýšení informační gramotnosti uživatelů (43,1 %).

Hlavní motivací k vykonávání profese KIPZ je pocit vykonání potřebné práce (82,5 %) a možnost seberealizace (40 %).

KIPZ vyjádřili na Likertově škále od 1 nejméně potřebné až do 5 nejvíce potřebné, včetně položky nehodnotím, potřebu odborných znalostí, schopností a specifických znalostí potřebných pro jejich práci.

KIPZ vyjádřili také na Likertově škále potřebu se vzdělávat v uvedených odborných znalostech, schopnostech a specifických znalostech.

Největší potřeba byla podle respondentů vzdělávat se v následujících odborných znalostech – Taktiky vyhledávání informací - 69 %, Cizí jazyky - 64 %, Počítačová gramotnost - 58 %, Knihovnicko-informační služby - 57 %, Informační a komunikační technologie -57 %.

Nejméně je zajímavá vzdělávání v principech vědeckého publikování - 30 %, Metodologie výzkumu -26 % a Personální práce - 20 %.

Největší potřeba byla podle respondentů vzdělávat se v následujících schopnostech: Ochota se vzdělávat - 39 %, Plánování a organizování práce - 39 %, Zvládání zátěže - 38 %.

Největší potřeba byla podle respondentů vzdělávat se ve specifických znalostech: Znalost odborné medicínské terminologie - 51 %, Zdravotnická informatika - 49 %, Medicínské klasifikace - 45 %, Informační chování zdravotníka - 38 %. Nejméně jsou žádané Statistické metody v medicíně - 21 %, Principy etického chování -25 % a Základy zdravotnické legislativy - 28 %.

Níže jsou uvedeny dílčí hypotézy a jejich potvrzení nebo vyvrácení v souladu s daty z vyhodnoceného dotazníku.

- KIPZ mají ve více než 60ti procentech odborné knihovnické vzdělání a uvědomují si jeho nutnost. **Potvrzena.**
- KIPZ setrvávají na odborných knihovnických pozicích ve zdravotnických knihovnách, a to více než 10 let, u nejméně 50ti procent respondentů. **Potvrzena.**
- Více než polovina KIPZ jsou členy profesních organizací. **Vyvrácena.**
- KIPZ mají zájem o pravidelné obnovování potřebných odborných znalostí, schopností a specifických znalostí formou celoživotního vzdělávání. **Potvrzena.**
- Preferovanou formou CŽV je u knihovníků a informačních pracovníků forma osobního setkávání (školení typu face to face). **Potvrzena.**

- KIPZ by uvítali u nejméně dvou třetin respondentů získávání standardizovaných osvědčení v rámci CŽV. **Potvrzena.**
- KIPZ mají motivaci pro to, být knihovníkem a informačním pracovníkem ve zdravotnictví, uvědomují si své poslání. **Potvrzena.**

Základní hypotéza předpokládala, že knihovnicko-informační vzdělání KIPZ musí být celoživotně doplňováno o specializaci nejen z medicínských oborů, kde je třeba seznámit se s terminologií a specifiky v souvislosti s knihovnicko-informační činností, ale také o znalosti užívaných technologií, základů pedagogiky, ekonomiky, legislativy, komunikace, statistiky a dalších. Kompetence pro svou profesionalitu získávají KIPZ prostřednictvím formálního vzdělávání, praxe a celoživotního vzdělávání.

Dotazníkové šetření a z něj získaná, vyhodnocená a interpretovaná data, tuto hypotézu potvrzují.

Výsledky průzkumu – dotazníkového šetření zahrnují data, která vypovídají o zdravotnickém knihovníkovi a jeho postojích, o obsahu, formách a organizaci celoživotního vzdělávání a o profesi knihovníka a informačního pracovníka jako takové. Analýza potřeb bude podkladem pro naplňování koncepčních materiálů, týkajících se celoživotního vzdělávání knihovníků, včetně lékařských.

7 Návrh konceptu

Výsledky obsahové analýzy vybraných českých a zahraničních materiálů zabývajících se problematikou ČŽV KIPZ a analýzy potřeb dotazníkovým šetřením souvisejících rovněž s touto problematikou, byly využity při zpracování návrhu Konceptu celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví v ČR.

7.1 Východiska

Výchozími premisami, které je třeba zohlednit, jsou tyto:

7.1.1 Požadavek oborové kvalifikace pracovníků⁷⁶ na všech knihovnických odborných pozicích je zakotven v Konceptu celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR. Možnosti ke splnění tohoto požadavku jsou následující:

- a) Požadavek je splněný buď studiem oborové školy (střední, VOŠ, vysoké), nebo doplněním/změnou kvalifikace (rekvalifikace) pro ty, kteří nemají oborové vzdělání (dobíhající kurzy). Další možností jsou kurzy a zkoušky profesních kvalifikací daných Národní soustavou kvalifikací (NK ČR, MZK a další).
- b) Požadavek pravidelné inovace kvalifikace (pro všechny pracovníky) s cílem dlouhodobě udržet odbornou kvalifikaci. Tento požadavek reaguje na rostoucí věk knihovníků a dlouhodobé setrvání v jedné instituci.
- c) Požadavek nepovinného prohlubování či rozšiřování kvalifikace s cílem zajistit a garantovat kvalitu tohoto specializačního vzdělávání. Představou je, že během plnění Konceptu ČŽV se vytvoří struktura akreditovaných specializačních kurzů pro jednotlivé specializace, včetně zdravotnické.
- d) Zvyšování kvalifikace na vysokých školách na vysokých školách formou kombinovaného studia.

---

⁷⁶ HOUŠKOVÁ, Zlata. Celoživotní vzdělávání knihovníků v ČR – nová etapa? *Duha*, 2016, **30**(1), 9-10. ISSN 0862-1985.

7.1.2 Národní soustava povolání⁷⁷ zahrnuje Centrální databázi kompetencí, která zahrnuje kompetenční model, který umožňuje strukturovaně popsat a zařadit soubor požadovaných kompetencí pro výkon jednotek práce.

Struktura kompetenčního modelu se skládá z:

Měkkých kompetencí – nejsou závislé na konkrétní odbornosti, ale na komplexních schopnostech člověka.

Obecných dovedností – jsou souborem obecných požadavků potřebných pro výkon práce a zcela výhradně nesouvisí s určitou profesí.

Odborných znalostí a dovedností. Odborné znalosti označují teoretické vědomosti požadované pro výkon určité pracovní činnosti. Zahrnují pouze oborovou dimenzi. Odborné dovednosti označují praktické dovednosti. Zahrnuje oborovou i činnostní dimenzi.

7.1.3 Nařízení vlády č. 222/2010 Sb. O katalogu prací ve veřejných službách a správě - Katalog prací (systém odměňování) stanoví povinnost stupně vzdělání, ale nestanovuje povinně konkrétní odbornost.

Interní předpisy jednotlivých institucí – kariérní řád, plán osobního rozvoje apod.

7.1.4 Výsledky analýzy potřeb KIPZ v ČR v kontextu celoživotního vzdělávání – dotazníkový průzkum – viz kapitola 6.4

KIPZ vyjádřili potřebu se vzdělávat v uvedených **odborných znalostech** (viz Graf 30), schopnostech (viz Graf 31) a specifických znalostech (viz Graf 32).

Největší potřeba byla podle respondentů vzdělávat se v následujících **odborných znalostech**:

Taktiky vyhledávání informací - 69 %

Cizí jazyky - 64 %

Počítačová gramotnost - 58 %

---

⁷⁷ Národní soustava povolání [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí: © 2017 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z <http://www.nsp.cz>

Knihovnicko-informační služby – 57 %

Informační a komunikační technologie -57 %.

Nejméně KIPZ zajímá:

vzdělávání v principech vědeckého publikování – 30 %

Metodologie výzkumu - 26 %

Personální práce – 20 %.

Největší potřeba byla podle KIPZ vzdělávat se v následujících **schopnostech**:

Ochota se vzdělávat – 39 %

Plánování a organizování práce – 39 %

Zvládání zátěže – 38 %.

Nejméně byly žádané:

Empatie – 21 %

Takt, diskrétnost – 22 %.

Největší potřeba byla podle KIPZ vzdělávat se **ve specifických znalostech**:

Znalost odborné medicínské terminologie - 51 %

Zdravotnická informatika – 49 %

Medicínské klasifikace – 45 %

Informační chování zdravotníka – 38 %.

Nejméně byly žádané:

Statistické metody v medicíně – 21 %

Principy etického chování -25 %

Základy zdravotnické legislativy – 28 %.

Výsledky analýzy potřeb budou zohledněna v rozpracování témat vzorového vzdělávacího programu pro ČŽV KIPZ.

7.1.5 Problematika ČŽV v zahraniční literatuře -

Navržené kompetence – viz kap. 5.4 - budou zohledněny při rozpracování témat vzorového vzdělávacího programu pro ČŽV KIPZ.

7.2 Vzorový vzdělávací program pro ČŽV vzdělávání KIPZ

Název: Kompetence lékařského (zdravotnického) knihovníka pro výkon knihovnicko-informační činnosti: kurz celoživotního vzdělávání.

Organizátor – Národní lékařská knihovna ve spolupráci s Českou společností zdravotnické informatiky a vědeckých informací České lékařské společnosti J. E. Purkyně.

Cíle: naplňovat program celoživotního profesního vzdělávání (specializační a inovační) knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví – modulově v návaznosti na platnou legislativu.

Cílová skupina: knihovníci a informační pracovníci ve veřejných informačních službách ve zdravotnictví (VISZ), zahrnující knihovny a informační střediska poskytující veřejné a knihovnické služby v souladu se zákonem 257/2001 S., pracující na odborné knihovnické pozici nebo na jiné pozici za předpokladu, že vykonávají knihovnicko-informační činnost.

Prerokviza: minimálně maturita.

Formy uspořádání: prezenční, distanční – e-learning, stáže.

Zaměření: *specializační* - prohlubování a rozšiřování kvalifikace; *inovační*- obnovování kvalifikace.

Způsob ukončení vzdělávacího programu: evaluace (hodnocení od posluchačů pro získání zpětné vazby), osvědčení o absolvování.

Lektoři – odborníci na danou problematiku.

Materiální a technické zabezpečení akce: spolupráce NLK s ČLS JEP, financování ze státního rozpočtu.

Rozsah: modulární systém – volba tématu podle pracovní pozice, každý modul v rozsahu 6 vyučujících hodin

Okruhy vzdělávacího programu:

- A. Specifické odborné znalosti (teoretické) a dovednosti (praktické) související se zdravotnictvím.

B. Základní odborné znalosti (teoretické) a dovednosti (praktické) související s knihovnicko-informační činností.

Témata vzdělávacího programu :

A. Specifické odborné znalosti a dovednosti ze zdravotnické problematiky:

1. Znalost odborné medicínské terminologie
2. Zdravotnická informatika
3. Veřejné zdravotnictví a management
4. Zdravotnické knihovny – organizace a řízení
5. Zdravotnické právo
6. Statistika
7. Medicína založená na důkazu
8. Knihovnicko-informační systémy
9. Uživatelské chování

B. Základní odborné znalosti a dovednosti, která souvisejí s knihovnicko-informačními činnostmi ve zdravotnictví :

1. Budování a organizace knihovních fondů
2. Budování digitálních knihoven
3. Informační zdroje ve zdravotnictví
4. Knihovnicko-informační služby ve zdravotnictví
5. Rešeršní strategie, taktiky vyhledávání informací
6. Autorské právo, licencování open access
7. Podpora publikační činnosti, Open Access, citační managery
8. Medicínské klasifikace (např. MeSH)

Hodnocení kurzu: hodnotící formulář, který bude obsahovat hodnocení

Pedagogické oblasti

Technologické oblasti

Organizační oblasti

Obsahové oblasti

Využití poznatků v praxi

7.3 Shrnutí

Vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků probíhalo již od sedmdesátých let 20. století. V tehdejšímu Institutu pro další vzdělávání lékařů a farmaceutů (ILF) byla zahájena kurzy kontinuálního vzdělávání pro knihovnicko-informační pracovníky.⁷⁸ Problematice dalšího vzdělávání se věnovala N. Beránková, K. Horáková, F. Choc a další. Propedeutika vědecké práce v medicíně byla popsána v brožuře Jiřího Bajgara.⁷⁹ V tradici vzdělávání pokračuje i Národní lékařská knihovna. Pravidelně pořádá kurzy celoživotního vzdělávání k aktuálním tématům, formou výuky je prezenční nebo distanční. Návrh konceptu celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků obsahuje ucelený kurz ČŽV týkající se kompetencí zdravotnického knihovníka. V návaznosti na plnění Konceptu rozvoje knihoven v České republice na léta 2017-2020⁸⁰ - bod 7. Vzdělávání pracovníků knihoven - lze předpokládat, že bude připravena metodika pro systém inovačního vzdělávání pracovníků knihoven a budou zpracovány obsahové náplně a metodiky kurzů pro knihovníky ve struktuře knihovnických specializací podle NSK. Indikátorem úspěšné realizace je funkční systém celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven. Návrh konceptu vzorového vzdělávacího programu může být východiskem pro rozpracování modulárního komplexního systému celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví.

---

⁷⁸ LESENKOVÁ, Eva. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Praha, 2010. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

⁷⁹ BAJGAR, Jiří. *Základy vědecké práce v medicíně*. Martin: Osveta, 1980. 145 s.

⁸⁰ *Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017-2020* [online]. Praha: Národní knihovna, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2017-2020/>

8 Závěr

Všeobecné vzdělání a odborná příprava se stávají jednou z nejcennějších hodnot. Struktura vzdělávací soustavy se mění – vzdělávat se lze nejen formálně ve škole, ale i na pracovišti, doma a ve společnosti. Výchova, která je chápána jako proces vytváření osobnosti člověka, ve vzdělávání představuje formu dotváření a rozvoje osobnosti. Významnou úlohu při celoživotním profesním vzdělávání mají také profesní organizace nebo také informační instituce. Prof. Jiří Cejpek uvádí: „Knihovnicko-informační vzdělání by mělo být zásadně vysokoškolské (bakalářské, magisterské, doktorské) a mělo by být široce pojeté, aby tak byla zajištěna dostatečná mobilita absolventů. Zároveň by však měla být dána studentům dostatečná možnost vnitřní diferenciaci a specializace podle jejich dispozic, zájmů a volby. Tato zásada vysokoškolského vzdělání ovšem nevylučuje různé doplňkové formy v podobě kurzů, doškolování apod. Jako řada dalších povolání vyžadují i knihovnicko-informační povolání celoživotní vzdělávání, k němuž je odborné vzdělání pouze můstkem, v němž si student musí osvojit schopnost dalšího vzdělávání. V přípravě specializovaných informačních pracovníků je pak nutno klást důraz na vypěstování jejich schopnosti proniknout k podstatě jednotlivých oborů (do jejich struktury, terminologie, specifika atd.) v nichž budou vykonávat informační činnost včetně práce konzultační a pedagogické.“⁸¹

Výsledky dotazníkového šetření ukázaly, že celkem 72 % KIPZ souhlasí s tvrzením, že odborné knihovnické vzdělání je nutné pro vykonávání profese zdravotnického knihovníka. Knihovníci a informační pracovníci ve zdravotnictví souhlasí v 77 % s povinností pravidelného obnovování (inovování) svých znalostí a dovedností. Celkem 70 % se vyjádřilo kladně k získávání standardizovaných osvědčení (potvrzení) o absolvování kurzů. Knihovníci a informační pracovníci ve zdravotnictví (KIPZ) v ČR pracují v 79 % na odborné knihovnické pozici a knihovnické vzdělání má 60 % respondentů. Celkem má 53,8 % respondentů vysokoškolské vzdělání a 45 % středoškolské vzdělání. Ve zdravotnických knihovnách pracují KIPZ dlouhodobě, někteří celoživotně. Více než 10 let pracuje ve zdravotnické knihovně 62 % respondentů. Ve zdravotnických knihovnách převažují ženy (87 %). Pouze 23 % respondentů je členem profesní organizace, někteří mají více členství.

---

⁸¹ CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení*. 2. přepracované vydání. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1037-X.

Hlavní poslání spatřuje 57 % respondentů v poskytování knihovnických a informačních služeb a ve zvýšení informační gramotnosti uživatelů (43,1 %).

Hlavní motivací k vykonávání profese KIPZ je pocit vykonání potřebné práce (82,5 %) a možnost seberealizace (40 %).

KIPZ vyjádřili na Likertově škále od 1 nejméně potřebné až do 5 nejvíce potřebné, včetně položky nehodnotím, potřebu odborných znalostí, schopností a specifických znalostí potřebných pro jejich práci.

KIPZ vyjádřili také na Likertově škále potřebu se vzdělávat v uvedených odborných znalostech, schopnostech a specifických znalostech.

Základní hypotéza předpokládala, že knihovnicko-informační vzdělání KIPZ musí být celoživotně doplňováno o specializaci nejen z medicínských oborů, kde je třeba seznámit se s terminologií a specifiky v souvislosti s knihovnicko-informační činností, ale také o znalosti užívaných technologií, základů pedagogiky, ekonomiky, legislativy, komunikace, statistiky a dalších. Kompetence pro svou profesionalitu získávají KIPZ prostřednictvím formálního vzdělávání, praxe a celoživotního vzdělávání. Dotazníkové šetření a z něj získaná, vyhodnocená a interpretovaná data, tuto hypotézu potvrzují.

Obsahová analýza českých a zahraničních materiálů zabývajících se problematikou KIPZ popisuje přístup k této problematice v zemích USA, Velké Británie a Irska. Zahraniční postupy a standardy kopírují nové trendy ve vývoji oboru a určují tématické okruhy vzdělávání KIPZ.

Analýza potřeb KIPZ v kontextu celoživotního vzdělávání je výsledkem průzkumu – dotazníkového šetření zahrnují data, která vypovídají o zdravotnickém knihovníkovi a jeho postojích, o obsahu, formách a organizaci celoživotního vzdělávání a o profesi knihovníka a informačního pracovníka jako takové.

Návrh konceptu celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků obsahuje ucelený kurz CŽV týkající se kompetencí zdravotnického knihovníka. V návaznosti na plnění Konceptu rozvoje knihoven v České republice na léta 2017-2020⁸² - bod 7. Vzdělávání pracovníků knihoven- lze předpokládat, že bude připravena metodika pro systém inovačního vzdělávání pracovníků knihoven a budou zpracovány obsahové náplně a

---

⁸² *Koncept rozvoje knihoven ČR na léta 2017-2020* [online]. Praha: Národní knihovna, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ukr.knihovna.cz/koncepte-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2017-2020/>

metodiky kurzů pro knihovníky ve struktuře knihovnických specializací podle NSK. Indikátorem úspěšné realizace je funkční systém celoživotního vzdělávání pracovníků knihoven. Návrh konceptu vzorového vzdělávacího programu může být východiskem pro rozpracování modulárního komplexního systému celoživotního vzdělávání knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví.

Naplňování materiálů, týkajících se celoživotního vzdělávání knihovníků, otevírá možnost pro stanovení kreditního systému ve vzdělávání.

Celoživotní vzdělávání knihovníků v České republice probíhá tradičně ve spolupráci s profesními organizacemi.

Soustavný a systematický rozvoj kompetencí knihovníků a informačních pracovníků ve zdravotnictví je nezbytný pro plnění role informačního profesionála v měnícím se prostředí.

Seznam použité literatury

BAJGAR, Jiří. *Základy vědecké práce v medicíně*. Martin: Osveta, 1980. 145 s.

BALÍK, Vojtěch. *Národní knihovna jako národní instituce* [online]. In: *Knihovny současnosti '96.: Sborník z konference*. Brno: Sdružení knihoven ČR, 1996, s. 189. [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <http://sdruk.mlp.cz/data/xinha/sdruk/ks1996/1996-3-187.pdf>

BAWDEN, David a Lyn ROBINSON. *Introduction to Information Science*. London: Facet Publishing, 2012. 351 s. ISBN 978-1-555700-861-0.

BOUZKOVÁ, Helena. *Koncepce rozvoje Národní lékařské knihovny na léta 2016-2020*. Praha: NLK, 2016. 24 s.

BOUZKOVÁ, Helena, Marie VOTÍPKOVÁ a Ludmila HLAVÁČKOVÁ. *Národní lékařská knihovna: informační centrum medicíny*. Praha: Jorika, 2001. 32 s. ISBN: 80-238-7621-X.

BOUZKOVÁ, Helena a Zlata HOUŠKOVÁ. Koncepce celoživotního vzdělávání knihovníků v ČR: její tvorba a aktuální stav. In: *Knihovny současnosti*. Praha: Sdružení knihoven, 2015. s. 91-97.

BOUZKOVÁ, Helena a Eva LESENKOVÁ. *Odborné zdravotnické informační zdroje a služby*. Studijní materiál 23. 2. 2017. [online]. Praha: Univerzita Karlova, 2017. [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=237>

BURGETOVÁ, Jarmila a Miloslava FAITOVÁ. Evropský seminář CERTIDoc. *Ikaros* [online]. 2007, 11(8) [cit. 2018-03-27]. urn:nbn:cz:ik-12586. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <http://ikaros.cz/node/12586>

CEJPEK, Jiří. *Informace, komunikace a myšlení*. 2. přepracované vydání. Praha: Karolinum, 2006. ISBN 80-246-1037-X.

CEJPEK, Jiří. Obor vědeckých informací a knihovnictví-minulost, současnost a zárodky budoucnosti. In: *Sborník prací 40 let katedry vědeckých informací a knihovnictví Filozofické fakulty Univerzity Karlovy*. Praha: SKIP. 1991. s. 9-36.

Centrální databáze kompetencí [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí: © 2017 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z <http://kompetence.nsp.cz>

Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy České republiky na období 2016-2020 [online]. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy, © 2013 – 2018 [cit. 2018-023-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/skolstvi-v-cr/dlouhodoby-zamer-vzdelavani-a-rozvoje-vzdelavaci-soustavy-3>

Evropský průvodce kompetencemi v oboru knihovnických a informačních služeb. Přeložila Lucie LANDOVÁ. Praha: SKIP ČR, 2006. 91 s. ISBN 80-85851-17-2.

FISCHEROVÁ, Sylva a Aleš BERAN. *Medicína mezi jedinečným a univerzálním*. Červený Kostelec: Pavel Mervart, 2012. ISBN 978-80-7465-052-9.

GILCHRIST, Alan (ed.). *Information science in transition*. London: FacetPublishing, 2009. 401s. ISBN 978-1-85604-693-0.

GLADKIJ, Ivan a Ladislav STRNAD. *Zdravotní politika, zdraví, zdravotnictví*. Olomouc: Univerzita Palackého, 2002. ISBN 80-244-0500-8. Dostupné také online z: <http://kramerus4.nkp.cz/search/handle/uuid:953c8310-d9d1-11e3-b110-005056827e51>

HELBICH, Jan, Naděžda BERÁNKOVÁ a Jaroslav ŠTĚPÁNEK. *Odvětvový systém vědeckých informací ve zdravotnictví: projektová úloha*. Praha: Státní ústav pro zdravotnickou, dokumentační a knihovnickou službu, 1977.

HJØRLAND, Birger. *Library and Information Science: Practice, Theory and Philosophical Basis. Information processing and management*, 2000, **32**(3), p. 501-531. ISSN 0306-4573.

HOLČÍK, Jan. *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost: k teoretickým základům cesty ke zdraví*. Brno: Masarykova univerzita, 2010. ISBN 978-80-210-5239-0.

HORÁKOVÁ, K. *Vědecké lékařské informace, jejich získávání a využití*. Praha: Ministerstvo zdravotnictví, 1986. 118 s.

HOUŠKOVÁ, Zlata. *Celoživotní vzdělávání knihovníků v ČR – nová etapa? Duha*, 2016, **30**(1), 9-10. ISSN 0862-1985.

HOUŠKOVÁ, Zlata, Vladana PILLEROVÁ a Vít RICHTER. *Názory vedoucích pracovníků knihoven na celoživotní vzdělávání knihovníků vyhodnocení výzkumu* [online]. Praha: Národní knihovna, 2015 [cit. 2017-02-17]. Dostupné z: http://ipk.nkp.cz/docs/zprava_pruzkum_czv1.pdf

JERIE, Pavel. *Pro koho je medicína?: světem za lepšími léky*. Praha: Academia, 2009. ISBN 978-80-200-1710-9. Dostupné také z: <http://kramerus4.nkp.cz/search/handle/uuid:cbac0650-ed76-11e4-b834-005056827e51>

KASAL, Pavel a Štěpán SVAČINA. *Lékařská informatika*. Praha, Karolinum 1998. 543 s. ISBN 80-7184-594-9.

KOLÁŘ, Zdeněk. *Výkladový slovník z pedagogiky*. Praha: Grada, 2012. s. 179. ISBN 978-80247-3710-2.

Koncepce rozvoje knihoven ČR na léta 2017-2020 [online]. Praha: Národní knihovna, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://ukr.knihovna.cz/koncepce-rozvoje-knihoven-cr-na-leta-2017-2020/>

KRAFT, M. A Day in the Life of Medical Librarian. *AMWA Journal*, 2014, **28**(4), 176-177. ISSN 1075-6361.

LAWTON, A a J. BURNS. Review of competencies needed for health librarians: a comparison of Irish and international practice. *Health Information & Libraries Journal*, 2015, **32**(2), 84-94. ISSN 1471-1834.

LESENKOVÁ, Eva. *Informační chování lékařských povolání ve vztahu k moderním knihovnicko-informačním službám ve zdravotnictví*. Praha, 2010. Dizertační práce. Univerzita Karlova v Praze. Filozofická fakulta.

LESENKOVÁ, Eva. Spolupráce lékařských knihoven v síti VISZ: příprava kontinuálního vzdělávání lékařských knihovníků. *Lékařská knihovna*, 2000, **5**(1), 12-13. ISSN 1211-3255.

LESENKOVÁ, Eva. *Zdravotnické knihovny ČR*. Studijní materiál 20. 9. 2016. [online]. Praha, Univerzita Karlova, 2016 [cit. 2018-03-01]. Dostupné z: <http://dlk.cuni.cz/enrol/index.php?id=237>

LESENKOVÁ, Eva a Milan ŠPÁLA. Rozhovor s doc. MUDr. Milanem Špálou, CSc. o knihovnicích, vědeckých knihovnách a úvodu do lékařské vědy. *Lékařská knihovna*, 2010, **15**(3-4). ISSN 1804-2031. Dostupný také z: <http://kramerus.medvik.cz/search/i.jsp?pid=uuid:MED00011034-e923bfdd-9d02-4f0d-ba8a-a0151f8cf3ae>

MAIXNEROVÁ, Lenka et al. *Bibliographia Medica Czechoslovaca*. In: *České oborové bibliografie: sborník z interdisciplinárního semináře*. Praha: Ústav pro českou literaturu AV ČR, 2017. ISBN 978-80-88069-46-1.

MAREK, Josef, Zdeněk KALVACH a Petr SUCHARDA. *Propedeutika klinické medicíny*. Praha: Triton, 2001. 652 s. ISBN 80-7254-174-9.

Medical Library Association Competencies for Lifelong Learning and Professional Success [online]. Medical Library Association: © 2018 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z; <http://www.mlanet.org/p/cm/ld/fid=1217>

Národní strategie elektronického zdravotnictví [online]. Ministerstvo zdravotnictví ČR: © 2016 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z <http://www.nsez.cz/>

Národní soustava kvalifikací [online]. NÚV a TREXIMA: © 2006 – 2014 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z: <http://www.narodnikvalifikace.cz>

Národní soustava povolání [online]. Ministerstvo práce a sociálních věcí: © 2017 [cit. 2018-02-27]. Dostupné z <http://www.nsp.cz>

PAPÍK, Richard. *Strategie vyhledávání informací a elektronické informační zdroje*. Praha: Velryba, 2011. 192 s. ISBN 978-80-85860-22-1.

PETRINIC, Tatjana a Christine URQUHART. The education and training needs of health librarians-the generalist versus specialist dilemma. *Health Information & Libraries Journal*, 2017, **24**(3), 167-176. ISSN 1471-1834.

PTÁČEK, Radek a Petr BARTŮŇEK. *Kontroverze současné medicíny*. Praha: Mladá fronta, 2016. Celoživotního vzdělávání ČLK. ISBN 978-80-204-4360-1.

REICHEL, Jiří. *Kapitoly metodologie sociálních výzkumů*. Praha: Grada, 2009. 184 s. ISBN 978-80-247-3006-6.

RICHTER, Vít a Vladana PILLEROVÁ. *Analýza věkové, vzdělanostní a mzdové struktury pracovníků knihoven v ČR 2016/2017: zpráva z průzkumu*. [online]. Praha: Národní knihovna, 2017 [cit. 2018-01-20]. Dostupné z: <http://ipk.nkp.cz/statistika-pruzkumy-dokumenty/pruzkumy/analyzy-mzdove-vekove-a-vzdelanostni-struktury-pracovniku-knihoven-CR>

ROBINSON, Lyn. *Understanding Healthcare Information*. London: Facet Publishing, 2010. ISBN 978-1-85604-662-6.

SEN, B. A., E. L. CHAPMAN a R. VILLA. Working in the Health Information Profession: Perspectives, Experiences, and Trends. Project WHIPPET. In: *iConference 2014 Proceedings*, p. 933-940.

Služby veřejných knihoven: Směrnice IFLA/UNESCO pro rozvoj. Pro Sekci veřejných knihoven zpracovala pracovní skupina pod vedením Philipa GILLA. Přeložila Anna MALÁ. Praha: Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR, 2002.

Statistické ukazatele knihoven a informačních středisek zdravotnických a vzdělávacích zařízení ČR za rok 2016. *Lékařská knihovna* [online]. 2017, **22**(1-2) [cit. 2018-03-20]. ISSN 1804-2031. Dostupné z: <https://casopis.nlk.cz/archiv/2017-22-1-2/statisticke-ukazatele-knihoven-a-informacnich-stredisek-zdravotnickych-a-vzdelavacich-zarizeni-cr-za-rok-2016/>

ŠÍMOVÁ, Alena a Lenka MAIXNEROVÁ. Aktualizace českého překladu MeSH. *Ikaros* [online]. 2008, **12**(5) [cit. 2018-03-27]. urn:nbn:cz:ik-12586. ISSN 1212-5075. Dostupné z: <https://ikaros.cz/aktualizace-ceskeho-prekladu-mesh>

Targets for health for all: targets in support of the European regional strategy for health for all. WHO: Copenhagen. 1985. European health for all series. ISBN 92-890-1034-7.

VODÁK, Josef a Alžběta KUCHARČÍKOVÁ. *Efektivní vzdělávání zaměstnanců.* Praha: Grada, 2007. 205 s. ISBN 978-80-247-1904-7.

WHO. *Basic Documents.* WHO: Geneva, 1974. 164 p. Twenty-four edition.

WOOD, Aileen J. Rozvoj kontinuálního vzdělávání pro odborné pracovníky zdravotnických knihoven ve Velké Británii. Příspěvek přednesený na mezinárodním semináři k přípravě vstupu ČR do Evropské unie Spolupráce evropských lékařských knihoven, Praha, 6. 12. 2000. In: *Lékařská knihovna*, 2001, č. 1. ISSN 1211-3255.

Zákon 372/2011 Sb. O zdravotních službách a podmínkách jejich poskytování [online]. MZČR: © 2010 [cit. 2018-02-28]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2011-372#cast5>

Zdraví 21: osnova programu Zdraví pro všechny v Evropském regionu Světové zdravotnické organizace. Kodaň: SZO Regionální úřadovna pro Evropu, 2001. Evropská řada Zdraví pro všechny. ISBN 80-85047-19-5.

Zdravotnická ročenka České republiky 2016. Praha: ÚZIS, 2017, 211 s. ISSN 1210-9991.

Seznam příloh

Příloha 1: Dotazník.....	106
--------------------------	-----

Seznam grafů

Graf 1: Počet respondentů z jednotlivých krajů ČR	57
Graf 2: Pohlaví respondentů.....	58
Graf 3: Věk respondentů.....	59
Graf 4: Členství v profesních organizacích	59
Graf 5: Počet členů-respondentů v konkrétních profesních organizacích.....	60
Graf 6: Práce na odborné knihovnické pozici	60
Graf 7: Odborné znalosti považované za potřebné pro práci - 1.část.....	63
Graf 8: Odborné znalosti považované za potřebné pro práci - 2. část.....	63
Graf 9: Odborné znalosti považované za potřebné pro práci - 3. část.....	64
Graf 10: Schopnosti považované za potřebné pro práci - 1. část.....	65
Graf 11: Schopnosti považované za potřebné pro práci - 2. část.....	66
Graf 12: Schopnosti považované za potřebné pro práci - část 3.....	66
Graf 13: Specifické znalosti považované za potřebné pro práci - část 1.....	67
Graf 14: Specifické znalosti považované za potřebné pro práci - část 2.....	68
Graf 15: Odborné znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 1.....	69
Graf 16: Odborné znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - 2. část.....	70
Graf 17: Odborné znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 3.....	70
Graf 18: Schopnosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat	71
Graf 19: Schopnosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 2.....	72
Graf 20: Schopnosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 3.....	72
Graf 21: Specifické znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 1.....	73
Graf 22: Specifické znalosti, ve kterých je potřeba se vzdělávat - část 2	74
Graf 23: Nedostatky ve vzdělávacích aktivitách	75
Graf 24: Preference forem celoživotního vzdělávání.....	76
Graf 25: Vyjádření nutnosti knihovnického vzdělání pro výkon profese zdravotnického knihovníka.....	77
Graf 26: Povinnost pravidelného obnovování znalostí a dovedností	78
Graf 27: Vyjádření (ne)souhlasu se získáváním osvědčení o absolvování kurzu ČŽV	79
Graf 28: Poslání profese zdravotnického knihovníka.....	80
Graf 29: Motivace k práci zdravotnického knihovníka	81
Graf 30: Pořadí odborných znalostí, ve kterých je potřeba se vzdělávat	82

Graf 31: Pořadí schopností, ve kterých je potřeba se vzdělávat	83
Graf 32: Pořadí specifických znalostí, ve kterých je potřeba se vzdělávat	84

Seznam tabulek

Tabulka 1: Typy zdravotnických zařízení v ČR.....	18
Tabulka 2: Přehled akcí ČŽV v NLK za období 2007 - 20017.....	34
Tabulka 3: Okruhy kompetencí 5 asociací.....	50
Tabulka 4: Stupeň vzdělání respondentů	61
Tabulka 5: Délka praxe v oboru knihovnictví a ve zdravotnické knihovně	61

Příloha 1: Dotazník

Profese zdravotnického knihovníka v ČR ve vztahu k potřebám jeho vzdělávání

Vážené kolegyně a kolegové,

ráda bych Vás požádala o vyplnění dotazníku, ve kterém se zaměřuji na zjištění potřeb vzdělávání. Výsledky tohoto průzkumu budou využity pro návrh systému celoživotního vzdělávání zdravotnických knihovníků v návaznosti na Koncepti rozvoje knihoven ČR v letech 2017 – 2020. Dotazník je zcela anonymní a jeho vyplnění Vám zabere přibližně 25 minut. Prosím Vás o odeslání Vašich odpovědí do 12. 7. 2017.

Děkuji Vám za ochotu věnovat dotazníku Váš čas.

PhDr. Helena Bouzková

Národní lékařská knihovna v Praze

*Povinné pole

1. 1. Jaké je Vaše pohlaví: * Označte jen jednu elipsu.

☐

žena

☐

muž

2. 2. Věk: vyznačte skupinu, do které patříte: * Označte jen jednu elipsu.

☐

18-30 let

☐

31-40 let

☐

41-50 let

☐

51-60 let

☐

nad 60 let

nebudu sdělovat

3. 3. Jste členem některé profesní organizace? * Označte jen jednu elipsu.

☐
☐

ano

ne Přeskočte na otázku 5.

4. 3a. Jaké?

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

☐

Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP ČR)

☐

Česká informační společnost, z.s. (ČIS)

☐☐

Česká společnost zdravotnické informatiky a vědeckých informací ČLS JEP (ČSZIVI ČLSJEP)

☐

_____

European Association for

Health Information and Libraries (EAHIL)

Jiné:

5 4. Pracujete na knihovnické odborné pozici?: * Označte

jen jednu elipsu.

☐

ano

☐

ne

6. 5. Uveďte jaké odborné činnosti ve své pracovní pozici vykonáváte, a to i v případě, že knihovnická činnost není Vaším hlavním zaměstnáním: *

Vyberte libovolný počet:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ akvizitér
- ☐ katalogizátor, bibliograf
- ☐ knihovník ve správě fondů (revize, ochrana, organizace knihovního fondu)
- ☐ referenční knihovník (poskytování knihovnických a informačních služeb, vyhledávání ve zdrojích, řešerše)
- ☐ knihovník v přímých službách (pracovník, jehož jedinou činností je práce ve výpůjčním protokolu)
- ☐ metodik
- ☐ správce digitální knihovny
- ☐ systémový knihovník
- ☐ pracovník vztahů s veřejností
- ☐ ředitel, vedoucí pracovník
- ☐ výzkumný a vývojový pracovník
- ☐ metodik pro vzdělávání
- ☐ pedagog
- ☐ lektor-instruktor
- ☐ redaktor, novinář
- ☐ archivář

---

administrativní a spisový pracovník

personalista

správce informačních a komunikačních technologií

vývojový pracovník systému výpočetní techniky

finanční referent

referent společné státní správy a samosprávy

pracovník technicko - ekonomického rozvoje

Jiné:

7 6. Vyznačte kraj, ve kterém je umístěno Vaše pracoviště: * Označte jen jednu elipsu.

☐

Hlavní město Praha

☐

Jihočeský kraj

☐☐

Jihomoravský kraj

☐☐

Karlovarský kraj

☐

Kraj Vysočina

☐☐

Královéhradecký kraj

☐

Liberecký kraj

☐

Moravskoslezský kraj

☐

Olomoucký kraj

☐

Pardubický kraj

☐

Plzeňský kraj

Středočeský kraj

Ústecký kraj

Zlínský kraj

Jiné:

8. 7. V jakém typu zařízení působíte? * Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ lékařská fakulta na univerzitě
☐ jiná fakulta na univerzitě /vysoké škole jiného typu
☐ fakultní nemocnice
☐ nemocnice (krajská, městská, oblastní...)
☐ výzkumné pracoviště
☐ poliklinika
☐ ostatní lůžkové zařízení (např. CKTCH, IKEM, MOÚ, RÚ, ÚN Brno, ÚHKT, ÚPMD...)
☐ odborný léčebný ústav (psychiatrická nemocnice, NÚDZ...)
☐ hygienická stanice (např. krajská, SZÚ, ZÚ)
☐ _____ léčebné lázně

 vyšší odborná zdravotnická škola
 střední zdravotnická škola
 ostatní zařízení (např. NLK, SÚKL, NCONZO, Endokrinologický ústav...)
 nestátní nezisková organizace
 Jiné:

9. 8. Máte knihovnické vzdělání? * Označte jen jednu elipsu.

- ☐ ano Přeskočte na otázku 10.
☐ ne Přeskočte na otázku 11.

10 8a. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? * Označte jen jednu elipsu.

- ☐ úplné střední odborné knihovnické
☐ vyšší odborné knihovnické
☐ vysokoškolské bakalářské knihovnické
☐ vysokoškolské magisterské knihovnické
☐ vysokoškolské PhDr.

vysokoškolské doktorandské knihovnické Ph.D. , případně CSc., DrSc.

Přeskočte na otázku 13.

11. 8b. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání? *

Označte jen jednu elipsu.

☐

základní škola

☐

střední odborné bez maturity, vyučení

☐

úplné střední všeobecné

☐

úplné střední odborné

☐

vyšší odborné

☐

vysokoškolské bakalářské

☐

vysokoškolské magisterské

☐

vysokoškolské PhDr., JUDr.,...

☐

vysokoškolské doktorandské Ph.D. , případně CSc., DrSc.

12. 8c. Jaký obor na jaké škole jste v rámci Vašeho
nejvyššího dosaženého vzdělání
vystudoval/a? *

Napište název oboru a školy:

---

13. 9. Považujete Vaše školní (formální) vzdělání za
ukončené? * Označte jen jednu elipsu.

☐

ano Přeskočte na otázku 14.

☐

ne Přeskočte na otázku 15.

14. 9a. Uveďte číslovku vyjadřující počet let od doby
ukončení Vašeho posledního školního
(formálního) vzdělání: *

Přeskočte na otázku 16.

15. 9.b Pokud studujete, uveďte současnou formu studia (prezenční - kombinované), název školy, fakulty, oboru a ročník studia: *

16. 10. Výše Vašeho pracovního úvazku: * Označte jen jednu elipsu.

☐	1,0 (40 hodin týdně)	
☐	0,9 (36 hodin týdně)	
☐	0,8 (32 hodin týdně)	
☐	0,75 úvazku (30 hodin týdně)	
☐	0,7 (28 hodin týdně)	
☐	0,6 (24 hodin týdně)	
☐	0,5 (20 hodin týdně)	
☐	0,4 (16 hodin týdně)	
☐		0,3 (12 hodin týdně)
☐		
☐	0,2 (8 hodin týdně)	
☐	0,1 (4 hodiny týdně)	
☐	Jiné:	

17. 11. Jaká je celková délka Vaší praxe v oboru knihovnictví? * Označte jen jednu elipsu.

☐	Méně než 1 rok
☐	1-5 let
☐	6-10 let
☐	11-15 let
☐	16-20 let
☐	21-25 let
☐	26-30 let

31-40 let

41 let a více

18. 12. Jaká je celková délka Vaší praxe ve zdravotnické/ých (lékařské/ých) knihovně/knihovnách? * Označte jen jednu elipsu.

☐

Méně než 1 rok

☐

1-5 let

☐

6-10 let

☐

11-15 let

☐

16-20 let

☐

21-25 let

☐

26-30 let

☐

31-40 let

☐

41 let a více

19 13. Označte jazyky, které aktivně ovládáte: *

(Schopnost plynule komunikovat s uživateli a informovat je o službách a činnostech knihovny.) Zaškrtněte všechny platné možnosti.

☐

Angličtina

☐

Němčina

☐

Francouzština

☐☐

Ruština

Jiné:

20. 14. Které skupiny uživatelů využívají knihovnicko-informačních služeb Vašeho pracoviště? *

Vyberte libovolný počet:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ lékaři
- ☐ farmaceuti
- ☐ zubní lékaři
- ☐ zdravotní sestry
- ☐ ostatní zdravotnické profese (např. fyzioterapeut, zubní hygienistka,
- ☐ radiolog...) studenti
- ☐ výzkumní pracovníci
- ☐ pedagogové
- ☐ pacienti
- ☐ laická veřejnost
- ☐ _____ knihovníci

zaměstnanci státní správy a samosprávy

podnikatelské subjekty (např. farmaceutické firmy...)

neuvádím žádnou skupinu

Jiné:

21 15. Jaké odborné znalosti považujete za potřebné pro Vaši práci? *

Ohodnoťte na stupnici 1-5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 nejvíce potřebné:

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

Budování a správa fondů	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Knihovnicko-informační služby	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Taktiky vyhledávání informací	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jmenný a věcný popis informačních zdrojů	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autorská a právní problematika	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uživatelské chování	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Principy vědeckého publikování	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metodologie výzkumu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prezentace informací	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cizí jazyky	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Administrativní a organizační práce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Počítačová gramotnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informační a komunikační technologie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikace mezilidská	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikace institucionální	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personální práce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Psychologie osobnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Manažerské a organizační schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐

22. Jiné:

Uved'te jaké a do závorky hodnotu 1-5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 nejvíce potřebné:

---

23 16. Jaké schopnosti považujete za potřebné pro Vaši práci? *

Ohodnot'te na stupnici 1-5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 nejvíce potřebné:

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

Ochota se vzdělávat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Flexibilita	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pečlivost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vstřícnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Empatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trpělivost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kreativita	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Předvídavost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rozhodnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Iniciativa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Plánování a organizování práce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogické schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost kritického hodnocení	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Takt, diskrétnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost týmové spolupráce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pohotovost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vytrvalost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zvládání zátěže	☐	☐	☐	☐	☐	☐

24. Jiné:

Uved'te jaké a do závorečky hodnotu 1-5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 nejvíce potřebné:

---

25. 17. Jaké specifické znalosti považujete za potřebné potřebné pro Vaši práci? *

Ohodnoťte na stupnici 1-5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 nejvíce potřebné: Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

Orientace ve zdravotní politice	☐	☐	☐	☐	☐
Znalost odborné medicínské terminologie	☐	☐	☐	☐	☐
Znalost anatomie, fyziologie a biologie člověka	☐	☐	☐	☐	☐
Zdravotnická informatika	☐	☐	☐	☐	☐
Principy etického chování	☐	☐	☐	☐	☐
Základy zdravotnické legislativy	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhledávání a analyzování systematických přehledů (EBM)	☐	☐	☐	☐	☐
Zdravotní gramotnost (správné chápání informací o zdraví)	☐	☐	☐	☐	☐
Metody hodnocení vědy	☐	☐	☐	☐	☐
Statistické metody v medicíně	☐	☐	☐	☐	☐
Informační chování zdravotníka	☐	☐	☐	☐	☐
Medicínské klasifikace (např. MeSH ...)	☐	☐	☐	☐	☐

26 Jiné:

Uveďte jaké a do závorky hodnotu 1-5, kde 1 znamená nejméně potřebné a 5 nejvíce potřebné:

---

27. 18. Ve kterých znalostech týkajících se Vaší práce pociťujete potřebu se dále vzdělávat?

*

Ohodnoťte na stupnici 1-5, kde 1 znamená nejmenší potřeba a 5 největší potřeba:

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

Budování a správa fondů	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Knihovnicko-informační služby	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Taktiky vyhledávání informací	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Jmenný a věcný popis informačních zdrojů	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Autorská a právní problematika	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Uživatelského chování	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Principy vědeckého publikování	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Metodologie výzkumu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Prezentace informací	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Cizí jazyky	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Administrativní a organizační práce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Počítačová gramotnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informační a komunikační technologie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikace mezilidská	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Komunikace institucionální	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Personální práce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Psychologie osobnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Manažerské a organizační schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐

28. Jiné:

Uved'te jaké a do závorky hodnotu 1-5, kde 1 znamená nejmenší potřeba a 5 největší potřeba:

---

29 19. Ve kterých schopnostech týkajících se Vaší práce pociťujete potřebu se dále vzdělávat? *

Ohodnoťte na stupnici 1-5, kde 1 znamená nejmenší potřeba a 5 největší potřeba:

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

Ochota se vzdělávat	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Flexibilita	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pečlivost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vstřícnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Empatie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Ochota	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Trpělivost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kreativita	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Předvídavost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rozhodnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Iniciativa	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Plánování a organizování práce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pedagogické schopnosti	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost kritického hodnocení	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Takt, diskrétnost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Schopnost týmové spolupráce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pohotovost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vytrvalost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zvládání zátěže	☐	☐	☐	☐	☐	☐

30. Jiné:

Uved'te jaké a do závorky hodnotu 1-5, kde 1 znamená nejmenší potřeba a 5 největší potřeba:

---

31 20. Ve kterých specifických znalostech týkajících se Vaší práce pociťujete potřebu se dále vzdělávat? *

Ohodnot'te na stupnici 1-5, kde 1 znamená nejmenší potřeba a 5 největší potřeba:

Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

Orientace ve zdravotní politice	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znalost odborné medicínské terminologie	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Znalost anatomie, fyziologie a biologie člověka	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zdravotnická informatika	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Principy etického chování	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Základy zdravotnické legislativy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Vyhledávání a analyzování systematických přehledů (EBM)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Zdravotní gramotnost (správné chápání informací o zdraví)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Statistické metody v medicíně	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Informační chování zdravotníka	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Medicínské klasifikace (např. MeSH...)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

32. Jiné:

Uved'te jaké a do závorky hodnotu 1-5, kde 1 znamená nejmenší potřeba a 5 největší potřeba:

---

33. 21. Kolik hodin vzdělávání jste absolvoval/a v rámci pracovního poměru v roce 2016 (kurzy, včetně jazykových, semináře, školení, stáže)? *

Uved'te kvalifikovaný odhad v rozsahu hodin: Označte jen jednu elipsu.

- ☐ 1 -24
☐ 25 - 48
☐ 49-80
☐ 81 a více

_____
žádnou

Jiné:

34. Poznámka, komentář:

---

35 22. Které nedostatky Vám nejvíce vadí v současně nabízených vzdělávacích aktivitách? *

Vyberte libovolný počet:
Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ Finanční nedostupnost
- ☐ Vaše pracovní vytížení
- ☐ Nesystematická nabídka vzdělávání
- ☐ Nízká kvalita nabízených akcí
- ☐ Nedostatečné technické vybavení pro výuku
- ☐ _____ Vzdálenost místa školení
- Jazyková bariéra
- Jiné:

36. 23. Které formy celoživotního vzdělávání upřednostňujete? *

Ohodnoťte na stupnici 1-5, kde 1 znamená upřednostňuji nejméně a 5 upřednostňuji nejvíce: Označte jen jednu elipsu na každém řádku.

Semináře, kurzy (1-3 dny)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Kurzy dlouhodobé	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Mentoring	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Online learning (např. distanční vzdělávání - e-learning)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konference, semináře v ČR	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konference, semináře v zahraničí	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Samostudium	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Konzultace s kolegy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Životní zkušenost	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Workshopy	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Webináře	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Exkurze a stáže	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Rekvalifikační kurzy (pro získání nebo rozšíření stávající kvalifikace)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Certifikované kurzy (uskutečňované akreditovaným zařízením)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Akreditované kurzy (kurz schválený příslušným úřadem nebo orgánem)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Specializované kurzy (prohloubení získaných znalostí a dovedností se zaměřením na výkon určité činnosti)	☐	☐	☐	☐	☐	☐

37. Jiné

Uveďte jaké a do závorek číslo podle škály – 1 je nejvíce potřebné, 5 nejméně potřebné:

---

38 24. Je odborné knihovnické vzdělání nutné pro vykonávání profese zdravotnického knihovníka? *

Označte jen jednu elipsu.

- ☐ Zcela souhlasím (naprosto, rozhodně)
- ☐ Spíše souhlasím
- ☐ Spíše nesouhlasím
- ☐ Zcela nesouhlasím (naprosto, rozhodně)

Nevím, nemohu hodnotit

39. 25. Souhlasíte s tvrzením, že knihovník na odborné pozici by měl mít povinnost pravidelného obnovování (inovování) svých znalostí a dovedností? * Označte jen jednu elipsu.

☐

Zcela souhlasím (naprosto, rozhodně)

☐

Spíše souhlasím

☐

Spíše nesouhlasím

☐☐

Zcela nesouhlasím (naprosto, rozhodně)

Nevím, nemohu hodnotit

40. 26. Souhlasíte se získáváním standardizovaných osvědčení (potvrzení) o absolvování kurzů v rámci celoživotního vzdělávání? * Označte jen jednu elipsu.

☐

Ano

☐

Ne

☐

Nevím

41. Vaše poznámka

---

42. 27. Jaké hlavní poslání splňuje Vaše profese? *

Vyberte z nabízených možností libovolný počet:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

☐

Poskytování knihovnicko-informačních služeb odborné veřejnosti

☐

Zprostředkování nových znalostí

☐

Napomáhání zlepšení kvality péče o zdraví

☐☐

Zvýšení informační gramotnosti uživatelů

☐

Poskytování knihovnicko-informačních služeb laické veřejnosti

Jiné:

43 28. Co Vás na práci motivuje, proč u ní zůstáváte? *

Vyberte z nabízených možností libovolný počet:

Zaškrtněte všechny platné možnosti.

- ☐ Pocit vykonávání potřebné práce
- ☐ Možnost odborného růstu
- ☐ Práce ve zdravotnickém prostředí
- ☐ Komunikace s odborníky z oboru medicíny
- ☐ Komunikace s odborníky z oboru knihovnictví

Možnost seberealizace

Jiné:

44. Prostor pro Vaše komentáře týkající se dotazníku, co byste rádi doplnili:

Používá technologii

